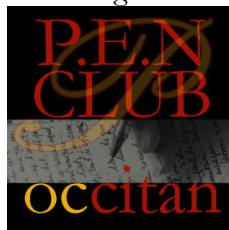

30 de Setembre de 2013

Jornada Internacionala de la Traduccion

*Causida eclectica de traduccions
realizadas per d'escrivans de Lengua d'Òc membres o non del PEN*

Bibliotèca de reviradas del PEN club de lenga d'Oc
Volum quatern
2013

Traduccion vs Revirada?

Per parlar de traduccion avèm dos mots en occitan : **revirar**, e **traduire**. Se prenèm per referéncia lo diccionari d'Alibèrt, **revirar**, *v. tr.* se traduís en francés per : « *tourner, retourner; traduire* » (veire l'enquadrat mai bas). Logicament Cantalauza repren las meteissas acceptacions : **revirar** (*v. tr. e intr.*) : tornar virar ; se tornar virar (*mar.*) tornar laurar ; traduire ; rebatre la punta d'un clavèl ; reganhar. (veire l'enquadrat mai bas).

Alibèrt

revirar, *v. tr.* Tourner, retourner; traduire; virer de bord (*mar.*); abattre la pointe d'un clou; deuxième labour, *Fux.*; revirar los clavèls a qualqu'un, river son clou à quelqu'un; rabaisser son caquet, rabrouer; répartir, *Cév. v. r.* Se retourner; rebrousser chemin; regarder en arrière; se troubler, avoir une émotion qui ôte tous les moyens. *Dér.* **revirada** ~ **reviral**, bouleversement, émotion. *Syn.* **revirement**, changement, revirement; disgrâce, revers; peur. **revira**, réplique, riposte. **reviret**, sinuosité, contour. **reviolar**, tourbillonner, pirouetter, rouler sur soi. **reviròla**, tournoiement, mouvement tournant. **revironda**, mouvement circulaire (hirondelle), *Quer.* **reviron**, tournant; quignon de pain. **reviradura**, ce qui a été retourné, pressé une deuxième fois (huile). **reviradaire**, celui qui presse, retourne. **reviradatge**, action depresser, tourner. *étym. Occ.* **re + virar. Comp.** **revira-coet**, volte; tête-à-queue, *Quer.* **revira-marion**, soufflet, revers; révolution.

Nòstre amic Pèire Pessamessa, recentament, metèt en question l'usatge dau mot « revirar » dins lo sens de « traduire ». La favor

d'aquel mot ven de son aspècte a l'encòp idiomatic e de bon comprene, aparten a aqua mena de mots que Godolin disiá que « vivon de lors rendas ». Mentre « traduire », de segur, es lo mot comun a totas las lengas latinas. Antau los que se reaproprian l'occitan an tendéncia a privilegiar lo mot que sembla lo mens lo francés, una tissa que Jacme Taupiac denoncièt un còp èra jos lo nom de « fantasma de la distanciacion lexicala ».

Cantalansa

revira solelh (plt.) : (*Pterotheca nemausensis*)

revirar (v. tr. e intr.) : tornar virar ; se tornar virar (mar.)
tornar laurar ; traduire ; rebatre la punta d'un clavèl ;
reganhar. *Revirar una trufèira per ne ressègre las trufas. Revirar la
Bíblia en occitan. Revirar camin. Revirar son clavèl a q.q. Revirar las
dents.*

revirar (se) : revirar camin ; virar lo cap enrè ; replicar / se
rebecar. *Se revirèt, qu'aviá oblidada sa casqueta. Me revirèri, que
q.q. me sonava. A totjorn aguda la tissa de se revirar !*

reviret : contorn.

reviròla : revolum ; accion de virar sus un pè sens cambiar
de plaça.

traduccion : revirada (accion o resulta de traduire, de revirar un tèxt dins
una altra lenga)

traductor, -tritz : persona que fa una traduccion.

traduire (v. tr.) : tradusir (revirar un tèxt dins una altra lenga) ; manifestar /
revelar. *Traduire un tèxt occitan dins una altra lenga. Lo ton de sa votz tradusiá sa
colèra.*

traduire (se) : se tradusir / se manifestar ; aver per consequéncia. *Sa dolor se
tradusiguèt per un bramal. Son imprudéncia se tradusiguèt per una quincanèla.*

traduseire, -a : traductor, -tritz / reviraire, -a.

tradusir : v. traduire.

tradusible, -a : que pòt èsser revirat dins una altra lenga ; que se pòt
manifestar.

De verai, los grands dictionaris dau sègle XIX donan pas aquel sens a « revirar ». Se pòt veire en espiant « *Lou Tresor dóu Felibrige* » o lo dictionari de Dhombres qu'ès una revision renaissentista dau dictionari dau lengadocian oriental de l'abbat Boissier de Sauvages per un escolan dau marqués de la Fara- Alès. Ja Honorat definissiá « revirar » antau : « *Retourner, tourner d'un autre côté, tourner en divers sens, détourner, relancer, rabrouer* » A bèles uòlhs vesents Mistral repren aquelas doas sorsas, Honorat e De-Sauvages – d'Hombres. *Revirar*, per eles, significa *virar un còp de mai*.

<p>REVIRA, REBIRA (l.), ARREBIRA (g. h.), (rom. <i>regirar</i>, port. <i>revirar</i>), v. a. et n. Retourner, tourner d'un autre côté, détourner, v. <i>desvira</i>; relancer, relever quelqu'un, v. <i>rabata, remouca</i>; rebrousser chemin, v. <i>retourna</i>; aller mieux, en parlant d'un malade.</p> <p><i>Revira l'avé</i>, ramener le troupeau en peloton; <i>revira brido</i>, tourner bride; <i>revira camin</i>, rebrousser chemin; <i>revira de bord</i>, t. de marine, revirer de bord; <i>revira li dent</i>, montrer les dents; <i>revira 'n clavèu</i>, river un clou.</p> <p>SE REVIRA, v. r. Se retourner, tourner la tête en arrière; se défendre, faire ou tenir tête, v. <i>atourna</i>; riposter, v. <i>rebeca</i>.</p> <p><i>Vouguè pas se revira</i>, il ne voulut pas tourner la tête; <i>se revira de quaucun</i>, prendre garde à quelqu'un, avoir l'œil sur lui; <i>se te pico, reviro-te-iè</i>, s'il te frappe, défends-toi.</p>	<p>Révira, v. Riposter à quelqu'un, lui rabattre le caquet, le rabrouer, lui river son clou. — <i>L'a bièn révira</i>, il l'a bien retourné. <i>Sé révira</i>, retourner, rebrousser chemin, revenir sur ses pas.</p> <p>Révirado, s. f. Retour, accès subit de certaine maladie, maladie grave. — <i>A'gu uno famouso révirado</i>, il a éprouvé une forte secousse, il a été bien éprouvé par cette maladie.</p>
<p><i>Mistral, Tresor dóu Felibrige</i></p>	<p><i>D'Hombres, dictionnaire languedocien français</i></p>

Vesèm « revirada » prepausat dins lo sens de traduccion a partir dau « Dictionnaire Français-Occitanien » de L Piat (1894). Obratge que lo menimós L.A. Roque Ferrier, critic exigent e sovent desprietadós, estimava puslèu (cau dire qu'èra lo prumièr dau genre). Mas que per endrechs dona de solucions que fan fronzir las ussas, e que de tot biais fai pas pus referéncia.

TRADUCTEUR, m. *traduseire, tradutour, reviraire.*

TRADUCTION, f. *revirado, traduc[s]ioun.*

TRADUIRE, a. *tradurre, traduire* (l.), *traduï* (l. g.), *tradusi* (b.), *revira, tourna, tremuda, trabuca*; — en justice, *mena* —, *coumpeli davans lous jujès.*

TRADUISIBLE, adj. *traduisible.*

« *Dictionnaire Français-Occitanien* » de L Piat (1894).

Desempuòi, es pauc de dire qu'aquel mot es dintrat dins l'usatge esrich de la lenga d'Òc. Rogièr Barta, qu'èra fòrça menimós, dona « revirar » per sinonim de « traduire ».

traduccion, traduction.
traductor, **tritz**, traducteur,
trice. On dit aussi **traduseire**,
ra.
traduire, traduire. Syn. **revirar**.
traduisible, **bla**, traduisible.

Rogièr Barta, diccionari occitan-francés

Pense que d'aver los dos mots « traduire » e « revirar » es una interessanta oportunitat per nòstra lenga. La riquesa de sens dau vèrb « virar » pòt balhar a « revirar » de mirgalladuras de sens particularas. Recap l'idèa d'un movement de rotacion, d'un retorn (cap a un estat) e donc pòt significar « reintegracion o integracion dins l'espaci de la lenga d'Òc d'un tèxt exprimit dins una altra lenga ». Mentre « traduire » coma l'anglés « translation » cabisson l'idèa d'un « desplaçament » d'un tèxt d'un espaci linguistic cap a un

autre, desplaçament descrich coma linear e tanben coma la traversada (trans-/tra(s)-) d'un mur d'incompreneson entre doas lengas. Dins « revirar » las idèas de « retorn, reapropriacion » e de « movement circular » pòrtan sai que una nuància de sens importanta.

Traduccion/translacion, aquò's l'exercici definit e codificat de rendre amb lo mai d'exactitud lo contengut significat per lo tèxte, en ensajant d'i apondre se podèm un peçuc de tot çò de mau definir que i a en mai, prosodia, musica, sentidas suggeridas, colors, e qu'es per definicion irreproductible. *Revirada*, es lo movement pacient e repetitiu dau cosinièr que monta l'alhòli, amorosament, fins que la saussa prenguèsse tot son onchum e tot son gost. Escapa au còde e a las nòrmas, es un pretzfach guidat per la sentida subjectiva. Lo reviraire gaubeja son tèxte occitan fins que li pareguèsse digne de l'original dins l'autra lenga. Montar una saussa per li far aténher la plenor de son gost, en tota subjectivitat. Consciènts que traissèm l'original e que tanben li sèm mai fidèls en assumissèm una novèla elaboracion dins la lenga cibla, puslèu qu'un trabalh freg e mecanic de translacion dau sens dau tèxte amb aquò pas mai...

De qu'aquò vòu dire per nautres ?

La traduccion es una activitat codificada amb sas referéncias. Vòu gaudir a una asimptòta qu'es per essencia inaccessiblea. Que de retraire çò que lo tèxte ditz a pas gaire d'interés en literatura, cau reproduir dins la lenga cibla çò que lo tèxte fai. Nos o diguèt Meschonnic. **La Carta dau traductor** (tèxte adoptat a Dubrovnik

en 1963 e modificat a Oslo lo 9 de Julh de 1994) fixa los objectius : ne podèm retèner d'una idèas fundamentalas :

4. *Tota traduccion deu èsser fidèla e rendre exactament l'èime e la forma de l'òbra originala¹ – la fidelitat constituent per lo traductor a l'encòp un dever moral e una obligacion de natura juridica.*

5. *Cal pas confondre aitanben traduccion fidèla e traduccion literala – la fidelitat de la traduccion exclusís pas une adaptacion necessària per rendre la forma, l'atmosfera, la signification prigonda de l'oeuvre, sensibles dins une autre lenga e un autre país.*

6. *Lo traductor deu possedir una bona conoissença de la lenga que traduís, mas subretot la mestresa d'aquela ont escriu la traduccion.*

Dins aquela proposicion « *la fidelitat de la traduccion exclusís pas une adaptacion necessària* » se ven enfonilhar la nuància de sens entre « traduire » e « revirar ». « Revirar » es tanben donar un gaubi occitan a una òbra dins una autre lenga, l'inclur dins lo patrimòni dels tèxtes de lenga nòstra. Enriquesir antau la cultura d'Oc en li porgissent lo mond entièr. Revirada es reapropriacion. Perqué re- ? Perqué au fons de nautres aquel tèxt quora lo prenèm a la bracet per aquel jòc pèrvèrs de lo far nòstre, sabèm que nòstre o èra ja dempuòis sa genèsi. E qu'es per aiçò que l'aviam causit. Mancava solament que lo descobriguèssem. Una òbra que s'impausa a vos coma una evidéncia. Qu'es aiçò que deuriá èsser tot tèxt verai. Gui Mathieu m'escriu ara meteis quicòm qu'illustra cap e tot aquela

¹ *Every translation shall be faithful and render exactly the idea and form of the original*

concepcion: "La revirada de l'Ives Roqueta, per "Conversacion" [*Elio VITTORINI / Conversacion en Sicília.*] ...m'agrada fòrça mai que la revirada publicada en francés, me sembla de melhora qualitat, qu'a mai de tripas!! La revirada en òc es una revirada d'escrivan, la revirada francesa...pas gaire!". Sèm au nis de la sèrp aquí. De *reviradas* que sián de libres de bon legir... mentre de *traduccions* dins las bonas règlas o son pas totjorn!

Es lèu vist qu'aquel trabalh de revirada es vital per totes los qu'escrivon en òc, e que quasi totes los escrivans occitans an escrich de molons de reviradas. Antau plegan sa lenga, rica d'un passat literari e de tota la drudesa dels parlars sauvatges ont s'es mantenguda reforcanta de vida, a la necessitat de dire dins tota son expandida la realitat dau temps que sèm. Pretzfach sempre de reconquistar, e que benlèu balha son interés mager a l'escritura d'òc contemporanèa. Portar un autre agach, a través lo prisme d'aquela lenga qu'es un clavecin emocional espantós.

De tèxts de « reviradas » de tota mena n'avèm donc de quantitats. Gui Matieu n'a acomençat l'inventari, e dins son estat actual mòstra que mai de 250 autors son estats revirats a l'Occitan. Benlèu fòrça mai, de segur l'inventari es luònh d'èsser complet.

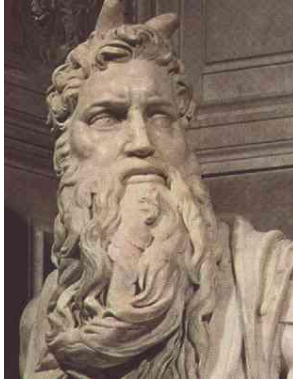
**

Aqueste librilhon vòl marcar la data dau 30 de Setembre de 2013, que serà aquela de la « jornada internacionala de la traduccion » dins l'ensèm dels centres PEN dau mond.

Tot simplement, avèm demandat als membres dau PEN occitan de nos mandar de reviradas sieunas, per balhar un escapolon de la realitat de la revirada/traduccion en occitan au sègle XXI. Es pas una crestomacia, un florilègi, es un estat dels luòcs.

Mercé donc a totes los que me fan lor mandadís, a flor e a mesura mete los tèxts per òrdre cronologic aproximatiu de las vidas dels autors...ne soi a 166 paginas... aquò comença de far una « massa critica » espectaculara. I descobrissèm d'òbras e d'autors, i vesèm quanes autors afeccionan (o vòlon revirar) los escriveires d'òc, de quane biais los reviran. Coma per « *lenga maire* », una lectura bravament instructiva que nos ensenha çò que sèm, dins nòstra sana diversitat... Encara un còp soi content d'aver aguda aquela iniciativa e de veire la responsa flama qu'i fasèt.

Genèsi (atribuit a Moïses)

Lo poèma de la Creacion, en biais de setmana

1 Al començament, Dieus creèt lo cèl e la tèrra. 2 La tèrra èra pas que voide e non-ren, sornura en fàcia de l'abissi, e lo sofle de Dieus fasant l'aleta sus las aigas. 3 Dieus dignèt: «Que siaga lo lum!». E lo lum foguèt. 4 Dieus vegèt que lo lum èra bon, e Dieu desseparèt lo lum de l'escur. 5 Dieus sonèt lo lum «jorn» et l'escuretat «nuèch». I agèt vèspre, i agèt matin: jorn primièr. 6 E Dieus dignèt: «Que i aja una capa entremièg de las aigas, e que dessepare las aigas d'amb las aigas». 7 Dieus faguèt la capa, e desapartiguèt las aigas que son en dejost de la capa d'amb las aigas que son en dessus de la capa. 8 E Dieus sonèt la capa «cèl». I agèt vèspre, i agèt matin: jorn segond. 9 Dieus dignèt: «Que s'arremausen en un sol luòc las aigas que son jos lo cèl, e que se faga veire çò sec». E aital foguèt. 10 Dieus sonèt lo sec «tèrra», e l'arremausadís de las aigas «mar». E Dieus vegèt qu'aquò èra bon. 11 E Dieus dignèt: «Que la tèrra grelhe de grelhs: d'èrbas que fan granar lors granas, e d'arbres fruchièrs portant - cadun segon sa mena - de fruchas qu'an en elas lors granas, sus la tèrra!» E foguèt aital: 12 la tèrra grelhèt de grelhs: d'èrbas que fan granar lors granas, caduna segon sa mena, e d'arbres portant,

cadun segon sa mena, de fruchas qu'an en elas lors granas. E Dieus vegèt qu'aquò èra bon. 13 I agèt vèspre, i agèt matin: jorn tresen. 14 Dieus diguèt: «Que i aja de calelhas per la capa del cèl, per desseparar lo jorn e la nuèch; serviràn de signes per los rendètz- vos [de las fèstas], per los jorns, per las annadas. 15 Servirà de calelhas, per esclarir la tèrra». E aital foguèt: 16 Dieus faguèt las doas calelhas grandas: la calelha pus granda per dominar sus lo jorn, e la calelha pus pichona per dominar sus la nuèch, emai las estelas. 17 Dieus las botèt dins la capa del cèl per esclarir la tèrra, 18 per comandar al jorn e a la nuèch, e per desseparar lo lum de l'escur. E Dieus vegèt qu'aquò èra bon. 19 I agèt vèspre, i agèt matin: jorn quatren. 20 Dieus diguèt: «Que groën las aigas d'un groïm de sofles vivents 6, e que vòle l'aucelum al dessús de la tèrra, contrala capa del cèl». E aital foguèt: 21 Dieus creèt los grands serpatasses de mar e totes los sofles vivents que rebalan e quegroan dins las aigas, cadun segon sa mena, e tota l'aucelilhaaluda, cadun segon sa mena. E Dieus vegèt qu'aquò èra bon. 22 Dieus los benesiguèt, e diguèt: «Fruchatz e multiplicatz-vos, emplenatz l'aiga de las mars! E que los aucèls multipliquen al dessús de la terra!» 23 I agèt vèspre, i agèt matin: foguèt lo jorn cinquen. 24 Dieus diguèt: «Que la tèrra congrèie de sofles vivents, cadun segon sa mena: las bèstias, las bestiòlas que se rebalan, l'animalum de la tèrra, cadun segon sa mena». E aital foguèt. 25 Dieus faguèt tot l'animalum de la tèrra segon lors menas, e las bèstias segon lor mena e tot çò que se rebala per la gleva segon lor mena. E Dieus vegèt qu'aquò èra bon. 26 Dieus diguèt: «Fagam un Èstre uman a nòstre imatge, coma nòstra semblança, e que mestregen los peïsses de la mar, l'aucelum del cèl, las bèstias, tota la feruna, e totes las bestiòlas que se rebalan sus la tèrra». 27 Dieus creèt l'Èstre uman a son imatge, a l'imatge de Dieus los creèt, qu'aquò's mascle e feme que los creèt. 28 Dieus los benesiguèt e diguèt: «Fruchatz e multiplicatz, emplenatz la tèrra e sometètz-la. Mestrejatz los peïsses de la mar, l'aucelilha del cèl, e totes las bestiòlas que se rebalan sus la tèrra». 29 Dieus diguèt: «Aicí que vos doni totes las èrbas que fan granar

lor grana sus tota la fàcia de la tèrra, e totes los arbres qu'an en eles un fruch d'arbre que fa granar sa grana: vos serviràn de mangiscla. 30 A tot çò de la tèrra qu'a un sofle, a tot l'ancelum del cèl, a tot çò que se rebala sus la tèrra e qu'es animat de vida, d'òni per mangiscla tot lo verd de las èrbas». E aital foguèt. 31 Dieus vegèt tot çò qu'aviá fach, e veja qu'èra bon, emai mai que bon. I agèt vèspre, i agèt matin: foguèt lo jorn sieisen. 32 Aital foguèron acabats lo cèl e la tèrra, amb tot lor equipatge. 33 Dieus acabèt lo jorn seten de faire son pretzfach, e lo jorn seten, cessèt [de trabalhar], après aver fach tot son pretzfach. 34 Dieus benesiguèt lo jorn seten e lo consacrèt, estent qu'aquel jorn, Dieus aviá cessat [de trabalhar] après aver fach tot lo pretzfach de sa creacion.

Traduccion de Joan Larzac

Genèsi (a partir de tres reviradas en francés pegant estrech a l'ebreu)

1

Çò prumièr l'Eternal congrèa cèls emai tèrra,

2

Tèrra borrola solesa negror sus las fàcias dels fondasses voids, alen de l'Eternal movedís sus las aigassas.

3

E l'Eternal ditz i aurà la lutz, e vejaicí la lutz

4

E l'Eternal vei la lutz, e vei cossí es bòna

E l'Eternal despartís lutz e ombrassa

5

L'Eternal sòna la lutz jorn.
E l'ombrassa l'aviá sonada nuòch.
Un vèspre e un matin, jorn primieirenc.

6

L'Eternal ditz
Una vòuta serà au mitan de las aigas
Per despartir las aigas de las aigas
E l'Eternal fai la vòuta

7

e las aigas las despartís jos la vòuta
d'aigas per d'aut la vòuta
aquò's fach

8

L'Eternal sòna la vòuta : cèls
E aquò's un vèspre e aquò's un matin, jorn segond

9

L'Eternal ditz
S'acanalaràn las aigas jos lo cèl
Cap a un luòc unenc recampadas
E se descobrirà çò qu'es eissec
Aquò's fach

10

çò qu'es eissec L'Eternal i ditz : tèrra
e las aigas arrengeiradas i ditz : mars
L'Eternal vei
Coma es bòn

11

L'Eternal ditz tèrra, i nais tot çò que grelha
L'èrba de semenar dòna semenadura

Cada fruchatge dòna sa mena de frucha
Que sa semenadura es dins el sus la tèrra
12

Aquò's complit
la tèrra fai espelir de grelhs
l'èrba de granilha dòna granilha
caduna segon sa mena
l'arbre dòna un fruch
que pòrta amb el sa granilha
segon sa mena a cadun
Dieu vei
coma aquò's bòn

13
Vèspre e matin
tresen jorn

14
Dieu ditz:
calelhas dins la vòuta dau cèl
per despartir lo jorn de la nuòch

Conte de la tradicion orala laociana

La votz dau tamborn

Dins lo temps, un climat aride damnava lo reiaume dau Laòs, lo mond patissián de la secada dempuèi sèt ans e sèt mes, la forèst èra tan seca que degun, ges de familha podiá plus trobar de qué manjar. Lo pòble bramava fam e de mai en mai cada jorn. Cadun se carcanhava a trobar de qué manjar. La màger part cavavan la terra en cèrca de racinas per remplaçar lo ris que fasiá tant falta dins lo repais quotidian. Lo pòble èra de mai en mai aflaquit. Quand tot venguèt a mancar, lei gents an degut engolir de babaus e de bren. D'aqueu temps, renhava sus aquest reiaume un senhor plen de cròia, gusta-solet, egoïste e rapiat que se garçava ben de la benurança de son pòple. Manlevava de gròssei talhas. Pasmens, un jorn venguèt que lo mond desprovesit de tot embé aquesta secada posquèron plus pagar sei talhas. Lei vesent fondre, lo senhor s'encanhèt e se diguèt que sei subjècts li volián faire de tòrt. Subran, decidiguèt alora d'anar d'espereu s'avisar de que ne'n virava e subretot recampar lei sòus. Entre sortir dau casteu, observèt tot plen de familhas que, falta de ris, fasián bolhir una estranha bolhaca. S'avisèt un còp mai pròche qu'aquesta bolhaca èra una

mescladissa d'insectes e de bren. Dins cadun dei fogaus onte s'arrestava per levar sei talhas, lei gents se fasián una bolhaca dau meme biais.

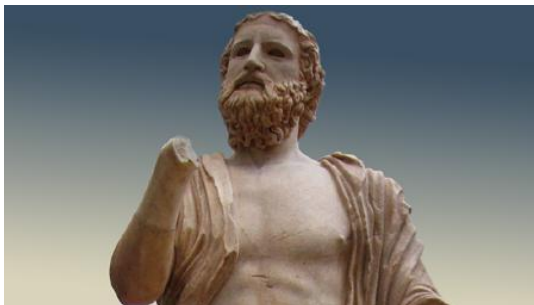
Vesènt aquò, lo senhor se pensèt : " Si totei mei subjècts se noïrisson d'una bolhaca ansin, es que dèu aver un gost meravilhós." E a flor e mesura que gratava camin, l'enveja li venguèt de se ne'n regalar eu tanben. Tre tornar au casteu, encarguèt son fidèu serviciiau de li preparar la dicha bolhaca. Lo serviciiau n'èra estomagat. Qu'aviá donc en tèsta lo senhor ? Perqué aviá fach adobar una recèpta tan marrida, eu qu'èra tan lipet... Maugrat tot, faguèt aquò segon lo desir de son mèstre e quand siguèt cuech, li presentèt. Bota coma èra curios, s'èra mes a l'agachon per relucar lo morre dau senhor. Avia adobat la bolhaca embé gaubi. Lo senhor ne'n portèt una promiera culherada ai labras, boai ! D'un canton dau membre, lo serviciiau espinchava son mèstre e ne'n perdiá pas una. Tot d'un temps, lo senhor se desgaunhèt embé una òrra grimacha de desgost coma s'aviá empassat dau marrit costat. Puèi, roge de colera, mandèt la bòla a terra. Quand veguèt son mèstre ansin, lo serviciiau se diguèt : « A fòrça de se regardar l'emborigol, lo senhor es estat agantat au galet. » Escanava son rire e l'enveja ponchegèt d'anar contar tot aquò a seis amics. Pasmens, se diguèt embé crença, lo senhor venguèsse a aprendre qu'aviá decubert la scena, tant lo fariá sagatar. Alora, se gardèt ben de contar en quauqu'un çò qu'aviá vist, pleguèt un chut dins una fuelha de juvert laocian. Avia tant de mau a tenir sa lenga que ne'n perdeguèt la talent e la sòm. Virava coma un monard malaut, non sachent de qué faire. Intrèt un bèu jorn dins una pagòda e s'acampèt pròche d'un

grand jaquier, aqueu dau cap dei bònzes, se bassacant d'un pé sus l'aubre, li contèt fin finala l'istòria :

« Lo senhor a manjat de bren, lo senhor a manjat de bren ! » Entre finir de barjar, se sentiguèt ben mièlhs d'aver poscut revelat son secret escondut au trefons de son còr e s'entornèt au palais onte reprenguèt son trabalh d'aise d'aise. Lo reïaume patissiá totjorn de la fam e lei dardenas dei talhas fasián totjorn fauta. Lo senhor consultèt donc sei conselhiers : -Senhor, vaquí set ans e set mes que lo cieles e lei rius son assecats. Lo pòple tròba plus de qué manjar. Devèm faire una procession per reclamar la pluèia a Indrà e Brahmâ. Autrament, aurèm plus ren per nos noïrir." Lo senhor ordonèt donc a sei conselhiers d'anar querre un aubràs per fin de faire un tamborn. L'an escrincelat d'un polit biais puèi l'an tapat d'una pèu. Quora lo tamborn siguèt acabat, lo senhor faguèt mai una acampada per escotar son picament. Totei leis estajants dau reïaume s'èran acampats. Lo musicaire comencèt de lo tustar segon leis òrdres dau senhor. Alora, s'enucèt un son estranh : "Bren, bren, bren !" Lei ponhadas dau musicaire fasián ressòn coma s'aguèsse poscut parlar lo tamborn. "Bren, bren, bren, lo senhor a manjat de bren !" Lo senhor èra assetat a escotar, s'encolerèt, s'auborèt tot d'una e roge de vergonha s'esbinhèt. Alora que la vòtz dau tamborn fasiá ressòn totjorn dau meme biais, se son enaurats lei rires dau brave mond vengut per l'escotar. Un rire mistolin se destriava entre totei dins l'acampada, èra aqueu dau serviciu, se fasiá una pèu de rire. Assaiava de li faire targa a n'aqueu rire mai de badas : gisclava e dindava. L'aguèssiatz regardar drech dins leis uelhs a n'aqueu moment, auriatz de segur descubert son juec : per dire lo verai, benlèu qu'una dent lo cotigava !

Revirat per Teiriç Öffre

Anacreon

Que la natura es alarganta!

*Que la natura es alarganta!
Tot çò que fai vai totjorn ben:
dona la bana au buòu, au leopard la dent
au chival l'allura fringanta;
a nadar mòstra lo peisson,
a volar leis aucèls, a córrer la lebreta:
l'òme aguèt per el la reson,
faliá quicòm a la femneta.*

*Grands Dieus! Que seguèt ben tractada!
Aguèt la bentat per present:
dins lo començament aquò semblèt pas ren,
se tractava de badinada.
Mès aquel pas ren, la bentat,
vos plèga e ramolís lo còr lo pus sauvatge,
encadena la libertat,
e fai repepiar lo pus satge.*

(revirada per Anbanèl de Nimes)

Lo meteis revirat per Sarrau

Nòstra bòna maire natura
donèt l'estelha au pèis, la voetz au rossinhòu
au chival l'ongla e l'encolura
las alas als aucèls e las banas au buòu;
la lèbre agèt per son partatge
la camba per correr; dau lion l'eretatge
seguèt la fòrça de la dent.
Nautres aguèrem per present
aquela rason tant vantada
qu'es sovent pas qu'una asenada.
Après aquò, semblava ben
que la femna n'auriá pas ren,
mas reçachèt pasmens la milhona verquièira :
la beutat: emb aquò fai totjorn bòna fièira.

(revirada per Sarrau, cirurgian montpelhieirenc dau sègle XVIII)

L'amor molhat

Era aquela ora de la nuòch
ont ajaçat, plen coma un muòg
sans pensament, l'ibronha bufa,
endormit coma una baudufa.
Veniái de faire un gròs plonjàs
e fermave l'uòlh totescàs,

me sembla entendre a mon aurelha
un pichòt bruch que me revelha.
Ta ta ta! Quau pica? - Un manit

pecaire, qu'es tot deglesit
e qu'es mièg mòrt de la fresquièira.
Pòde pas trobar mon ostau;
dobrissètz, vos farai pas mau
soi un enfant. - a la bòna ora.
Bèl temps per faire la tortora!
Devètz pas èstre mau molhat.
Ai de ieu! E me soi levat.
Prene mon lum dessus la taula
e desconhete la cadaula:
èra tot nud lo paure anhel,
aviá pas meme son capèl.
Son peu semblava las candèlas
dont los enfants fan las capèlas;
de freg tramblava coma un jonc,
podia pas pus faire lo pont.
Ieu vite i alume una brisa
e lo mete dins ma camisa
Avia dins sa man un arquet
e sus son esquina un carquet
tot ramplit de flèchas ponchudas
me'n tirèt una en diguent: veja!
La vegère, èra lònca e drecha
Partís, sentisse lo ponchon.
Ai! M'as traucat. Aquel filó

cacalassa e me ditz : Compaire!
Adieu! Guerís, s'o pòdes faire.

(revirada per Sarrau, cirurgian montpelieirenc dau sègle XVIII)

Safò

Òda a Afrodita²

² *Balbe aquí la traduccion que faguèrè dins las annadas setanta. En reprenent lo tèxt en 2013 d'un autre biais, a ras de la vibracion dels mots ellenics, o escriuriái antau :*

Tu que ton tròn es bleuge e mirgalhat, Afrodita immortala
filha de Jòus, teissedoira de rusas, te suplique
non aclapes mon còr de maucòr ni de lanha
Ò divina !

Mas veni aici s'es verai qu'autres còps
Percebiás ailalin ma votz e l'escotaves
E quitaves l'ostau d'aur de ton paire, veniás !
mentre atalat ton carriòu, t'abrivavan garruts e promptes
d'auclons per dessus la tèrra negra
alatejant regde dempuòi lo cèl au mitan de l'èr linde

e tanlèu èran aquí. E tu benurada, lo sorire sus ton visatge immortal
me demandaves perqué tornarmai patissiái
e perqué te sonave mai
e çò que volontave de veire en ieu se complir
dins mon còr en borrola
« quau tornarmai deve convencir
Que se virèsse cap a ton amor ?
Quau, ò Safò ! a romput l'acordança ?

Diva dau tròn mirgalhat Afrodita
de rusa ondrada enfant de Jòu te prègue
m'aclapes pas ni mai non esfoligas
mon èime estransinat!

Vène pasmens ! Autres-còps te fisave
la cremeson de totas mas pensadas :
e tre m'ausir me reveniás quitant
l'ostau d'aur de ton paire!

E ton carriòu celestiau s'abolega
e d'aucelons prompts coma lo lamp
devèrs la tèrra escura puòi t'abrivan
au bèu mitan de l'aire!

Aitanlèu son aquí. Tu, benurosa
un risolet sus ta cara divina
demandas çò qu'aviái e perqué donc
tant de temps t'ai sonada
e çò que mai vòu mon còr trefolit:
seriá ne prene una altra a las pantenas
de l' enamorament - poiriá benlèu
Safò! te far patir?

Car se fugís, te secutarà lèu,
Se refuda tos dons, bòta ! te'n balharà
E se non es enamorada, o serà lèu
- Emai non o volguèsse !

Vène cap a ieu mai, ara,
desliura me d'un òrre borrelatge
E tot çò que mon còr desira complís lo
E siágas tu meteissa aici presenta
Mon aligada dins la batèsta !

Se te fugís qu'aitanlèu te secute
se te rebufa enfin qu'a tu s'ofriga
e se non vòu t'aimar que comboriga
quand l'aimaràs pas mai...
Vène aquí mai, desliura me dau pes
de ma trevança - e se quauque desir
me ven subran, que se compliga mai
e siágas tu ma sosta!

"Òda a Anactòria"³

Me sembla a ieu egal als dieus
l'òme que rèsta davant tu

³ Aquesta revirada lengadociana pareguèt adaptada en provençau jot la grafia qu'empleguèt lo poèta « la miigrana entredobèrta » e de las « Filhas d'Avinhon », dins la revista « Lou Liame » qu'adés pareissiá a Draguinhan. Cau aver vint ans per aver l'ausardiá de s'afrontar a aquel cimèl de la poesia universalá. Uòi ausariái benlèu pas. Mas la musicalitat dau provençau rodanenc me sembla que fai resson a aquela dau bèu parlar maritim, idealament plegadís, de la divina primadièira de la poesia amorosa.

*Me semblo a iéu egau i diéu
l'ome que rèsto davans tu
e tout vesin s'asseto e douço
entènd ta vones!
E toun bèu rire vesiadet
me brandis lou cor dins lou pitre;
autanlèu te vèse ma vones
subran se nous!
S'esbrigaio d'un cop ma lengo
e linge un fiò sonto ma pèu
courris: siéu tuco e mis auribo
n'en brounzinejon.
La susourubre iéu regolo
un fremin me prèn touto, e verdo
maì qu'erbo vène - e coume morto
iéu me sentisse!
Maì me jau vièure moun astrado.*

e tot vesin s'assetta e doça
entend ta votz!
E ton bèu rire vesiadet
me brandís lou còr dins lo pitre;
aitanlèu te vese ma votz
subran se nosa!
S'esbrighalha d'un còp ma lenga
e linge un fuòc jota ma pèl
corrís: siái tucla e mas aurelhas
ne bronzinejan.
La susor subre ieu regòla
un fremin me pren tota, e verda
mai qu'èrba vène - e coma mòrta
ieu me sentisse!
Mas me cau viure mon astrada.

Revirat per JF Brun

C. Valerius Catullus

Delícia

*Delícia, ò vida mieuna! aquela amor
nòstra, e que sempitèrna vòls que siága!
Dieus grands, fagatz que de verai se pòsca
qu'amb un còr vertadièr l'aprometèsse
que perdurèsse tota nòstra vida
aquela pacha d'amor miraclosa!*

Revirat per JF Brun

P. Virgilius Maro (Vergèli)

Georgicas (tròç) Leis aubres amé la vinha

Enjusqu'ara ai cantat qu'estèla' e que garats
Mai desenant, Baccus, per tu mon cant sarà,
E pereu per lei plants que dins la seuva prenon,
Per lei fruchs d'oliviers que d'aise d'aise venon.
Apròcha te d'aquí, tu paire Lenean,
Que tei benfachs li son de lònga tot a brand.
Lei pampas de l'autona alordisson lei tèrras :
Se son en ton onor anats de porpre quèrre.
La vendémia pertot escuma tant e tant !
Apròcha te d'aquí, tu paire Lenean.
Mete te pès descauç e vène se t'amusa,
Chauchar lo most noveu, rogir tei cambas nusas.

1799
TRADUCTIEOV
DEL
PREMIER, SECOND,
QUATRIEME
ET SIXIEME LIVRE
DE L'ENEIDO
DE VIRGILO.

Per L. E. Avocat de Besiés.

A BESIES,
HENRIC MARTEL ou Imprimavo.

L'an M. DC. LXXXII.

bins, jusques à Marcel qu' Augusto avio
adoupiat. Pei lou fa sorti de l'enfer per la
porto d'yvoiro. El s'embarquo, & gaigno
lou port de Cayero.

L O V S I X I E M E

Livre de L'eneido.

La descento d'Eneo as enfers.

A Ital parlet la larmo a l'el,
Et laiffet ana soun vaïssel,
Sus la mar couverto d'escumo :
Abourdet enfin près de Cumo.
Sas gens taleou que fouguet clar,
Virou las proüos vers la mar,
L'ancro de soun croc à la rado,
Tenio ta galero arrestado,
Las barquos qu'erou loung d'el bort,
Couvriïïoü la facio d'el port.
Sus lou rivatge la jöüïnesso,
Faguet paretre soun adresso,
Lous us dins las venos d'un roc,
Cercou de sèmenïïos de fioc :
Lous autres van fa lou ravatge,

Ter Cahier

L'Enéïda de calanôva

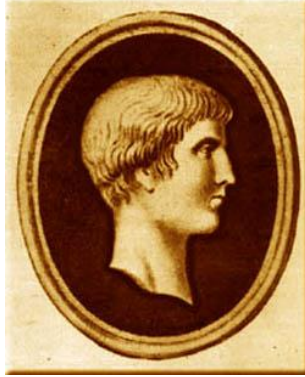

Libre premiè

yeou qui noun cânte ni noun siblé
qui quand l'y a quicôn de terrible,
témoin la villa qu'âou coumtat
assiégêt un vicelegat,
hômme à faire man bâssa, à tâoula,
sus vingt capous de roquamâoula,
iôï vous dirâi lous petassâous,
la malhurânca, et lous assâous,
qu'ajêt un prînce de Phrigia,
tout caminant vers l'Italia.

aqueî moullu, tratat dâou ciel
côuma lou mendri bicarel,
noun gagnêt, sus mar, et sus terra,
qui malândra. samina, ou guerra,

Marcus Valerius Martialis (40-104)

*SUBRE UNA ABELHA
EMBARRADA DINS UN FLÒC D'AMBRE.*

*Resclausa en la lagrema d'una sòrre
de Faeton, l'abelha relusís
en son quite nectar empresonada.
A daverat de sa pena lo prètç :
creiriatç que s'es causida aquela mòrt.*

*SUBRE UNA VIPÈRA
EMBARRADA DINS UN TRÒÇ D'AMBRE.*

*Suls rams regolants dau plorum
de las Eliades filhas dau sorelh
una vipèra aquí que rebalava,
la gèmma escoladissa l'asondèt:
s'espantava d'antau èstre agantada
au dintre d'una aiganha tan pegosa*

*e puòi s'enregdenèt resclausa dins lo gèl.
Anèsses pas te'n crèire, ò Cleopatra,
de ton reial sepulcre! - una vipèra
jai dins un cròs mai ondrat que lo tieu!*

Revirat per JF Brun

Plini Lo Joine

Letra a Calpurnius Macer

Vai ben per ieu, estent que per tu vai ben. As ta frema amb tu, as ton dròlle ; profitas de la mar, dei fònts, de la verdura, dei terras, d'una bastida mai que polida. Siáu segur qu'es mai que polida, e que se li establiguèt un òme fòrça urós, avant que devengue lo mai urós de totei. Ieu, en Toscana, cace e estudie, un còp l'un un còp l'autre, o lei dos ensems. E pasmens enjusqu'ara te pòde pas dire çò qu'es lo mai dificile : d'agantar la feruna o d'escriure. Pòrta te ben.

Reviradas de Gui Matien

D'Esòp a La Fontaine

Faula dau Reinard amé de rasims verds

segon Esòp (grèc)

Un reinard, que s'èra plus ren mes dins lo ventre desempuèi una passada,

veguèt de rasims que pendolavan a-n una trelha.

Lei vosguèt tastar mai lei posguèt pas agantar.

Aquí, s'enanèt; en se diguent :"-De tot biais, son tròp verds!"

Leis òmes fan parier.

Quand son pas capables de faire quaucaren dison qu'es pas lo moment.

segon Fèdre (latin)

Quichat per la fam, un reinard, sauta que sautaràs,
assajava d'agantar un rasim sus una vinha auta.

Mai coma posquèt pas l'aguer, diguèt en s'enanant :

« Es pas encara madur, lo vòle pas manjar vèrd ! »

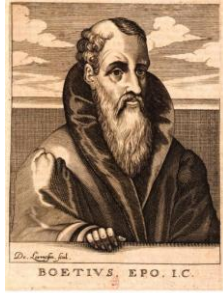
Aquelei qu'an que la lenga per rabaissar çò que son pas capables de faire, deuràn s'inspirar d'aquò.

segon La Fontaine (francés)

Nòstre Reinard gascon, d'autrei dison normand,
Que crebava de fam, veguèt sus una trelha
De rasims madurs tant e tant
Qu'avián la pèu tota vermelha.
Lo galant volontiers n'auriá fach son repas.
Coma non podiá leis aténher :
« Son tròp verds, que diguèt, per ieu m'agradan pas ! »
Faguèt pas mieus que d'anar génher ?

Reviradas de Gui Matieu

Boèci

La consolacion de la Filosofia

XXIV. 170 Bella's la donna — e-l vis a ta° preclar,
Davan so vis — nulz om no-s pot celar ;
Ne / eps li /omne — qui sun ultra la mar
No poden tant — e lor* cors cobeetar + (P. 274)
Qu'ella de tot — no vea lor pensar.
175 Qui-e leis se fia, morz no l'es a doptar.

XXV. Bella's la domna, mas molt es de longs dis°*,
No-s pot rascundre° — nulz om denant so vis.
Hanc no vist omne, ta grant anor* aguis°,
Si-l forpez tan — dont ella-s ranguris°,
180 Sos corps ni s'arma — miga per ren* guaris ;
Quoras que-s vol*, s'en a lo corps aucis
E pois met l'arma* — en effern e somsis° :
Tal* l'i comanda — qui totz dias° la bris.
Ella metesma — ten claus° de paradis,
185 Quoras que-s vol, lainz col sos amigs.

Bèla es la dòna, e'l vis a tan preclar,
Davant son vis nuls òms no's pòt celar
Ne eps li òme que son oltra la mar
No poden tant en lor còr cobeitar

Qu'ela de tot non veja lor pensar.
Qui en lèi se fisa, mòrts non li es a dobtar

Bèla es la dòna, mas molt es de long dis,
No's pòt rescondre nuls òm denant son vis
Anc no vis òme, tan grand onor aguís
Si'l forfés tant, dont ela's rangurís
Sos còrp ni s'arma, miga per ren garís
Quora que's vòl se n'a lo còrps aucís
E pòis met l'arma en infèrn e somsis :
Tal li comanda qui tots dias la bris.
Ela medesma ten claus de paradís,
Quora que's vòl, laïns còl sos amics.

Traductor anonim, a l'entorn de l'an 1000

Lo pus ancian text literari en lenga d'òc, que dobrís nòstra literatura

Dins una lenga ja perfechament fixada

Qu'es quasi ja aquela dau « trobar »...

E celebra la dimension transcendentia d'una « dòna » : la Filosofia...

Buson

Haiku

Lo jorn s'estira,
un fesan se ven pausar
sus lo pònt de bòsc.

Luna enneblada,
una rana trebola
l'aiga amé lo ceu.

Luna enrodada,
l'olor dei flors de prunier
monta vèrs lo ceu.

La sèrp volanta
es totjorn au meme endrech
qu'aièr dins lo ceu.

Lo rossinholet
quand canta duerb tot just
son pichon pichon bec.

Matin d'automna,
la pauretat m'agantèt
a l'imprevista.

Pròche d'un peirier,
siáu vengut solitari
badar la luna.

Lo mont s'ensornís
e amorça lo roge
dei fuelhas d'agast.

Luenh d'aqueu monde
au país de mei parents,
lei fuelhas d'agast.

Quenta destressa
dins lo crit rauc dau grapaud,
esto sèr que plòu.

Dins la cambra ai mes
lo pè sus lo penche de
ma frema mòrta.

D'aicí e d'ailà,
d'aicí e d'ailà pican
lei còps de baceus.

Leis èrsas dau laus
corron coma de lapins
au clar de luna.

De gibre pertot,
dins ma barca la luna
aquí es mieuna.

Reviradas de Gui Matieu

Omar Khayyam (1047 – 1122)

Quatrens

Tre l'alba retronís una votz que monta de la cava :
O lambre, amorós fòl,
Lèva-te ! Emplenem una copa de vin
Abans que s'emplene la de la vida nòstra !

**

Èrem goteta dins un ventre
Nascuts del fuòc d'una passion
E pas pus tard qu'aquèl deman, lo vent semenará
La nòstra posca :
Aquel espaci entre dos bufs,
Lo vin t'ajuda a lo passar.

**

D'aquèl vin que se ditz « d'eime pur »
E que se ditz tanben que reviscòla l'òme
Portatz me doas o tres copas plenas :
D'aiga benesida. Digatz ! Per de que la sonatz
Aiga maudicha ?

**

Lo jorn que me manca lo vin pur
Tot m'es poison emai son antidòt.
Lo lagui del mond es un poison que son antidòt n'es
Lo vin nòstre .
Per de que n'auriái paura del poison, se bevi
De vin cada jorn ?

**

Los domergats de la sapiença e de l'èime bèl
Se son estreigits dins l'enveja de l'Èsser e de l'En Delà.
O tu, òme avisat, vai te'n chucar l'òli de soca
Qu'aqueles colhons an secat abans de vairar.

**

Los que ja se'n son anats, ò escançon !
Son jaçats dins lor posca sobeirana
O escançon !
Vai, beu de vin e escota la vertat que te disi :
Tot çò qu'an dit son pas que paraulas de vent
O escançon !

Traduccion : Miquèl Decòr

Autres quatrens

Uèi, as ges de poder sus deman;
Te sèrv en ren d'aguer paur de l'avenir.
S'as un pauc de bòn sens, que t'enchau lo present
Que dei jorns que te rèstan ne'n sas ren.

Lo mistèri deu restar velat per leis esperits bas
E lei secrets impenetrables per lei fòus.
Pensa ben a ce que fas envèrs leis autres òmes;
Degun, enluòc deu coneisser nòstres esperanças.

*

Sigues prudent: ren es mens segur que la fortuna;
Mesfisa te: lo ponhau dau destin es ben agusat.
Se te vèses amé d'ametlas doças dins la boca,
Leis empasses pas; se li mescla de poison.

*

Venguèrre au monde sens èstre per eu de profiech ;

Quand partirai ni sa beutat ni sa grandor ne demeniràn ;
Jamai meis aurelhas entendeguèron dire
Ni per de qué li venguère ni per de qué partirai ;

*

Contenta te de pas tot aguer d'aqueste monde,
Destaca te aici deis entravadís dau ben, dau mau.
Prèn la copa, jòga amé lei blocas de ton amada,
Tot passa leu...e quant de temps viurem encara?

*

Laissa pas lo tristum te ganhar
Ni de socits absurdes degalhar tei jornadas,
Abandona pas, avant que la terra te prengue dins son sen,
Lo libre, la boca de l'amada e lo parfum deis èrbas.

*

Totei lei matins l'aiganha fai perlejar lei tulipas,
Lei violetas clinan la tèsta, dins lo jardin;
Per dire verai, ren me ragaudís tant coma lo boton de ròsa
Que sembla s'agolopar dins sa tunica de seda.

*

Per cu comprèn lei mistèris dau monde,
Tant vau la jòia coma la tristesa,
Lo ben e lo mau son per finir totei dos,
Que t'enchau que tot sigue pena o solaç.

*

L'aura estracèt la rauba de la ròsa,
Ròsa que lo rossinholet n'èra amorós.
Anam per aquò plorar sus ela e sus nautres?
La mòrt nos vendrà despampar, d'autrei ròsas floriràn.

Dante Alighieri

L'INFÈRN

Cant I

En mitan dau camin de nòstra vida
Me retrobère en una seuva escura,
Que de mon drech camin m'ère forviat.

Ai ! coma dire qu'èra, es causa dura,
Aquela seuva fèra e aspra e fòrta
Que son pensar rememòria ma paur !

Tant amara es, que pauc mai es la mòrt :
Mès, per tratar dau Ben que ié trapèrè
Dirai las autras causas qu'ié vegèrè.

Sabe pas plan redire com'i anèrè
Tant qu'ère plen de sòm a-n'aquesta ora

Que lo vertadièr camin abandonèr.

Mès coma ieu venguèr al pè d'un serre
A l'endrech qu'aquela comba finissíá
Que m'aviá mes lo còr comol de paur,

Gueitèr en naut, vegèr sas espatlas
Vestidas ja das rais de la planeta
Que mena drech, cadun per tot camin.

Ma paur, un pauc seguèt apasimada
Qu'en lo lac de mon còr aviá durat
La nuòch que la passèr amb tant de laguis.

E coma aquel que son alen bufant
Escapat a la mar toca la riba
Se vira a l'aiga dangeirosa e gueita :

Antau mon anma qu'antau fugissíá
Virèt detràs per remirar la sèuva
Que non laissèt jamai persona viva.

Puòi, quora agèr pausat mon còrs las,
Mai caminèr en la platja desèrta,
E lo mai bas sempre èr lo pè ferme.

E vaquí que venguèt ras de la còsta
Una pantèr laugèira e plan redde
Que de pèl ticassada èr coberta.

De davans ieu jamai non partissiá ;
Mès rambalhava tant lo mieu camin
Que mai d'un còp songère a me virar.

Temps èra ont acomença lo matin ;
E lo Solelh montava amb las estelas
Qu'èran am'el quora l'Amor divin

Faguèt se mòure aquelas causas bèlas ;
Fai que podíai end'aquò plan'sperar
D'aquela bèstia de la pèl agradiva,

En l'ora d'ara e la doça sason ;
Mès per que non m'esparnhèsse la paur
La vista aparescuda d'un lion.

Aquel semblava que veniá sus ieu
La tèsta nauta amb un talent de ràbia
Tant que semblava que l'èr tremolava.

E mai 'na loba que de tot desir
Semblava grèva de tant qu'èra magra
— E mai d'un, d'ela n'agèt de misèria,

Aquesta, m'engravèt de tant de laguis
Ambé la paur venguda de sa vista
Que perdèrè l'espèr d'anar mai naut.

E coma aquel que ganha volontièrs,
Quand ven lo temps que lo fai perdre,
Entristesís sas pensadas e plora :

Tau me faguèt la bèstia sens patz
Que me venguèt encòntra, a beles paucs,
Me rebutava ont lo Solelh se cala.

Mentre que davalave en un luòc bas
Davans mos uòlhs quauqu'un se presentèt
Que per un long silenci mut semblava.

Quora lo vegère en aquel grand desèrt,
« *Miserere* de ieu » cridèr a-n-el,
« Quau que siègues, o 'na ombra o ben un òme ! »

Me respondèt : « Non òme ; òme seguèr,
E los parents mieus seguèron Lombards
E Mantovans totes dos de patria.

Sub Julio nasquère, enca' que tard,
Visquère a Roma, jot lo bòn Augusta
Au temps das Dieus fausses e messorguièrs.

Ere poèta e cantèr aquel just
Filhòn d'Anchise, que venguèt de Tròia
Puòi qu'Ilion supèrba agèt cremat.

Mès perdequé tòrnas a tanta pena,

Perqué non escalar lo mont dilecte
Qu'es principe e rason de tota gaug ? »

« Seriás aquel Vergèli, aquela fònt
Qu'espandís dau parlar tant large flume ? »
Ié respondèrè am'un front vregonhós.

« Ò das autres poètas onor e lum,
Valgon lo long estudi e l'amor grand
Que m'a fach recercar lo tieu volume.

Tu siás lo mieu mèstre e lo mieu autor
Tu siás aquel tot sol de quau tirèrè
Lo bèl estile que m'a fach onor.

Veja la bèstia per quau me virèrè !
Contra ela ajuda-me, ò famós savi,
Qu'ela fai tremolar venas e pols ! ».

« Per tu convèn d'avedre un autre viatge »
Me respondèt en vegent mas lagremas,
« Se vòs fugir d'aqueste luòc sauvatge ;

Perdequ'aquela bèstia, que ne cridas,
Quita degús passar per son camin
Mès tant que l'empedís, per fin lo tuga ;

E sa natura es tant faussa e marrida
Qu'omplis jamai son desir tant ardent

E qu'après qu'a manjat a mai talent.

A fôrça bèstias la bèstia se mescla,
E d'autres mai, fins que lo malhorquin
Vengue que la farà morir de dòu.

Aquel non manjarà tèrra o metau
Mès de sapiença e vertut e d'amor,
E son país serà de Feltra a Feltra.

Aquela umila Itàlia, que la sauve !
Per quau son mòrts, e la vièrge Camilla,
Euriale e Turno, e Niso, de nafradas :

Aquel la caçarà per tota vila
Fins que l'age remesa dins l'Infèrn
D'onte l'enveja, en prima, l'enmandèt.

D'aquí per tu, ieu pense e ieu destrie
Que me seguigues, e ieu serai ton guida,
Te tirarai d'aquí au luòc etèrne,

Ont ausiràs los crits desconsolats
Veiràs los antics esperits dolents
Que la segonda mòrt cadun la crida ;

Veiràs aqueles, puòi, que son contents
En fuòc, perdequ'espèran de venir
Quora que siègue a l'urosa nacion :

Aquela que, se vòs puòi i'escalar
Una anma lo farà, mai que ieu digna :
Te quitarai amb'ela, au mieu despart ;

Perdequé l'Emperaire qu'amont renha,
Coma seguèra a sa lèi estrangier
Non vòu qu'en sa ciutat per ieu se vengue.

En tot luòc el comanda, amont ié renha
Amont es sa Ciutat e son naut sèti ;
O benurós lo que vòu elegir ! »

E ieu a-n-el : « Poèta, ieu te pregue,
Per aquela Idila que non conosquères
Ajuda-me per fugir mau e piège.

E que me menes ont totara disiás,
Que ié veiriái la pòrta de sant Pèire
Emai aqueles que fas tan dolents ».

Alòr, s'encaminèt e ieu detràs.

Max Roqueta

(Paregut dins : Calendau n° 39 – 1936)

Cant III

Lo Ròdol dels Indiferents

*Per ieu se vai en la ciutat dolenta,
Per ieu se vai en l'etèrna dolor,
Per ieu se vai devèrs la gent perduda.*

La Justícia butèt lo mieu grand Fabre
E me faguèron lo divin Poder,
L'autisma sapiença e lo primièr Amor.

Avans ieu non i agèt causa creada
Senon etèrna, e ieu etèrna dure.
« Vautres qu'intratz, quitatz tota Esperança ».

Aqueles mots au rebat tenebrós,
Escriches los vegèr sus la pòrta,
E per aquò : « Mèstre, lo sens n'es grèu... »

Mas el a ieu, coma persona sàvia :
« Aicí conven de quítar leu tot dobte
E tota paur conven que siague mòrta.

Nautres au luòc sem venguts ont ai dich
Que ié veiriás las personas dolentas
Que l'an perdut lo Ben de l'Intellect. »

E puòi, sa man pausada sus la mieuna,
Amb cara urosa onte me refortère,
El me menèt en las causas secretas.

Aicí sangluts e planhums e grands crits
Resonavan en l'èr sens estelas.
Es per aquò que dintrant ieu plorère.

Lengas de tota mena, òrras paraulas,
Paraulas de dolor, crits de colèra,
Autas votz foscas e picaments de mans.

Fasián un auvari que sempre vira
Dins aquel èr de ges d'ora esclarat
Coma la polsa au vent folet que bufa.

E ieu, qu'aviá d'orror la tèsta cencha,
Diguère : « Mèstre, de qu'es donc qu'ausisse
E de malor vincut tot aquel pòble ? »

Mas el a ieu : « Aqueu sòrt miserós,
Aqueles l'an, anmas de fosc rebat
Qu'an viscut sens vergonha emai sens glòria. »

Mescladas son a-n-aquel còr captieu
Dels ànjos que non foguèron rebels
Nimai fidèus a Dieu, seguiguènt qu'eles.

Los escampèt lo cèu per non èsser mens bèu,

E l'Infèrn fons non los volguèt reçaupre
Qu'un pauc de glòria n'aurián los maudichs. »

E ieu : « Mèstre, de qu'es donc que los grèva
Tant que los fai se planhe grevament ?
E respondèt : « Te lo vau dire lèu.

Aqueles de morir non an l'esper
E son avugla vida i es tant bassa
Que de tot autre sòrt an gelosiá ;

Ges de renom d'eles lo mond quita :
Mespresats de Misericòrdia e de Justícia,
Non resonem d'eles, mas gueita e passa. »

Max Roqueta
(Paregut dins : *Le Nouveau Languedoc* – 1932)

Cant XXVI

La mòrt d'Ulisses

Grand gaug, Firenze, per que siás tant granda
que sus tèrra e sus mar baton tas alas
e qu'en Infèrn lo tieu nom s'expandís !

Cò dels lairons n'ai trapat cinc, de bona,
tos ciutadans, que n'agère vergonha,
e tu, d'aiçò, ne tiras grand onor !

Mas, se ras dau matin, dau vrai se sómia
sentiràs tu, d'aquí'n pauquet de temps
çò que Prato e d'autres te sovetan.

S'èra adejà, non seriá pas tròp lèu :
Per que l'es pas, puòi qu'èstre un jorn lo deu ?
Que mai espere e mai m'engrevarà.

Partiguerem d'aicí e per l'escala
que nos faguèt lo ròc per davalalar
remontèt lo mieu Mèstre e me tirèt.

Perseguissent lo camin solitari
entre los flòcs e los ròcs de l'esculh
sensa la man lo pè non se moviá.

Or me doliá e ara me redòu
quand torna la mementa a çò qu'ai vist ;
e mon engenh, mai qu'enluòc, lo refrene,

per que non corre sens que virtut mena ;
e que se bona estèla, o res melhora
me l'an bailat, qu'en ieu non lo regrete.

Tant lo pagan que sus lo puòg se pausa,
au temps qu'aquel que nòstre mond esclaira
nos ten sa fàcia, au mendre temps 'sconduda,

quand au moissau la mosca fai la plaça

vei de luciolas aval dins la comba
d'aicí, d'alai onte vendémia e laura :

tot, de tan de fuòcs, s'escandilhava
l'octavenc gorg, antau que lo vegère
tre que seguère ont pareissíá lo fons.

Coma aquel que se revengèt amb d'orses
d'Elia vegèt lo carri, a la partida
quand los chivaus dreïçats, au cèu sautèron,

qu'amb sos uòlhs non lo podíá seguir
que vegèsse autre que la flamba sola
que coma un nivelet au cèu montava :

antau caduna anava per la gula
del gorg, que ges mostra sa presa
e cada flamba un pescaire rescod.

Estave sus lo pont per melhor veire,
se m'ère pas arrapat en un ròc
sens ges de just seriái caisut au gorg.

E lo Duc que me vegèt tan pivelat
diguèt : « dins los fuòcs son los esperits :
cadun vestit d'aquel fuòc que lo crema »

« O Mèstre mieu, faguère, de t'ausir
síái mai segur ; mas, ja, m'ère avisat

que n'ère antau e ja voliái te dire :

Quau es qu'es dins aqueste fuòc que ven forçat
en naut, que sembla venir dau brasàs
onte metèron Eteocla e son fraire ? »

Me respondèt : « Aquí son tormentats
Ulissa e Diomeda, e tels ensems
au castiment corrisson coma a l'ira :

e dintre de sa flamba, òm se dòu
sus l'engan dau chivau, que faguèt bresca
d'ont venguèt la gent grana de Roma.

Se ié plora lo biais perdeque, emai mòrta
Deidamia, encar se dòu d'Aquiles :
e dau Palladio pena se ié porta »

« Se pòdon dintre d'aquelas belugas
parlar », diguère, « Mèstre, fòrt t'en pregue,
e te repregue de mila preguièiras,

que d'esperar non me fagues desfensa
fins que la flamba dobla vengue aici :
veja coma lo mieu desir a n'eles me plega.

Mas el a ieu : « Es digna ta preguièira
de grand lausenja e per aquò l'agrade.
Mas que la tieuna lenga se contengue.

Daissa que parle, que ieu ai comprés
çò que tu vòs ; que serián mespresoses
de ton parlar, coma fuguèron Grecs »

La flamba quand fuguèt venguda aquí
e que semblèt a mon Duc temps e luòc
en aquel biais l'ausiguère parlar :

« O vos, que dos siatz dintre aquel sol fuòc
s'ai meritat de vos, quora visquère
s'ai meritat de vos un pauc o pro

Quand escriviái, au mond, de nauts verses
arrestatz vos ; e qu'un de vautres digue
onte perdut s'en anèt a morir . »

La nauta bana de la flamba antica
a tremolar venguèt, murmurejant
coma lo lum que fai clinar lo vent.

Ara, d'aquí, d'alai menant sa cima,
com' s'èra estat la lenga que parlèsse
de fòra traguèt votz e diguèt : « Quora

siái partit de Circé, que me tenguèt
mai d'una annada aquí pròche Gaëta
en davant que l'Enèa o sone antau :

ni la dolçor dau filh, ni la pietat
dau vièlh paire, e ni l'amor degut
que deviá faire gaug a Penelòpa,

n'an poscut víncer dintre ieu l'ardor
qu'aviái a venir espert dau mond
e dels vicis umans, e de las valors.

Mas delarguère a mar nauta, dubèrta,
sol amb un bastiment e la companha
pichòta , de ieu non despartida.

Una riba vegère e l'autra fins qu'Espanha
fins qu'au Maròc, emai l'iscla das Sardas
emai las autras que nòstra mar banha.

Companhs e ieu èrem vièlhs e romputs
quora venguèrem a l'estreta gorga
ont Ercula pausèt los sieus agachs

per fin que l'òme jamai non trespasse ;
de la man drecha daissave Sevilha
de l'autra, ja m'aviái daissat Ceuta.

“O mos fraires, i fau, que per cent mila
dangièrs, siatz venguts fins qu'a l'occident
A n'aquela tant ateunida velha

de vòstra vòlha, çò que vos demòra,

non volguètz ara negar la ventura
menats per lo solèu, dau mond desèrt.

Consideratz quanta es la vòstra raça :
vos an pas fachs per viure coma bèstias
mas per seguir virtut e conoissença”

Los mieus companhs, tant ardents los faguèrè
a navegar, d'aquela teuna dicha
qu'es tot escàs, puòi, se los auriái poscut retèner.

E nòstra popa virada au matin,
faguerem d'alas dau vòl baug
de las remas ganhant sempre a senèstra.

Ja, las estèlas totas, de l'autre pòl
vesiái anuòch, e lo nòstre tan bas
que non s'auçava en subre de la mar.

Alucada cinc còps, tan damossada,
la lutz èra passada jot la Luna
despuòi qu'aviam passat la granda passa,

quand nos aparesquèt un serre, brun
de l'espandida, e me semblèt mai naut
que non jamai ieu n'aviái vist degun.

Allegria n'aviam, leu venguèt planh :
que de la tèrra nòva un folet nais

que dau vaissèu tustèt la proa

Tres còps lo fai virar amb tota l'aiga
au quatren còp faguèt levar la popa
e davalat la proa, coma a l'Autre plaguèt

fins que la mar sus nautres siágue clausa »

Max Roqueta

Francesco Petrarca (1304-1374)

Lo Cançonier

1

Vos qu'escotatz dins mas rimas lo son
dels sospirs ont mon còr preniá vigor
al jove temps de ma primièra error
quand mos pensiers non èran çò que son,

se, per mon biais mesclant plor e rason
entre espèr van e tan vana dolor,

qualqu'un compren quina espròva es amor,
pensi trobar pietat e mai perdon.

Mas ara vesi ben cossí lo mond
longtemps m'escarniguèron, dont sovent
sus ieu meteis vergonha entre ieu nais.

A mon landrar la vergonha respond,
la repentida e lo clar sentiment
qu'aiçabàs çò plasent es brèu pantais.

365

Me'n vau versant de plors sul temps passat
que vodèri a carir causa mortala
sens m'enairar en vòl tot avent l'ala
que bon imatge aguèsse de ieu dat.

Tu, vesent de mos mals l'indignitat,
Rei eternal qu'al cèl s'escond e cala,
secor l'arma qu'es freula e se rebala :
que ta gràcia redema son pecat.

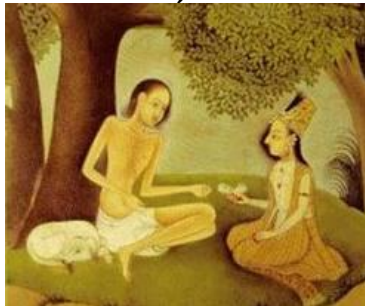
Emai visquèssi en guèrra e en tempèsta
una vida emai vana, al pòrt qu'ieu mòra
en patz, qu'al mens siá ma partença onèsta.

Qu'al pauc de viure que per ieu demòra
e qu'al morir denhe èsser ta man prèsta :

o sabes plan, non espèri res fòra.

Lo Cançonier, revirat de l'italian per JC Forêt

Majnûn

Fadat de Lailà

Totei me fan : « As que de l'oblidar ! »
E ieu, dise : « Aquò lo pòde pas,
Car son amor me retèn per un nos
Coma un ferrat a la còrda dau potz.
D'aqueste amor, mon èstre saup l'empresa
Infinida : cridatz, li fai pas mau.
Mai l'òm me blasma, e critica, e mepresa,
Car se saup pron qu'estei crits me fan mau. »

revirat per Gui Matieu

Cant tradicionau de Cabilia

Quand venguèt dins la dança...

Quand venguèt dins la dança
Tot son peu lòng a l'entorn s'escampèt.

Vendeguère per ela
Totei meis oliviers.

Quand venguèt dins la dansa
Sa colana de pèrlas lusissia.

Vendeguère per ela
Totei mei beus figuiers.

Quand venguèt dins la dansa
Son sorire ben larg la florissia.

Vendeguère per ela
Totei meis arangiers

Louise LABE

VIII.

*Je vis, ie meurs : ie me brûle & me noye.
L'ay chaud estreme en endurant froidure:
La vie m'est & trop molle & trop dure.
L'ay grans ennus entremeslez de ioye:
Tout à un coup ie ris & ie larmoye,
Et en plaisir maint grief tourment i'endure:
Mon bien s'en va, & à iamais il dure:
Tout en un coup ie seiche & ie verdoye.
Ainsi Amour inconstamment me meine:
Et quand je pense auoir plus de douleur,
Sans y penser ie me treuve hors de peine.
Puis quand ie croy ma ioye estre certaine,
Et estre au haut de mon desir heur,
Il me remet en mon premier malheur.*

"Je vis, je meurs, je me brûle et me noye"

Vive, mòre, me negue e rimassege.
Crèbe de caud quora la fred endure :
La vida es flasca emai perèu tròp dura.
Ai de jòia enterin que pron m'enuege.

Tot a l'encòp rise emai lagremege,
Dins lo plaser lo torment me tafura ;
Mon bèn se'n vai e pasmens totjorn dura :
Tot a l'encòp me seque e reverdege.

L'Amor ansin inconstament me mena:
E quand pense d'aguer mai de dolor,
Sensa i pensar me tròbe fòra pena.

Puèi, ma jòia, quand pense que la tène,
Que dau bonur me crese en plena autor,
Me radutz lei maus dei promiers jorns.

William Shakespeare

Sonet XXIX

Desfortunat, getat luenh dau regard deis òmes
me vau laguiant, sol en mon estrange camin
d'aquí, escampe au cèu de cridas que se perdon
e en me vesent ieu, maudisse mon destin.

Me voudriái astrat coma l'es l'un o l'autre
aver son èr, aver per amics seis amics
aver lo biais de l'un, e de l'autre lo viure...
Maucontent de tot çò que m'agrada lo mai.

Dins de taus pensaments pasmens ieu me mesprese :
que vau pensant a tu, e me vau enaurant,
alauseta de l'auba a través l'èr movent
son cant de jòia ai rais, luènh de la sorna tèrra,

que ton amor tan me renovela e me creis,
que vòle estre quau siáu, ieu pus clar que lei reis.

revirat per Rotland Pecout

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832)

Perqué siás pas vengut...

Perqué siás pas vengut a nòstra vinha, uèi ?
Te li esperave, coma promes, soleta. »
« -En intrant, ma bèla, veguère entre lei socas
Ton oncle bolegar, e virava e tornava.
Me siáu leu esbinhat. » « -Mon beu, quenta engarçada !
Aquò es un caramentrant que t'a fach patusclar.
Paura de ieu, mon Dieu, que l'ai ajudat faire.
Lo vielh serà ravit d'aguer cochhat l'auceu
Que preniá dins son claus e sa nèça e sei fruchs !

(Elegias romanas)
revirat per Gui Matieu

Gioacchino BELLI (1791-1863)

I a ren de melhor...

I a ren de melhor, quand la set te rabina,
que d'anar beure una fulheta !
Ieu beve puèi de la prima auba
enjusqu'a miejanuech, emai plus tard.

E me metriáu lo cuòu sus de caucidas
puslèu que de renegar aquela pichòta gota.
Sensa aiga benida, v-òc, mai sensa vin...
Mai sensa vin, ieu? Dieu me n'en garde!

Aguèsse, lo Bon Dieu, ren fach d'autre,
lo faudriá regraciar d'a genolhs
e mandar tot lo demai se faire fotre.

Basta de pas tròp faire d'escarts :
s'es un pecat de se pilhar una bèla pèu,
es un pecat, per lo mai, licite e onèste.

Li a ges de frema...

Li a ges de frema, enluòc,
que se pòdon comparar ai Romanas
tant se confessan de còps totei lei mes
e se pòdon dire bònei crestianas.

Saràn perèu un brigonet putas,
roinaràn seis òmes amé sei despensas,
mai per la devocion, puèi, tròn de gòi,
lei veiràs de lònca dins lei glèisas.

De que donan au monde ? La carnassa
qu'es una saca de vermina ; mai lo còr
tot a la glèisa, e m'esconde pas per lo dire.

E de l'Ostau Sant dau Senhor
n'an una passion am'una enveja tala
que van enjusque li faire l'amor.

revirat per Gui Matieu

Victòr Hugo

Booz adromit

Booz s'èra ajaçat beròi las, abladat ;
Tot lo dia avè tribalhat dens la soa èira
Puish s'avè hèit lo lheit a la plaça costumèra
Booz dromiva au ras deus boishèths de blat.

L'òmi vielh qu'avè camps de blat e de balharc ;
Qu'èra, ja sia ric, a la justícia enclin ;
N'avè pas hanga dens l'aiga deu son molin
N'avè pas in.hèrn dens lo huec de la soa hargà.

Sa barba èra d'argent com un arriu d'abriu,
Sa garba n'èra pas briga aganida ni verimosa
Quan vedè a passar quauque prauba espigadora
— Deishatz càder exprès cabelhs, ce disè.

L'òmi anava hèra luenh per sendèrs esquèrs,

Vestit de probitat canda e de lin blanc ;
E, tostemps au ras deus praubes regolant,
Sas sacas de grans semblavan a honts publicas.

Booz èra mèste deus bons, pair fidèu ;
Qu'èra generós ja qu'estosse celarèr ;
Las hemnas gaitavan Booz mei qu'un gojat
Per'mor lo gojat ei beròi, mes l'ancian qu'ei gran.

L'ancian, qui se'n torna tà la hont prumèra
Entra taus dias etèrnes e sòrt deus dias cambiadís ;
Que s'i ved esl.hama dens l'espiar deus gojats,
Mes dens l'uelh deu vielhòt que s'i ved la lutz.

Donc Booz hens la nueit dromiva demiei los sons,
Pròche deus pigats qu'òm auré vist com escombres ;
Los segadors ajaçats hasèn aròus sombres ;
E açò que's passava au temps d'outes còps

Las tribús d'Israèl avèn com capdau un jutge ;
La tèrra, on l'òmi barrutlava devath la tenda, inquiet
Peadas de gigant que's vedè,
Qu'èra enqüèra molhada e motha deu deluvi.

Com dromiva Jacob, com dromiva Judith,
Booz, los uelhs clucats, jasèva devath la huelhada ;
Adonc, la pòrta deu cèu s'èra enter-badada

Capsús lo son cap, un saunei ne devarè.
E aqueth saunei èra tau, que Booz e vedó un casso,
Qui espelit deu son vente, anava dinc au cèu blu ;
Un raça qu'í pujava com ua cadena longa ;
Un rei cantava devath, au som que's moriva un Diu.
E Booz marmusava dab la votz de l'amna :
« Quin se poderé que de jo vienosse açò ?
la chifra deus mens ans a passat quate vints,
E n'èi pas nat hilh, e n'èi pas mei hemna.

« Be i a longtemps que la dab qui dromii,
O Senhor ! a deishat la mea jaça tà la vòsta ;
E qu'èm enqüèra tots mesclats l'un a l'aute,
Era miei viva e jo mort a mieja.

« Ua raça vaderé de jo ! Quin ac créder ?
Quin se poderé qu'avossi mainatges ?
Quan òm ei joen, òm a matins gloriós,
Lo dia sòrt de la nueit com d'ua victòria ;

« Mes vielh, òm tremola com l'ivèrn lo bedoth,
que soi veude, que soi sol, e sus jo la nueit e cad,
que'm plègui, mon Diu ! l'amna cap tà la tomba,
com un bueu assecat, clina son front cap tà l'aiga. »

Atau parlava Booz dens lo saunei e l'extasi,
Virant de cap tà Diu sons uelhs peu som negats ;
Lo cèdre ne's senteish pas l'arròsa a la sòla,
E eth ne's sentiva pas la hemna aus son pès.

Mentre que somicava, Ruth, un moabita,
S'èra estenuda aus pès de Booz, lo sen nud,
Quan vienore deu desvelh lutz sobta.

Booz non sabè qu'ua hemna èra aqui,
E Ruth non sabè briga çò que Diu e'u demandè.
Un perhum fresc sortiva de matas d'asfodèle ;
Los bohars de la nueit varaulavan sus Galgala.

L'ombra èra nupciau, augusta e solèmna ;
Los anjos qu'i volavan bessè escuranhós
Per'mor que's vedèn a passar dens la nueit, a plaps,
Quauqu'arren de blu se semblava a ua ala.

La respiracion de Booz qui dromiva
Se mesclava a l'arrueit shord deus arrius sus la mossa
Qu'èran au mes quan la natura ei doça
Los terrèrs qu'avèn lis au lors om.
Ruth saunejava e Booz dromiva ; l'èrba èra negra,
Los esquirons deus tropèths perpetavan per andadas,
Ua bontat immensa cadè deu capcèu ;
Qu'èra l'òra tranquilla quan los lions e van béver.

Tot que's repausava dens Ur e dens Jeridameth ;
Los lugrans pingorlavan lo cèu pregond e sombre,
Lo còrn de lua fin, clar au demiei las flors de l'ombra

Lusiva a l'Occident, e Ruth que's demandava,

Immobila, aubrint los uelhs a meijas devath sas velas
Quau Diu, quan segador de l'etèrne estiu
Avè, en se n'anar, dab negligèr getat
Aquera sèga d'aur dens lo camp de las estelas.

En regalar tota la serada
Portalh deu gai de l'esl.hama
Deu senhor de la clau deu mon còr
Per lo silenci ardent de ta votz clara
Tu lo gojat qui embriaga l'ahida
D'un perhum d'irange sus ta pèth
Bèth cèu de nosta nueit
Dinc au tas de vanilha
On s'i mesclan las lengas
Quan se trasmudan las honts
Deus nostes jòis mes qu'esmiraglants.

Adaptat per Sèrgi Javaloyès⁴

⁴ *Ací l'adaptacion de « Booz, endormi » de Victor Hugo en oc de Gasconha. Que pareishó dens los Reclams n°797 d'abriu, mai e junh 2005.*

Charles Baudelaire

L'estrangier

_Cu es qu'amas lo mai, òme enigmatic, diga? Ton paire, ta maire, ta sòrre o ton fraire?

_Ai ni paire, ni maire, ni sòrre, ni fraire.

_Teis amics?

_Emplegatz aquí una paraula que n'ai jamai sachut la significacion.

_Ta patria?

_Coneisse pas sos queta latituda se tròba.

_La beutat?

_L'amariáu volontiers, divessa e immortala.

_L'aur?

_L'ai en òdi tant coma avètz Dieu en òdi.

_Mai enfin, de qu'amas, estrangier extraordinari?

_Ame lei nívols...lei nívols que passan...ailà...ailà...aquelei nívols meravelhós!

Arthur Rimbaud

Democracia

La bandièra s'en vai au sejoirn de brutici, e lo nòstre patois escana lo tamborn.

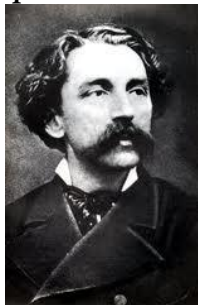
Au mitan dei ciutats, farem creisse una prostitucion dei mai afortidas. Sagatarem lei revòutas logicas.

Anem lèu ai país pebrats e aiganhós ! — sarem serviciaus dei mostrosas expleitacions industrialas o militaras.

Au reveire aici, onte que siàgue. Enrollats dau bòn plaser, avem ferotja la filosofia ; au nas de la sciéncia, sarem malensenhats, e gavats, au nas de la bòna vida !

Que crebèsse lo mond coma vai ! Aquò's la dralha veraia. En camin, anem, d'aut !

Stéphane Mallarmé

L'ataüc d'Edgar Poë

Tal coma en se l'etèrn cap e tot lo trasmuda
Lo Poëta desperta amb son glavi desnus
Lo sieu sègle espantat de çò qu'a pas sauput
Que lo morir capita en esta votz estranha.

Els, coma òrre ressaut d'idra ausent antan l'àngel
Balhar sentit mai blos al biais de la Tribú
Afortiguèron naut l'encantament begut
Dins lo bolh mespresat d'una negra menèstra.

Del terrum e del niu acarats, ò planh grèu !
S'amb aquò nòstra ment non cava un bas-relèu
Qu'alisquesse de Poë l'esbarluganta tomba,

Blòt suau de malparada aici casut dels gorgs,
Qu'aquel frejal del mens per sempre fague terme
Als vòls negres del Sacre entre l'avenidor.

revirat per Rotland Pecout

Federico García-Lorca (1898 - 1936)

Cordova.

Luònta e solitària.

Ginèsta negra, luna granda,
e d'olivas dins ma saqueta.
Amai sapièsse los camins
jamai gandrai pas Cordoa.

Per lo planàs, per lo vent,
Ginèsta negra, luna roja.
La mòrt es aquí que m'espia
despuòi las torres de Cordoa.

Ai! d'aquel camin tan long!
Ai! de ma ginèsta valenta!
Ai! de la mòrt que m'espèra,
abans d'agandir Cordoa!

Cordova.

Luònta e solitària.

Revirat per JF Brun

William Butler Yeats (1868-1939)

Dins la sausièra ...

Dins la sausièra ailà rescontrère ma mia.
Passèt per la sausièra amé sei blancs petons.
L'amor vèn, me diguèt, coma ais aubres lei fuelhas.
Volguèrè pas l'entendre, ère ben tròp colhon.

Pas luenh de l'aiga aquí totei dos resteriam.
E sus mon espatla passèt sa blanca man.
Vèn tot solet, diguèt, coma erba de resclausa.
Mai ère tròp colhon, es de mei plors la causa.

revirat per Gui Matien

Marcèu PANHÒU

PENITÈNCIA *sens* **PUNICIONS** *Un "SERMON" de Marcèu PANHÒU*

Aqueu sermon dau Paire Abbat de Sant Miquèu de Frigolet n'es pas un sermon vertadier. Pluslèn de compliments e de recomandacions ais enfants.

(apondon de M.Pagnol)

*

Meis enfants,
D'en promier, parli per aquelei qu'arriban dins nòstra abadiá e que semblan esglariats una briga de l'autor d'aquelei montanhas, de l'espessor d'aquelei muralhas e l'antiquitat d'aquelei pèiras. Tot d'un temps lei vòli rassegar: nòstra abadiá es pas una preson: i vendrètz pas que per dormir, un còp lo repas e la preguiera de la ser d'acabats. Ne'n sortirètz de matin, d'ora, dau temps que l'Angelus vos manda un benedicite tant lòng encausa qu'avèm de campanas totei nòvas çò qu'encanha fòrça son afogament au nòstre campanier. E campana que campanarás – e sota la conducha de

nòstrei monges, escalarètz, tras l'aigana, lei pojas deis Aupilhas fins ai ribas de la seuva. Dins la biaça l'i aurá un quasernet, un gredon e dos o tres libres d'escòla enmai de vòstre repas dau miegjorn. Aquí, farètz lo rodelet lo cuòu pausat subre de lausas, ausirètz lei leiçons de vòstrei mèstres : vos explicaran lei pichòts mistéris dau carcul, lei secrets de l'ortografiá, lei maravilhas de la geografiá, e vos contaràn lei rèis de França tan grands, sota leis rores antics de Frigolet. Aquò sará força util, d'autant mai interessant que sará pas gaire lòng.

De tantòst, après un bòn dinat, escalarètz encara mai aut que la forest. Mai, aqueste còp caminarètz sus una rengueta, desseparats un l'autre de quauquei pams, coma lei caçaires quand fan batuda ; en man tendrètz una planta que vos l'aurà donada vòstre mèstre, e marcharètz en alucant ben per sòu tant coma quauqu'un qu'a perdut un sòu ; un còp reconeiguda la meteissa planta qu'aquele que fa sentir bòn vòstre man senestra, lèu lèu la cuellarètz de la man drecha e la botarètz dins la biaça, en plaça dau dinat que l'auratz ja bota d'autre endrech. Ansin nos ajudarètz a fabregar nòstre elissir qu'es la riquèssa d'aquel ostau !

Encara un mòt. Aici i a una disciplina. Fau obeir quand pica la campana e se levar a l'ora. Se fau lavar lei mans dos còps la jornada, per lo mens. Siam menebres, fòrça menebres. Mai sabi pas coma se fach, jamai ai ausit parlar de bofetas ni mai que de bastonada, ni de còp de pès ai gautas dau cuòu. Aici saupon pas manca çò qu'es. Belèu qu'es un mistéri mai es com'aquò : en cò lei Paires Blancs de Frigolet de còps que i a de penitèncias, mai i a pas jamai de punicions. Alora faguètz pas jamai quauquaren que s'ameritarià una punicion, perque saupriam nosautres pas de que faire.

Ara, me fa mestier de parlar an'aquelei que nos van quitar. A totei, aquò nos fa de pena, e tot ara, n'ai vist dins lei cantons que jìtavan de lagremas. Fau pas n'aguer vergonha. Mai devètz pensar ais autrei, an'aquelei qu'arriban e que son tant maigres coma d'espaventaus de figuèra : cadun a son torn, es de bòna justícia, e disatz-vos ben qu'un còp venguts mai grandás, pas ren vos farà pas d'empacha per nos tornar veire.

E ara, me vos fau faire doas recomandacions.

Veici la promièra : quand arribarètz au vòstre, diguatz lèu vòstre pichon nom, perque vostrei gents vos reconoissaràn pas. E òc, meis enfants ! Quand sont arribats, èran coma vosautres ; e quand vos entornarètz saratz coma elei ! Elei, l'i a mens de tres mes, èran vint-e-uech, e pesavan quatre cent tres quilòs ! ; e bè ! uei, son totjorn que vint-e-uech e son mai lords de uechante dos quilòs. Pasmens an ren dins lei pòchas... N'i a que se son ganhats tres quilòs, d'unei quatre, d'unei cinq... I a meme aquei coquinet de Féli que, té ! nos a joga un passi-que-t'ai-vist de bòn. Quand arribèt aici, marchava amé una cana, coma un vièlh grand torçut una briga. Era tant pichon, tant pichonet, que se donava d'èr d'una torda crebada en gabia, tota esplumassada per un galavard, e aviá de blaus d'en pertot, que l'òme de sa maire èra un pauquet charpinós. E vaquí aqueu finòchio que te manda sa cana au bordilher, que se pren set quilòs d'escondons, e que se crompa de gautas tant i a que que quand s'estraça dau rire se veson plus sei uelhs ; e coma s'estraça de lònga, lei gent se creiràn qu'es vengut bòrni... Pichon Féli, diràs au marit de ta maire, qu'es pas ton paire, - perque es la volontat de Dieu qu'es coma aquò – li diràs que son nautrei aquelei gautas e que se per malastre, te

mandava encara un bacèu per morre, sariá autant greu per eu que s'aviá picat sus lo morre de tota la confrariá dei Paires Blancs.
Ara, la segonda recomandacion.

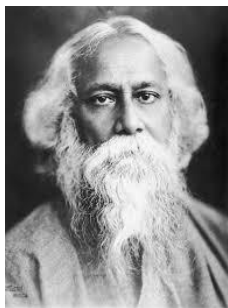
Meis enfants, quand arribarètz a la vila, belèu que l'i aurá de monde que diràn que vos avèm reculhits per caritat. Respondretz : « Aquò's pas verai » que fau pas jamai acetar d'aumona, levat d'un auvari o d'una catastròfa. Un òme vertadier qu'es digne dau nom d'òme, deu pas viure de la caritat dau monde... Vosautres siatz venguts aici per nos donar d'ajuda.

Leis avètz culhidas leis èrbas que fan nòstre elissir. Per vòstre trabalh, l'avètz pagat vòstre noiriment. Siatz pas de pichòts de la paurilha que devon quauque ren a nòstra caritat : siatz lei sòcis dei Paires Blancs ! E aquela pèça de cinc francs que fuguèt remesa a cadun de vos per lo paire clavaire es pas un dòn ; subretot es pas d'aumòina : es lo subre-pes de vòstre salari, es la pròva que ja, siatz d'òmes !

*REVIRADURA dau Père Otto⁵ (tanben conegut jol nom de Dr Diglöss)
anton 2005*

⁵ NB Se vos agrada : « *Les Sermons de Marcel Pagnol* » en francés , in Robèrt Morel editor. Forcauquier. 1967

Rabindranath Tagore

L'Óuferto lirico

I

M'as fach infini, ansin es toun plasé. Aquéu fréule calice l'abenes
sèns relàmbi e l'emplisses sèns relàmbi de nòu de fresco vido.

Aquesto pichoto flahuto de canèu, l'as empourtado tras li colo e li
valado e as boufa, au travès, de meloudiò eternamen novo.

A l'inmourtau toucat de ti man, moun cor galoï trepasso si raro e
s'espandis en escampamen que noun se podon dire.

Ti douno infinido, n'ai rèn que mi man estrecho pèr me lis aganta.
Mai lis age passon e encaro verses e sèmpe rèsto de plaço à rampli.

II

Quand me coumandes de canta, sèmblo que moun cor dègue
s'espoumpi de croio ; e regarde devers ta fâci, e l'aigo me vèn is iue.

Tout lou rau e lou discord de ma vido se foundon en uno souleto melicouso armounio - e moun adouracioun desplego lis alo coume un aucèu gauchous dins sa fugido au travès de la mar.

Sabe que prenes plasé à moun cant. Sabe que, soucamen coume cantaire, siéu ames en ta presènci.

Moun cant desplega largamen toco dóu bout de soun alo ti pèd que desesperave d'ajougne.

Enebria d'aquelo joio de canta, m'oublide iéu-meme e te soune ami, tu que siés moun seigneur.

III

Mai coume cantes tu. Mèstre, l'ignore ! e escoute sèmpre dins l'esbléugimen silencious.

La lus de ta musico ilumino lou mounde. L'alén vitau de ta musico rolo de cèu en cèu.

L'oundado sacrado de ta musico au travès di levado de pèiro se fai jour e s'abrivo.

Moun cor barbelo de se jougne à toun cant, mai se perforço de bado devers la voues. Parlariéu ... Mai ges de cant se coungreio de moun lengage e me lagne crentous. Ah ! as fa moun cor presounié, Mèstre, dins li las infini de ta musico.

X

Es aqui ta banqueto ; eici ti pèd se pauson ounte viéu lou mai que paure, lou pas rên e lou perdu.

S'assage de me clina devers tu, ma reverènci s'apreboundis pas enjusqu'ounte se pauson ti pèd demié lou mai que paure, lou pas rèn e lou perdu.

Ounte pas jamai trèvo l'ourguei, aqui camines dins la lièurèio de l'umble, demié lou mai que paure, lou pas rèn e lou perdu.

Moun cor jamai troubara sa draio devers mounte siés coutrio em' aquéli que soun de coumpan sènso, demié lou mai que paure, lou pas rèn e lou perdu.

XI

Laisso toun capelet, laisso toun cant, ti saumoudio ! Qu te creses d'ounoura dins aquéu sourne cantoun soulitari d'un temple que touti li porto n'en soun barrado ? Duerbe lis iue e avise te que toun Diéu es pas davans tu.

Es aqui ounte lou labouraire labouro lou sòu dur ; e en ribo dóu draiou ounte s'achinis lou picaire de pèiro. Es em' éli dins lou soulèu e dins la raisso ; soun vèsti es cubert de pousso. Quito toun mantèu pious ; tau coume éu davalo peréu dins la pousso !

Deliéuranço ? Ounte te figures de trouba deliéuranço ? Noste Mèstre s'es-ti pas carga éu-meme emé joio dis estaco de la creacioun ; pèr sèmpre s'es estaca emé nautre.

Sorte de ti meditacioun e laisso de coustat ti flour e toun encèns ! Ti vèsti s'estrasson, e sembrutisson, qu'enchau ? Vai lou jougne e tèn-te proche d'éu dins l'obro e la susour de toun front.

XII

Lou tèms que pren moun escourregudo es long ; la routo es longo.

Siéu sourti sus lou càrri dóu proumié rai de lus, e ai persegui moun viage au travès di soultitudo di mounde, leissant mi piado sus mant un estello.

Es lou courre lou mai aliuença que m'adus au mai proche de tu, e la moudulacioun la mai desvirado es tout just aquelo que meno à la perfèto simpliceta de l'acord.

Lou vouiajour dèu pica à tóuti li porto avant que d'arriba à la siéuno ; fau agué vanega au travès di mounde de l'en deforo pèr ategne enfin au tabernacle lou mai pregound.

Ai leissa mis iue de tèms s'esmara dins lou liuenchen avans que de li barra e de dire siés eici !

Aquéu questiounamen, aquelo espèro, se found dins li lagremo d'un milié de flume e subroundo lou mounde souto l'oundo d'aqelo certitudo : Siéu.

XX

Lou jour que la flour de loutus espeliguè, ai ! las, moun esperit batié l'antifo e lou pousquère pas. Ma canestello èro vuejo e la flour restè deleissado.

Mai de cop e encaro un desfèci m'aclapavo : me derevihave dins un ressaut de moun soungé e sentiéu lou rebat requisit d'uno estranjo oulour dins lou vènt de bas.

Aquesto vago douçour fasié moun cor malaut de desiranço ; me semblavo de recounèisse l'ardènt alen de l'estiéu tirant devers sa perfecioun.

Sabiéu pas alor qu'èro aqui toucant, qu'èro miéu, e qu'aqueste rebat perfèt avié espeli au prefound de moun cor meme.

XXI

Se fai-ti tèms de larga moun barquet ? lis ouro alangourido
s'escoulon sus la plajo — ai ! las pèr iéu !

La primo a baia sa flouresoun pièi fa sis adessias. E aro, carga de
vànì flour passido, espèrè e landrinege.

Lis erso soun devengudo brusissènto ; en delai de la ribo, dins lou
draiòu plen d'oumbro, li fueio jauno bategon e toumbon.

Quinto absènci bades-ti ? Sentes pas un fernimen travessa l'èr, emé
lou cant liuenchen que mounto e fugis de l'autro plajo ?

XXII

Dins lis oumbro profundo de juliet pluious, cauto-cauto, marches,
discrèt coume la nue, defugissènt li vihaire.

Vuei lou matin a barra lis iue, sènso atencioun i rampelado apielado
dóu vènt dóu levant ; un vele sarra s'expandis sus l'azur vigilant dóu
cèu.

Li bouscage an cala si cant e li porto de cade oustau soun barrado.

Dins aquesto carriero deserto, siés lou passejaire soulitàri. Ô moun
soulet ami, moun mai qu'ama, li ventau de ma demoro soun dubert
— despareigues pas coume un sounge.

XXX

Siéu sourti soulet pèr ana à-n-aquéu rendès-vous. Mai quau es aquéu que me seguis dins l'escureta silencioso ?

M'escarte pèr evita sa presènci, mai i'escape pas.

Fai s'auboura la pousse emé si marjassado. Doublo de sa voues brusissènto cado paraulo que dise.

Es moun propre iéu miserable, ô Segneur ! Counèis ges de crento ; mai ai vergougno de veni à ta porto de coutriò em' éu.

XXXI

«Presounié, digo-me dounc qu t' encadenè ?»

«Fuguè mou mèstre» diguè lou presounié. «Me pensave pousqué trepassa qu que siegue au mounde en abounde e en poudé, e amoulounave dins moun propre tresor tout l'argènt que deviéu à moun rèi. Quand la som triounflè de iéu, m'ajassère sus lou lié qu'èro alesti pèr moun mèstre ; e quand me derevihère, me troubère presounié au mitan de moun propre tresor»

«Presounié, digo-me dounc qu farguè aquesto cadeno que noun se pòu roumpre ?»

«Es iéu» venguè lou presounié, «que farguère aquesto cadeno emé tóuti mi suen. Me pensave que moun poudé invincible mantendrié lou mounde esclau, en me leissant dins uno imbrandablo liberta.

«Es ansin que nue à cha jour / tant de nue coume de jour fargave à grand fiò e picave crudelamen. Quouro enfin l'obro fuguè acabado e que manquè plus qu'un anèu dins la cadeno que noun se pòu roumpre es iéu que me troubère aganta.»

XXXII

De tóuti li biais, assajon de m'assousta, aquéli que m'amon dins aqueste mounde. Mai n'es pas ansin emé toun amour qu'es mai grand que lou siéu, e me laisses libre.

De pòu que lis óublìde, éli jamai se riscon à me leissa soulet. Mai un jour l'autre passò, e tu noun te fas vèire.

Emai te noume pas pas dins mi preguiero, emai te retengue pas dins moun cor, toun amour pèr iéu espèro encaro moun amour.

XL

Fai de jour e de jour qu'a pas toumba un degout, ô moun Diéu, dins moun cor secarous. L'ourizoun es feroujamen nus — pas la pus primo ombro de nivo, pas la pus pichoto idèio de quauco fresco e aliuenchado raisso.

Mando toun aurige encourroussa, sourne e carga de mort, se tal es toun desir, e à cop d'uiiau reguejo lou cèu d'un bout l'autre.

Mai fai s'entourna vers tu, Segnour, fai s'entourna vers tu aquest' orro calour pognènto e crudello, qu'enintro sènsò brut dins moun cor e i'entre-seco tout espèr.

D'en aut de toun cèu, clino devers nautre la nivo de ta gràci, pariero au regard clafi de lagremo de la maire, lou jour de la maliço dóu paire.

XLI

Ounte te tènes dounc darrièr éli tóuti, moun calignaire, t'escoundènt dins l'ombro ? Te butasson en passant sus la routo pousseuso, e s'avison pas de tu. Gausisse eici d'ouero afanarello à espanði pèr tu

mis óuferto, mai aquéli que passon lèvon mi flour à cha uno, e tout aro ma canestello es vuejo.

Lou tèms dóu matin es passa, e lou miejour. Dins l'oumbro dóu vèspre mis iue soun carga de som. Aquéli que s'entournon au siéu me desviston e si risoulet m'emplisson de vergougno. Siéu assetado talo la jouino pauresso entirant li faudo de ma raubo sus ma caro e quand me demandon ço que vole, plegue li ciho sènso respondre.

Oh ! coume, en verita, poudriéu ié dire qu'es tu qu'espère e que m'as proumes de veni ? Coume, pèr pudour, ié counfessariéu qu'ai pres aquesto paureta coume verquiero ? Ah ! sarre aquesto croio dins lou secrèt de moun cor.

Siéu assetado dins l'erbo e bade lou cèu, e pantaie à la suto esplendour de ta vengudo — touto flamejanto, d'alo d'or bacelant à l'entour de toun càrri, e éli sus la ribo de la routo, bouco badanto de te vèire davala de toun sèti, m'auboura de la pousso e asseta à toun coustat aquesto pauro chato espeandrado, de vergougno e de croio touto tremoulanto, coume un entravadis dins l'aureto d'estiéu.

Mai lou tèms lampo e ausisse toujours pas lou brut de la rodo de toun càrri. De proucessioun en quantita passon, emé grand trin e dins un bronzimen de glòri ? Adounc i'a-ti rèn que tu que t'entestardigues à resta dins l'oumbro, e darrier éli tóuti ? Adounc i'a-ti rèn que iéu que m'entestardigue à t'espera, en plourant, en alassant moun cor de van espèr ?

XLII

A pouncho d'aubo un brusimen a di qu'anavian nous embarca, soucamen tu e iéu, e que ges d'amo dóu mounde sauprié jamais rèn de noste roumavage sènso fin ni terme.

Sus aquest' oucean sènso ribo, à toun sourire mut atenciouna, mi cant s'espoumpirien en meloudio, liéure coume lis erso, liéure de l'entramble di paraulo.

Es-ti pas lou moumen encaro ? de que rèsto de faire eici ? Ve, lou vèspre a davala sus la plajo e dins la lus que s'anequelis l'aucèu de mar s'entourno devers soun nis.

Es-ti pas lou moumen de sourgi l'ancro / desourmeja ? Que nosto barco emé lou darrié rebat dóu couchant s'esvanigue enfin dins la nue.

L

Ere ana, quistant de porto en porto, sus lou camin dóu vilage quouro toun càrri d'or apareiguè eilalin parier à-n-un trelusènt pantai e remirave qu èro aquéu Rèi de tóuti li rèi !

Mis espèr s'enaureon e me pensère : soun acaba li marrit jour, e deja me teniéu lèst, dins l'espèro d'óumorno espoutanivo e de riquesso esparpaiado d'en pertout dins la pousso.

Lou càrri s'aplantè aqui ounte ère tanca. Ta lucado toumbè sus iéu e descendiguères em' un risoulet. Sentiguère que la chanço de ma vido èro enfin vengudo. Tout à-n-un cop, alor, pourgiguères ta man drecho e diguères : “De qu'as à me baia ?”

Ah ! Qunte jo reiau èro aqui de pourgi la man au mendicant pèr quista ! Ere mouquet e restave en chancello ; finalamen, de ma biasso, tirère plan-planet un gran de blad pichoutet e te lou baière.

Mai de quant fuguè grando ma souspresso quouro, à jour fali, vuejant au sòu ma saco, troubère un gran d'or pichoutet demié lou

mouloun de pàuri gran. Plourère em' amarezzo e me pensère :
Aguèsse agu lou courage de te baia moun tout.

LI

La nue venié que mai spesso. Nosto jouncho dóu jour èro coumplido. Pensavian que lou darrier oste èro arriba pèr la nue e que dins lou vilage tóuti li porto èron barrado. Soucamen, quaucun diguè que lou Rèi anavo veni. Avèn ris e di : «Que nàni, es pas possible.»

Semblavo que de cop fuguèsson pica à la porto e se disian qu'èro rèn que lou vènt. Avèn amoussa li calèu e se sian estendu pèr dourmi. Soucamen quaucun a di «Vaqui lou messagié !» Avèn ris e di « Que nàni, acò dèu èstre lou vènt»

I'aguè un brut dins lou founs de la nue. Endourmi, pensavian qu'èro lou tron liuchen. La terro tremoulè, li muraio bouleguèron e fuguerian charpinous dins nosto som. Soucamen quaucun diguè qu'èro lou brut di rodo. Tout soumihous, avèn di dins un vounvoun : «Que nàni, dèu èstre lou brounzimen di nivo»

La nue èro escuro encaro quand lou tambour a restounti. La voues es vengudo : «Derevihas-vous, perdès pas de tèms !» avèn quicha nòsti man sus nòsti cor e trefouli de la pòu. Quaucun a di : «Vesès, vaqui la bandiero dóu Rèi !» Se sian auboura dins qu'un saut e avèn crida : «I'a ges de tèms à perdre !»

Lou Rèi es vengu — mai moute soun li lume, moute soun li courouno ? Moute es lou trone ounte se poudra asseta ? O vergougno ! ô vergougnesso ! Moute es la salo, moute soun lis ournemen ? Quaucun a di : En deque bon de se lagna ? Saludas-lou de vòsti man vuejo, aculissès-lou dins vòsti membre nus !» Durbès li

porto e que li biéu restountisson ! Dins lou trefouns de la nue es vengu lou Rèi de nosto sournò tristo demoro. Lou tron bronzis dins lou cèu, l'escureta fernis d'uiou. Adusès a questo touaio espeandrado e desplegas-la dins la court. Emé l'aurige es vengu tout à-n-un cop noste Rèi de la nue d'espavènt.

LII

Te vouliéu demanda — mai ausère pas — la garlando de roso que pourtaves au còu. Ansin esperère lou matin e que te siegues enana pèr n'en trouba qu'auqui soubro sus lou lié. E, tau coume un mendicant, quistave dins lou calabrun, fuguèsse rèn que pèr un fuioun esmarra.

Paure de iéu ! Deque troubère ? quanto provo a leissa toun amour ? es ni uno flour, ni uno fiolo de redoulènci, d'aroumat nimai. Es ta ginjarro pouderoso, esbléugissènto coume uno flamo, lourdo coume un tron. La jouino lus dóu matin, pèr la fenèstro, vèn s'espandi sus toun lié. L'aucèu matinié bresihò e demando : Femo, de qu'as trouba ? Noun, ni uno flour, ni uno fiolo de redoulènci, d'aroumat nimai — Segnour es ta ginjarro terriblo.

Amire e m'estoune, quanto douno m'as fach aqui ? Sabe trouba ges de rode ounte l'escoundre. Ai crento de la pourta sus iéu, pelègre que siéu, e me plague à-n-elo quand la sarre sus moun pitre. Pamens me fau supourta dins moun cor l'ounour que m'as fa d'a questo douno d'uno cargo de peno.

Desenant, pèr iéu ges de pòu sauprié plus èstre a queste mounde, e dins mi mesacord restaras vitourious. M'as leissa la mort coume coumpagno e la courounarai de ma vido. Ta ginjarro es emé iéu pèr

trenca mis estaco, e pèr iéu ges de pòu sauprié plus èstre d'aqueste mounde.

Desenant, renoucié à touto fanfarlucho de nàni. Rèi de moun cor, councetrai plus l'espèro nimai lou ploura acantouna ; plus la retengudo e li biais dous. M'as baia ta ginjarro pèr beloio. de qu'ai de faire aro emé de fanfarlucho de titèi !

LX

Sus li ribo di mounde sènso raro, d'enfant s'acampon. l'azur sènso fin es inmouible en dessus d'éli ; proche d'éli lis oundo sèns relàmbi restountisson. Sus la ribo di mounde sènso raro d'enfant s'acampon emé de danso e de quila.

Bastisson sis oustau emé d'areno ; jogon emé de cauquiho vuejo. Emé de fueio passido, armejon si barco e, en sourisènt, li trason sus la mar profundo. Lis enfant debanon si jo sus la ribo di mounde.

Sabon pas neda ; sabon pas manda li ret. Li pescadou de perlo souton, li marchand largon li velo ; pamens lis enfant recampon de coudoulet, pièi lis esparpaion. Cercon pas de tresor escoundu, sabon pas traire si ret. P'a la souberno em' un rire e la lusour palo de la plajo souris. Lis erso cargado de mort canton is enfant de balado mau-seguro, coume canto uno maire que bresson soun nenet. L'oundo jogo emé lis enfant e la lusour palo de la plajo souris.

Sus la ribo di mounde sènso raro, d'enfant s'acampon. La tempèsto vanego dins lou cèu sènso draio, li nau se profondon dins la mar sènso tirassiero, la mort trèvo e lis enfant jogon. Sus la ribo di mounde sènso raro se tèn lou grand acamp dis enfant.

LXI

La som qu'aletejo sus li parpello de l'enfantounet — qu saupra dire d'ounte vèn ? — Iéu. M'an counta que rèsto, aqui, dins lou vilage di fado, ounte, demié lis ousbro de la fourèst qu'emé tendresso esclairon li lusetto, se clinon dos flour crentouso encantado. Es d'aqui que vèn pèr pausa un bais sus li parpello de l'enfantounet.

Lou risoulet que beluguejo sus li bouco de l'enfantounet quand dort — qu saupra dire ounte es nascu ? Iéu. M'an counta qu'un jouine pale rai de la luno nouvello touquè l'orle d'uno nivo falissènto autounalo e que, aqui, dins lou pantai d'un matin mouisse d'eigagno, un risoulet nasquè — lou risoulet que beluguejo sus li bouco de l'enfantounet quand dort.

La deliciouso requisto frescour que daurejo li membre de l'enfantounet — qu saupra dire ounte èro abord escoundudo. Agouloupavo d'un silencious, amoureux e tendre mistèri lou cor d'uno jouino vierge qu'èro adeja la maire — la deliciouso requisto frescour que daurejo li membre de l'enfantounet.

LXII

Quand t'aduse de jouguet acoulouri, moun enfant, coumprene perqué aquéli pampaieja de l'aigo, de la nivoulado, e coume vai que tóuti li flour soun pintado — quand te baie de jouguet acoulouri, moun enfant.

Quand pèr que danses, cante, sabe vertadieramen perqué aquesto musico dins li broundo, coume vai que lou cor dis erso

s'apreboundis fin qu'au sen de la terro atenciounado — quand cante pèr que danses.

Quand pourgisse de besougno douço devers ti man barbelanto, sabe perqué de mèu dins lou calice de la flour, perqué aquéu jus requist que se n'espoumpis secretamen lou fru — quand pourgisse de besougno douço devers ti man barbelanto.

Quand poutoune ta caro pèr te faire risouleja, moun enfantounet escarri ; coumprene de founs de qu'es aquéu chale que regoulo dóu cèu dins lou matin clar, e de qu'es aquéu chale que l'aureto d'estiéu pourgis à moun cors — quand te poutoune pèr te faire risouleja.

Extraits de la traduction en langue d'oc, traduction en cours effectuée par Jean-Marc Courbet

Marina Tsvetaeva

Los uòlhs

Doas lutz rojas — nani, son de miralhs !
Nani, son dos enemics !
Son dos cratèrs de serafims.

Son dos cèrcles negres

Carbonisats — fumant dins los miralhs
Glaçats, sus los trepadors,
Dins las salas infinidas —
Son dos cèrcles polars.

Terrificants ! Flambas et ombrassa !
Dos poses negres.
Aquò's antau que los manidets sens sòm
Cridan dins los espitaus : — Mamà !

Paur et repròchi, sospir et amèn...
Lo gèst grandós...
Sus les lençòls empeirats —
Doas glòrias negras.

Adonc sapiatz que tòrnan los flumes
Que las pèiras se souvenon !
Que s'aborèsson mai
Dins lo dardalh grandaràs —

Salisson dos sorelhs, dos cratèrs,
— Nani, dos adamants !
calavenc prigondàs dels miralhs:
Dos uòlhs mortaus.

30 de junh de 1921
Revirat per JF Brun

CONSTANTIN CAVAFYS (1863-1933)

Desirs

Coma los còsses bèls que son mòrts sens vielhir,
clavats amb plors en mausolèu plen de riquesa,
de ròsas jol copet, als pès de jansemins,
aital son los desirs passats sens se complir,
sens conéisser jamai una nuèit d'embriaguesa
ni un de sos bleuges matins.

Torna

Torna sovent me prene,
sensacion benaimada, torna me prene,
quand la memòria del còs se despèrta
e qu'un ancian desir torna trevar la sang,
quand los pòts e la pèl se sovenon
e que creson las mans de tocar tornarmai.

Torna sovent me prene la nuèch,
quand los pòts e la pèl se sovenon...

Còs, soven-te

Còs, soven-te,
pas solament quant foguères aimat,
pas solament dels lièches ont jaguères,
mas tanben dels desirs aqueles que per tu
apèrtament lusissián dins los uèlhs
e tremolavan dins la votz
e qu'un empach d'azard interdiguèt de se complir.
Ara que tot aquò non es pus que passat,
gaireben sembla que t'i siás abandonat
a aqueles desirs que lusissián,
soven-te, dins los uèlhs que t'agachavan,
que tremolavan dins la votz, per tu,
soven-te, còs.

Poèmas, revirats del grèc modèrn per JC Forêt

Dino Buzzati (1906-1972)

L'ENGRUNAMENT DE LA BALIVÈRNA

Dins una setmana comença lo procès de l'engrunament de la Balivèrna. De qu'avendrà de ieu ? Vendràn per m'arrestar ?

Ai paur. Inutil de me repetir que ges de testimoni vendrà pas escullar son òdi contra ieu ; que sus ma responsabilitat, lo jutge instructor a pas agut quitament la pus mendra suspicion ; que, emai me trapèsse incriminat, seriái tot segur innocentat ; que mon silenci non pòt far de mau a degús ; que faguèsse ieu una confession espontanèa, l'acusacion ne vendriá pas pus teunha. Res de tot aquò basta pas a me solaçar. Au rèsta, fa tres meses qu'es mòrt de malautiá l'engenhaire sus quau pesava l'acusacion principala ; sus lo banc dels acusats, i aurà pas que lo conselhièr municipau cargat de las òbras. Mas se tracha d'un procès per la forma : coma se poiriá condemnar el, estent qu'aviá pres sa carga a pena 5 jorns avans ? Au pièger, se seriá poscut considerar responsable lo conselhièr precedent, mas aqueste aviá defuntat lo mes d'avans. E lo revenge de la Lei dintra pas dins la tenèbra de la tomba.

Dos ans aprèp aquela endevenença d'espavent, solid que lo mond n'an lo recòrd viu. La Balivèrna èra un edifici de cairons, grandaràs e puslèu menèbre, bastit dins los barris au sègle XVII per los fraires de Sant Celso. L'òrdre avalit, au sègle XIX, la bastenda serviguèt de casèrna e avans la guèrra èra possession de l'administracion militar. Daissada puòl a l'abandon, s'i èra installada amb l'acòrd tacit de l'autoritat, una chorma de Sens-Tech, paure mond que las bombas avián esclapats sos ostaus, rebalaires, cocha-vestits, guses, e fins a una pichòta comunautat de caracos. Es pas qu'amb lo temps que la comuna, venguda proprietària de l'edifici, posquèt metre un semblant d'òrdre en registrant los locataris, engimbrant los servicis indispensables, escampant los guses tròp trebolaires. Maugrat aquò, la Balivèrna, benlèu encausa de raubadissas diversas avengudas sus la zòna, aviá marrida reputacion. Dire que foguèsse una Cort dels Miracles seriá exagerat. Pasmens, de nuòch, degús volontava pas passar alentorn...

Entre que, a l'origina, la Balivèrna se dreïçava en plena campanha, amb los sègles los fausborgs de la vila l'avián quasiment ensarrada. Mas dins l'environs pròcha, i aviá pas d'autres ostaus. Sordida e trebola, la casernassa tresplombava la via dau camin de ferre, los ermasses, las barracas miserablas de tòla, demòras dels mendicaires, escampilhadas au mitan de molons d'escobilhas.

Rementava a l'encòp la preson, l'espitau e la fortaleza. Rectangulara, aviá ochanta mètres de long e la mitat de larg. Au dedins, una vasta cort sens galariá.

I montave sovent, las tantossadas de dissabte e dimenge, per acompanhar mon conhat, entomologista, que dins aqueles prats

trapava fòrça insectes. Èra un pretèxte par alenar un pauc e demorar pas solet.

Deve dire que la figura de l'edifici menèbre m'aviá fach fasti tre lo primèr còp que l'aviái vista. La quita color dels cairons, las apièjas tancadas dins la paret, los racòrds, d'unas travas de sosten, tot denunciava lo degalhadí. Fasiá impression subretot la paret posteriora, unifòrma e nusa que sas dubèrturas raras, irregularas e estrechas semblavan mai a d'arquieras qu'a de fenèstras, e, per aquò, semblava fòrça mai nauta que la faciada enairada de balcons e fenèstras largas. Me remembre que demandèr un jorn a mon conhat : « Te sembla pas que lo mur se clina un pauc en fòra ? » El riguèt : « Rai ! Es una impression tieuna. Sempre los murs nauts fan aquel efiech ».

Un dissabte de julhet, i èrem per una d'aquelas passejadas. Mon conhat aviá menat sas doas manidetas, e un collega sieu d'universitat, un professor zoològ el tanben, un tipe sus los 40 ans, moligàs e pallòt, que m'èra pas jamai estat simpatic per los èrs entre dos èrs que se donava. Mon conhat disiá qu'èra un potz de sciéncia, emai una persona bravassa. Ieu pasmens lo teniái per un imbecille : autrament s'en seriá pas tant cresegut, el sabentàs, de cara a ieu lo sartre.

Arribats a la Balivèrna, costegèrem la paret posteriora qu'ai descrich. Aquí s'estira un espan di larg de terren polsós ont los manits venián jogar au balon. De pals èran estat plantats de part e d'autra per senhalar las tòcas... Pasmens, aquel jorn, de manits, n'i aviá pas. Au contra, de dònas amb d'enfants èran assetadas a se solelhar sus la rara dau jòc, a la broa erbosa dau camin.

Èra ora de la siesta, e dau dedins dau falanstèri venián pas que de voses perdudas. Sens trelusor, lo solelh plombava sus las muralhas sornas ; e de fardas secavan a las fenèstras, penjadas coma de bandièiras mòrtas completament inèrtas ; pas un buf de vent.

Antan afogat d'alpinisme, mentre que los autres èran a cercar d'insectes, me prenguèt la vòlha d'ensajar d'escalar sus lo mur destralhat : los traucs, los bòrds en salhida d'unes cairons, los ferres vielhs encastrats d'aquí d'alai dins las fendasclas, bailavan las apièjas necitas.

Pensave pas certas d'escalar fins a la cima. Èra sonque lo gost de s'escarrabilhar, d'esprovar mos muscles. Un desir, se voletz, un pauc ninòi.

Sens dificultat, m'enauçère un parelh de mètres de long de la coronda d'un portau ara enmurat. Arribat a la nautor de l'arquitrau, tibère la man drecha devèrs una estela d'astes de ferre rovilhats, que barrava un cròs (benlèu un còp èra quauque imatge de sant i aviá cauput).

Agantada la poncha de l'aste, escalère braces tibats. Mas l'aste se copèt. Per fortuna, ère pas qu'a un parelh de mètres dau sòu. Temptère, mas sens capitar, de m'assegurar de l'autra man. L'equilibri perdut, sautère en-rè e tombère sus mos pès, sens ges de consequéncia emai prenguèsse un brave tustau. L'aste de ferre, a tròces, me seguiguèt.

Quasiment sulcòp, darrièr l'aste de ferre, un autre se destaquèt, pus long, que dau centre de l'estèla montava verticalament fins a una mena de consòla sot-jacent. Deviá èsser una mena de sosten mes aquí en mòda de petaçatge. Venguda antau a mancar de sosten, la consòla — figuratz-vos un bard long coma

tres bricas — pleguèt, sens pasmens tombar ; demorèt çai-sus coma garrèla, mitat dedins, mitat defòra.

S'acabèron pas aquí los degalhs qu'aviái involontariament provocat. La consòla sosteniái un pal vièlh, d'environ 1m 50, que servissiái a son torn a sostene una mena de balcon (sonque alara se revelavan a ieu totas aquelas decas que, a primièra vista, se fondián dins l'ample de la paret). Lo pal èra estat simplement encastrat entre las doas salhidas ; pas tancat dins la paret. Secotida la consòla, doas o tres segondas aprèp, lo pal se pleguèt en fòra e aguère just lo temps de sautar en-rè per lo prene pas sul cap. Toquèt tèrra amb un bruch sord.

Èra finit o pas ?... A bon compte, m'aluonchère dau mur cap au grop dels companhs distants de quasi trenta mètres ; pasmens, es pas ieu que fissavan. Amb una expression que non jamai doblidarai, fissavan lo mur naut en subre de ma tèsta. E mon conhat subran orlèt : « Mon Diu ! Gaita ! Gaita ! » Me revirèrè. En dessús dau pichòt balcon, mas pus a drecha, la muralha, a n'aquel punt compacta e regulara, se conflava. Imaginatz una estòfa tibada qu'un cunh i quicha darrièr. Foguèt primièr un fremin leugièr serpatejant sus la paret, puòi espeliguèt una gibosetat longa e fina, puòi los cairons se desjuntèron, coma de maissas poiridas alandadas ; e, darrièr los vertolhons de polvèra, s'espalanquèt una fendascla tenebrosa.

Quant de temps aquò durèt ? Non saupriái dire. Sus aquelas entremièjas, — poiriatz dire que soi baug —, de las fundamentas de l'edifici venguèt un bronzinament lugubre que semblava un claron militar. E alentorn, sus una zòna vasta, s'ausiguèt un long udolar de canhs.

A n'aqueste punt, los recòrds se cavaucan : ieu me desalenant de córrer, cercant d'agandir los companhs ja luònhs ; las dònas sul bòrd dau jòc, quilhadas sus sos pès, que orlavan, una se rollava pel sòu ; una figura de manida mieg-nusa, curiosa, que se clinava d'una de las fenestrèlas pus autas mentre que dejot ela ja se cavava lo gorg ; e, dins un ulhauç, la vesion allucinanta de la muralha s'engorgant dins lo voide. Alara, darrièr las estrifaduras de la cima, la massa tota en delai de la cort, s'amodèt lentament, tracha per una fòrça d'engrunament irresistible.

S'en seguiguèt un tròn terrificant coma quand los centenats de bombardiers Liberator se descargavan cotria de las siás bombas. E la tèrra tremèt, mentre qu'una nívol de polvera jaunassa recatava lèu-lèu aquela tomba immensa.

Puòi me tòrne veire en camin devèrs l'ostau, anciós de m'aluonchar dau luòc funèsta, e lo mond — la nòva s'èra expandida amb una celeritat prodigiosa — m'agachavan espaventats, benlèu encausa de mos vestits polveroses. Mas subretot pòde pas doblidar los còps d'uòlhs, cargat d'òrror e de pietat, de mon conhat e de sas doas manidas. Muts, m'espinchavan coma s'espicha un condemnat a mòrt (o benlèu èra pas que farfantèla...)

A l'ostau, quand sachèron çò qu'aviái vist, s'estonèron pas que ieu foguèsse borrolat ; nimai que per quauques jorns me tenguèsse embarrat dins la cambra sens parlar a degús, e refusèsse quitament de legir los jornals (n'entreveguère un pasmens, dins las mans de mon fraire vengut veire coma anave : en primièira pagina, i aviá una fotografia grandarassa amb una tièira inacababla de forgons negres).

L'ecatomba, èra ieu que l'aviá provocada ? La rompedura de l'aste de ferre, dins un espompiment mostrós de causas en efieches,

aviá menat la propagacion dau degrunament au castelàs tot ? O benlèu los quites prumièrs bastisseires amb una malícia diabolica, avián engimbrat un jòc secret de massas en balanç de tau biais que bastava levar aquel astet de patin patan pas res per destrantalhar tot l'ensemble... Mas mon conhat, o sas filhas, o lo professor, es que se mainèron de çò qu'aviái fach ? E se se mainèron pas de res, perquè despuòi mon conhat sembla me forviar ? O alara, ieu, de la crenta de me traïr, auriái inconscientament manobrat per lo veire lo mens possible ?

Au contra, l'insistència dau professor per me frequentar me tafura. Emai de condicion financièra modesta, despuòi la mauparada s'es comandat dins ma botiga un detzenat de vestits. Als ensags, a sempre son risolet manèfle e s'alassa pas de m'espier. Mai qu'aquó, se mòstra espepissaire e exasperant : aquí un plec que voldriá pas, ailà una espalla que tomba pas plan ; o alara son los botons de las manchas, o lo larg dels revèrses, i a sempre quicòm a ajustar. Per cada costum, sieis o sèt ensages. E de quora en quora, me demanda : « Vos remembratz d'aquel jorn ? » — « Quin jorn ? » fau ieu. « Eh, aquel jorn de la Balivèrna ! ». Sembla que cluca de l'uòlh d'un èr entre dos èrs. « Coma poiriái o doblidar ? » El capeja : « Segur... coma poiriatz... ».

Naturalament, ieu li fau de remesas excepcionalas, finisse quitament que i pèrde. Mas el finta de pas res veire. « Òc, òc » ditz « a cò vòstre, se despensa, pasmens ne val la pena, o confèsse » E alara, me pense : es un nèci o alara se divertís amb aquestes pichòts cantatges ignòbles ?

Òc. Se poiriá que el sol m'agèsse vist rompre l'aste de fèrre fatal. Benlèu a tot comprés, poiriá me denonciar, deslargar sus ieu l'òdi de la poblacion. Mas es faus-cuòl e parla pas. Ven de se

comandar un costum nòu, me ten d'a ment, se congosta d'avança de la delícia de me clavar quand l'esperarai lo mens. Ieu soi la fura e el lo cat. Jogaire, fins que, tot d'una, me mandarà lo còp d'arpia. Espèra lo procès, aprepara lo còp de teatre. A l'ora decisiva, se levarà e cridarà : « Ieu sol sabe quau a provocat l'engrunament, l'ai vist a beles uòlhs vesents ».

Encara uòi es vengut ensajar un complet de flanèla. Mai melicós que de costuma. « Eh, sèm pròches de la tòca » — « Quana tòca ? » — « Coma, quana tòca ? Lo procès. Tota la ciutat ne parla ! Sembla que visquèssetz dins las nivas... » — « Voletz dire l'engrunament de la Balivèrna ? » — « Segur, la Balivèrna. Eh, eh, quau sap se n'espelirà lo colpable vertadièr ? »

Puòi s'en va en me saludant amb manièras demasiadas. L'acompanhe a la pòrta. Espèra per barrar que age davalat l'escalièr. Es partit. Silenci. Ai paur.

(Il crollo della Baliverna.)
Revirat per Joan-Guilhèm Roqueta

GABRIEL FERRATER (1922-1972)

Possedit

Soi mai luènh que t'aimar. Quand la vermena
farà un sopar freg de mon còs mòrt
i trobarà ton rèiregost. Sès tu
qu'amb indecència as causit de m'aimar
fins qu'aquò cèsse : alassada de tu,
ara t'excitas, e tot seguissent
un autre còs, me daissas pas en patz.
Quand calinhas qualqu'un, soi ieu ta man.

Nèu
Son còs pesa sul tieu. Sa cara cèrca
un recès dins ton còl e ela parla.
Dintra la lutz de nèu e te sovenes
quant aviatz freg. Ela te va contant
causas e causas, escotas, oblidas,
coma ausiriàs un sòmi. Fins que't diga
que l'autre jorn faguèt lo saut. Tremolas.

« Perqu'aquò te suspren ? Sas que tot còp
qualqu'un me pren. – Benlèu soi pas susprés,
mas ai de pena. » E ela se redreïça,
s'alunha de l'injúria ont voldriá
s'enduresir ton còs, e uèlhs de flambas :
« N'ai fòrça mai. Sas pas çò qu'es. I a pas
res de mai òrre. Trobar dessus se
un tipe qual que siá.. » E sès susprés.
Tremolas. I a pas gaire per carrièra,
ela aviá freg a ton costat.

Òci

Ela dormís. L'ora ont los òmes
son ja desrevelhats, que pauc de lutz
dintra encara per los ferir.
Nos contentam de pauc. Res que
lo sentiment de las doas causas :
la tèrra vira e las femnas dormisson.
Associats, fasèm rota
cap a la fin del mond. Cal pas
far res per l'avançar.

Las femnas e los jorns (Les dones i els dies), revirat del catalan per JC Forêt

Gioconda Belli

Nascuda de la seuva

Aspra teissura dau vent
Nascuda de la seuva me prenguères
èga aurotja per estrius e bastis.

Dau temps de fòrça nuòchs
Res s'ausiguèt pas
Si que non lo fliscar dau flagèl
Lo varalh de la trima
las maudisons
e lo fregar dels còsses
avalorant sas fòrças dins l'espaci.

Cavauquèrem de jorns sens molar
descabestrats corsièrs de l'amor
donant e prenent,
risent e plorant
-lo temps de domdar

lo zèl dels tigres-

Poguèrem pas amb l'aspra teissura dels vents.
Nos rendiguèrem abans l'ablasigament
a pauc de metres de la prada
ont auriam realizat
totes nòstres sòmis incendiats.

Ieu la que t'aima

Ieu la que t'aima
ieu la que t'aima

Soi ieu ta gasèla pas jamai adomergida
lo tròn que romp la lutz sobre ton pitre.
soi ieu lo vent que s'escampilha dins la montanha
fólzer concentrat dau fuòc de la lenha d'ocote.
Mete de calor dins tas nuòchs
en abrant de volcans dins mas mans,
te banyant los uòlhs dau fum de mos cratèrs.
Soi arribada fins a tu vestida de plòja e de remembrança,
risent dau rire inmutable dels ans.
Soi ieu lo camin inexplorat ,
la clartat que romp la tenèbra.
ponhisse d'estèlas entre ta pèl e la mieuna
e te campege tot entièr,
dralhòu a cha dralhòu

descauçant mon amor
desvestiguent ma paur
soi ieu un nom que canta e t'enamora
de dempuòi l'autre latz de la luna,
soi lo perlongament de ton sorire e de ton cadavre
soi quicòm que creis
quicòm que ritz e que plora
ieu
la que t'aima

Luis Mizón

poemas del Sud

"escucha el sol entrando en el espejo"

Escota lo sorelh dintrant dins lo miralh
quand l'aiga marmusseja
aliscant sos cavals de Tròa
carreiant d'idòlas sens nombre
Barcas abasimadas coma glèisas

entre los mai secrèts brisals dau sòmi

"Escucha el huracán enamorado"

Escota l'auragan enamorat :
vèstit de plumas negras
e colars de granilha roja.
Escota l'auragan quora trabalha
liscant amb de saliva amai d'arena
sa masqueta de cristal de ròca.

'Patios inundados de ortigas'

patiòs subrondats d'ortigas
armas e votz dins los veirials acalhaudats
aiga e sornièira
reflèctes de pavòts dins lo blat

quasi totas las barcas dau pòrt
an un nom de femna

me remembre aquel luòc ont soi jamai estat.

Titos Patrikios

Ma lenga

*Ma lenga siaguèt pas aisit de la servir
au mitan de las lengas que la cujavan avencar
pasmens venguère, apiejat sus ma lenga
amb ma lenga amenudèrè lo temps
fins a las dimensions dau còs
amb ma lenga multipliquère lo plaser fins a l'infinitud
amb ela represtiguère en mon èime un manit
amb un crètge blancàs sus sa cara aquí ont una pèira l'aviá ferit
E m'esperforcèrè de pas pèdre una paraula
amòr qu'en aquesta lenga
me parlavan los trespassats.*

Martin Niemöller (1892 - 1984)

Quand venguèron

*Quand venguèron lei nazis quèrre lei comunistas,
Quinquèri pas,
Qu'èri pas comunista.
Quand venguèron per embarrar lei democratas,
Quinquèri pas,
Qu'èri pas democrata.
Quand venguèron quèrre lei sindicalistas,
Quinquèri pas,
Qu'èri pas sindicalista.
Quand venguèron quèrre lei jusieus,
Quinquèri pas,
Qu'èri pas jusieu.
Quand me venguèron quèrre puèi,
Li aviá pus degun per posquer protestar.*

Traduccion Magalí Bizot-Dargent

Béatrice Libert

Amòr a nautres meteisses

1

Frucha enebida

Mon còs es una brasa blanca
La cremas amb sa nèu d'un encèndi secrèt

Mas popas amaduran jot tas paumas
cada nuòch que l'Amor dança

Ma lenga es una clau que sap virar
sèt còps

los raives dins la boca

2

Presas als laç de la lutz soi aqueste païsatge
au verai de ton agachada

sèrre tant coma mar, cimèl tant coma comba

viatjar au dintre de nautres apasima nòstres dobtes

Respònde sempre presenta quora me cèrcas
au contorn de çò que foguèrem
quand me voluntas simplament per tu solet

3

iscla nusa qu'i sables demorar vestir desvestir
per la musica de nòstres gèstes
e lo dire que s'inventa en nòstras paumas embalausidas

Espia me vestisse de ton desir
s'o vòls beu lo mieu a mas bocas
e barrem nostra pòrta a tot çò que nos desroís

Laissem plaça a l'incendi
a la candor dels jorns primièrs
aqueles que jamai avèm pas oblidats

4

Prene lo temps de gaubejar mon còs
a la pagèla de ton desir

L'imperfeccion non esta aquí

Veja paupa alena aganta

Frucha enebida

Ton còs es una brasa blanca
Ieu creme a sa nèu d'un secrèt incendi

Tas paumas s'amaduran sus mas popas
cada nuòch que l'Amor dança

Ta lenga es una clau que sap virar
sèt còps

los raives dins la boca

H.H. Sheikh Mana Saeed Al Otaiba⁶ (nascut en 1946)

*Ò ròsa en nòstre ostau! Tan suanda!
M'asondant dintre son parfum.
'Arwa', que t'espelisses dins ma vida coma una flor nolenta
Coronada d'aiganha matinièra.
Cada còp que la vese totes mos laguis s'esvalisson,
E mon còr es pas mai qu'un sorire*

Lim Hak-Sou
Vai aureta doça

*Vai aureta doça
Alisa las gautas de mon amor
Frega sa gona leugieireta
Trai a sos uòlbs enneblats per un conte polit*

⁶ the portrait of Poet H.H. Sheikh Mana Saeed Al Otaiba using the two lines of his poem, “Al Badiya,” which reads “Min Manhalissahrae Akhrafi Ahrafi, Mali Anil Harafil Jariya Badil.”

Lo murmur semblant a l'estèla primieirena

Vai aureta fosca

Alisa las boquetas e mon amor

Mèscla te a son alen perfumat

Trai la melodia dels fïus d'argent

A son còr emplenat de cants d'aucèls

Vai aureta suanda

Atravèrsa l'aiga cap au ponent

Quora l'an nòn tinda

Quora las garlandas s'entremesclan dins los pradans

Vòla vòla mai naut que los blaus nivolasses

Cristòl Corp

Cilindrics de l'uman

A la majuscula bentat de las causas...

I

Cilindrics de l'uman

Tres cilindres pausats sus una riba

A la propietat de se multiplicar...

Rasiga escura de l'ombra

Es que saupràs jamai lo pretz

Lo coralh se soven e brama

Negar..

Negar lo pantais assadolat

E de l'idra negar la cara.

II

Gardiòla

Gardiana de las arts

Pastora de mila capricis

Pèdescauces de la garriga

Salvatjona que cerca de lònga

Las cigalas s'embrutisson de còps

Penitència de vòstras sòrres negras

L'inspiracion deserta la plaja

E las matas d'èrba... pels sortits a la pèu lissa de la sabla.

III

Pivelats los uòlhs redonds se metanisan

Cara de la picòla

L'angoissa leva una paraula

Vai te'n saber perquè tant de despoder a l'entorn

Ventruts
Pançuts
Volcats dins lo penitenciari del lord

E aquel roncar arput de l'enveja a l'entorn.

IV

Cara del teu enfant
Cercas una innocéncia enterrada

Fins dins la tèrra
Fotja !
Laura !!
Cava !!!

Cara de ton enfant
Gardiòla
La sabla es ta patria.

Enfant amorosida de formòl
Percaçavas l'ipocamp
Sota l'èrsa marina de l'instant radèu.

« Silenciós e fluid lo cant dels cavalets dins sa preson de veire »

Gardiòla
Gardiana de las arts
Es que gardaràs intactas

Las espardelhas

E tota aquela limalha d'estèlas que fan figura de sable ?

Cesare Pavese (1908-1950)

La mòrt vendrà...

La mòrt vendrà e aurà teus uelhs-
aquesta mòrt que nos acompanha
dau matin au ser, qu'a jamai sòm,
sorda, coma un vielh remòrs
o un vici absurd. Teus uelhs
saràn una paraula vana,
un crit taisat, un silenci.
Ansin lei veses totei lei matins
quand sus tu sola te clinas
dins lo mirau. Ò cara esperança,
aqueu jorn d'aquí sauprem nautres perèu
que siás la vida e siás rèn.

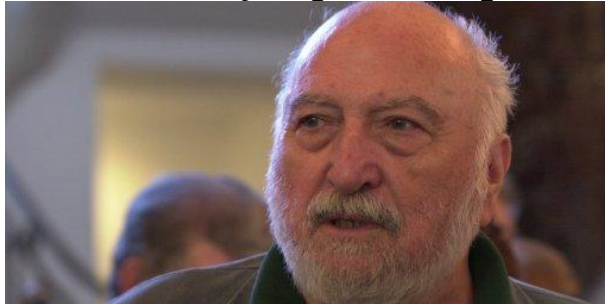
Per totei la mòrt a un regard.

La mòrt vendrà e aurà teus uelhs.
Sarà coma se desfaire d'un vici,
coma veire dins lo mirau
paréisser mai un visatge mòrt,
coma escotar una boca clausa.
Descendrem muts dedins lo gorg.

22 de març de 1950

*revirat per **Gui Matieu** (tirat de «Verrà la mòrte e avrà i tuoi occhi»)*

Frédéric Jacques Temple

Sèm d'aquesta tèrra

*Sèm d'aquesta tèrra
Sens relambi
Dins lo doç alen
De la mar*

*Los esposques
Noirisson la farigola*

*Vivem
Dins lo cant Solari
D'aqueles luòcs luminoses
Sucs de nolença
E de sal*

2

*A ieu las mojas blancas ò porpras
Qu'esbleugisson la pèu rusca
D'aquel país prigond
A ieu los candelièrs auturoses
De las aledas
Per la garriga ladra
E lo sorire de l'auròra*

3

*Tardiva
Una darrièra estèla
A mand de s'escantir
Escota lo pifre dau chòt*

*

*Lo solelh
Espelit tot escàs de son absència
Folzeja los cades
Que la flairor pesuga*

*Se marida al perfum
Dau mèu
Dins lo secret
Dels arbres curats*

*

*Bronzinosas
las moscas fusan
dins lo calimàs
dau silenci*

4

*Un colòbre de calor
sobeiran
serpateja
dins las garrussas
entre las reliquias
dels campaments desoblidats*

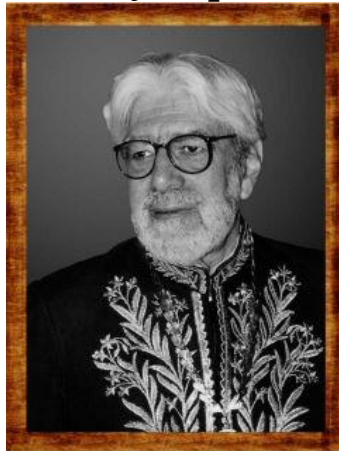
*Nòstres pès macats
pel gravàs
comolan lo voide
de nòstras pensadas*

5

*Serve en ieu las nuòches d'estiu
dins la bauma de la Magdalena
ont montava lo respir de la mar
que breçava lo sòm tarrible
dels pòbles sens istòria.*

Traduccion de Joan-Pau Creissac

Ivan Junqueira

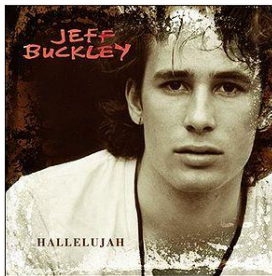

Sonet a l'Unicòrn

Ton pas menut aplança l'escurina
Ont se pausa asondat de languison,
l'imatge dau bestiau que non s'aubora
quand siága per morder la lutz dau jorn.
Silenci en forma d'unicòrn. Aubora
Lo temps, dins tas alas, de la magia
Fugaça e jogaira escolana ! Neva.

Neva en mon èsser, auròra en agoniá
Ton pas menut escrachina lo sòmi
Que s'espelís sus los pendisses nuses
Dels airals que lo vent los escotèla.
Lai lo trigòs molenc de las carrièiras.
Nuòch languiva. (Ausissètz mon pensament
Es quicòm que non crese mas supause) !

Jeff Buckley – Cohen

Alelúia !

Qu'entenoï qu'i avè un acòrd secret, lo lor,
Dàvid jogava, hasè plaser au Senhor
mes tu, non t'interèssas pas a la musica,
tot que's hasè atau, la quartana, la quinta
lo Minor que cadó, lo Major que's llevè
Rei batut qu'escrivè l'Alelúia, cantè !

Alelúia ! Alelúia ! Alelúia ! Alelúia !

Lavetz, la toa fe qu'èra solida, mes que'n volès pròvas

que la vedós qui's banhava suu teit escur de l'auba
la soa beror e lo clar de lua que t'abladèn
que t'estaquè a la cadiera de la cosina, amèn !
que copè lo ton tròne e que t'abraquè lo peu
e deus tons libes que'n tirè l'Alelúia, la doça mèu

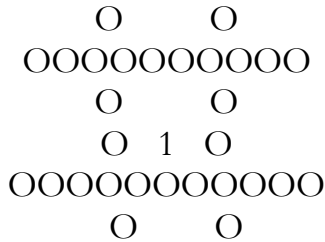
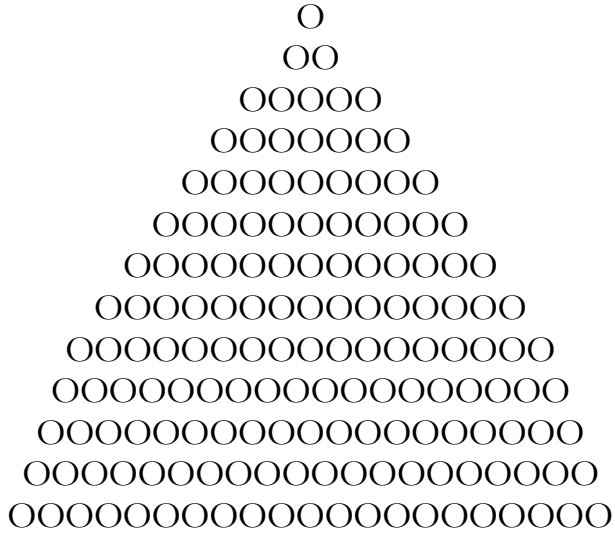
Alelúia ! Alelúia ! Alelúia ! Alelúia !

Ninon, que soi dejà viengut ací d'aut'còps
qu'èi vist 'quera pèça, qu'èi marchar sus 'queth sòu
m'estavi solet abans que't coneishossi
qu'èi vist ton drapèu devath lo cèu, un lhèris
blanc, l'amor n'ei pas gradèr de la victòria
Qu'ei un Alelúia hred, un batahòri !

Alelúia ! Alelúia ! Alelúia ! Alelúia !

Adaptacion occitana de Sèrgi Javaloyès

Lo cult de la personalitat

James Sacré

Anem veire, nos demandam

Abans que d'arribar aquí ont vau, passam
Long d'un complèx metallic crassós e gris
Rambalh de gòrgas, *Lafarge beton granulats*
Que se pòt legir, letras negras, un L grandàs e verd sus fons plan
blanc .

Detras se pòt veire las estraçaduras e las lescas dins la ròca de
Gardiòla,

Coma se pauc a pauc se manjava la montanha, anem la chapar.

L'apetís sembla viu

E los tusts portats sens retenguda.

Uòi, dissabte, solide es la pausa. A l'entorn d'aquel ròdol bassacat

La polsa de pèira e ciment s'es avalida. Semblariá

Que l'endrech un moment abandonat respira

Dins lo silenci d'una amenaça que se reprend. Complèx coma un
insècte complicat

Vengut d'òm sap pas ont , un sautarèl gigantàs deman

Contunharà de chapar.

Jornada del patrimòni me'n vau.

Per veire d'un pauc mai pròche un ensemb de tinassas que se desvistan

Passant entre mar e estanhs, un pauc après Frontinhan. I siái lèu
Pasmens l'endrech demorarà al luònh, tras las grasilhas tampadas.
Me'n vau.

*

Aquí lai siái, zòna de garriga

Amb de matas de resinós estequits e de plantas duras que mesclan
Verds mai luminoses amb grises rovilhats, a la sabla als calhaus.

Un bruch contunhós de circulacion, veituras, e de trins. Darrièr ieu
Los espacis d'aiga que totara èran

Tant espaci dobert. Aquí davant

Tot aquel ensemb de restancas blancosas de jaune pissós

Sèt enòrmas que ne pòde comptar, tres mai pichonas pel costat
esquèrre

D'autras un pauc mai luònh, d'autras amagadas.

Dins l'immobilitat, quicòm de pesuc tranquille

Dins un blau de cèl uòi plen de cendre e amenaçant ,

Suau e silenciós, pausat aquí fèrmament, tantes cuols en mòstra

Malgrat lo cledat , las interdiccions de dintrar , lo barrat.

*

Molon de tròces, pèiras sens forma, un pauc d'auçada, i vese milhor
L'uòlh passant per dessus las matas d'èrba de la Pampa, sos plumets
leugièrs
Signes de vida que s'arrapa coma pòt,

Vese milhor
De trach de color blava, al ras del sòl, d'autres muralhas
Pro coma de fortificacions bassas
E la linha de via ferrada ont passan los trins
Lèu-lèu en bruch de fugida, aital las veituras sus la rota,
Sens pas res veire sens dobte ò alara tot desoblidar
Tre que vist. L'amenança persegis.
Inquiet mon uòlh cerca
A recampar los plumets tremolant del luòc
Amb lo clar de l'aiga que se vei just a costat.

*

Nos demandam tanben perquè ven lo plaser
De far de fòtos, a causa de las colors, de las formas recampadas
Botadas dins un païsatge devastat,
Lo zoom de mon aparelh coma per veire milhor
D'ont vendriá la beutat
D'aqueles entrepaus muts ; amb los numèros de las cistèrnas,
314, 311, 140, 312, 310,
118 e 117 alai mai luònh, 128, 141
se diriá pas mai que militari ?
Se pòt pensar
A la beutat d'un film de Cayrol e Resnais :

Lo mistèri del viure que caup la mòrt en se
Demòra entièr.
Cossi la contèner pro la mòrt, per contunhar ?

Trape a costat d'una mata de joncs
Un molon de cagaraulets blancs, d'unes minuscules.
Venguts aici coma per i morir. Cauquilhas voidas e vengudas
D'una fina fragilitat. Acampe un calhau ,
Son rog e son gris. L'eternitat, segur
Mas çò viu ara ?

Canal de teissut d'aiga que tremòla
De l'autra man de la rota sa furia d'anadas enluòc :
Pescaires suaus, rai
Lo vivent de uòi !

Serge Velay

Enventari dei pèrdas e profiechs

Tancada au pè de la ciutatèla la tropelada barrava lo camin dau pòrt. Cants e escòrnas respondián ai somacions e comandaments. Dins de reire-salas, d'afecionats de rambalh aliscavan de plans e grafinhavan de formulas. Leis idòlas serián amorradas. Lei terminas dau monde serián butadas per lo reviscolar. L'èrba a benastre grelha pas dins leis enclaus. Pasmens la rumor vuejava per carrièras una molonada de curiós e de violents. Un testimòni, amé foga, contava de detalls de scènas d'arland. Au passatge d'un cortègi, un autre aviá vist una filha encigalada descobrir sa tufa e pissar sus de libres consacrats. En trasent de sa pòcha un marrit cotèu, un tipe dau regard fòu bramava : « Serà ben pron per lor copar la gargamèla ». De long dau jorn la despaciéncia tiblava sei ressòrts ; e a mièjanuech, quand leis ombras funambulas mandavan d'en aut dei pòrges lei primiers eissames de fusèias en dessus dei cais comols, sota lei lusors d'incèndi e lei bramadissas montadas de la mar de bandièras, mascarats de ràbia e de susor, leis àngels arderós se bandissián a l'assaut.

Nòstrei sòmis d'incèndi se son amorçats amé lo vièlh òdi, mai l'avenguda que davala vers la mar es sempre una avenguda per la prima. Quand lo matin met de blu dins lo cèu e aluca lei carrèus, s'entend caminar la calor leugièra dau soleu e se ritz a sei remembres. Benlèu aviam tròp d'arrogantitge per eiretar d'una saviesa tota facha, tròp de despaciéncia e tròp de necitge tanben, per nos pas laissar embular per d'incarnacions enganairèlas. Renegam pas ren. D'aver fach grellhar en nos lo sens dau comun e descobrir la distància afecionada dei causas es pas lo pus mendre meriti d'aquelei circonstàncias. Per quant a nòstrei erranças, fuguèron pas talas que posquèsson passir, fuguèsse d'un peçuc, l'autoritat de nòstrei rasons.

Se nòstrei venceires, apostòls cinics e serviciaus somés d'un òrdre sacamand, an chiflat nòstrei projectes e mascarats nòstrei vistas, èra per neblar l'orizon de la revolucion urosa. Quaranta ans mai tard, son trionfe es totau : tot s'avalora e se carcula en parts de mercat ; es pas pus gaire possible de desseparar lo verai dau faus ; e l'obsenitat democratica es auçada en modèl de govern. Pasmens lo viu sentit de bonur qu'avèm servat pedaça encara leis estrifaments de còr e pagelam a sa justa cana lei patiments impausats per la feror dau temps.

(traduccion Danielle Julien)

Magda Carnecí

Chaosmos.

A la fin
lo desòrdre tòca la perfeccion
totas las lengas s'esbevon dins la musica dau vent
lo caòs gandís la resplendor
a la fin demest d'evolucions de revolums de trantalhs
lo mond se calha tot d'una dins un imatge
metropòlis aigas cèls totes demòran en balanças
l'univèrs entièr s'aplanta
dins una fòto
ausarda e fonsa

el, aganta la fòto encara tota trempa
l'espia un brieu
puòi s'espia a el meteis
puòi l'engolís

Georges Drano

Per las fenèstras de la Gardiòla

*Per las fenèstras de la Gardiòla
es qu'aquò's la quita luna estequida
que pels estanhs.*

*Passa darrìer los bòsques
quand sem sota las baixadas
ont dos arbres entrevists
nos tòrnan menar a l'espandida.*

*D'aquela pojada ablasiganta
al cap dels camps
de qué cal retenir dapasset
ont demoram silencioses.*

*Mojas blancas, frigola e lavanda
argelasses, aledas
Vegetacion e paraulas*

enermassidas.

*La charradissa sus lo colinadon
es d'ara en davant un bosin
esparpalbat dins l'espaci.*

*

*Sem tornats tras los pargues
de pèiras e los ostals
un pas de mai sus la rota e tot anarà plan
pasmens podem pas dintrar
dins l'espés de la còla
cada bestorn nos tòrna menar als ostals
remesas, muralhas, portals
que sabon pas res de n'autres.*

*La montada dau sòl que nos enròda
s'alunha a grandas cambadas
se dobris e se barra a nòstra seguida,
assegura nòstra abséncia al païsatge.*

*Per o saupre cambiam
de lònga de direccion
traversant d'autres luòcs
ont podem pas res apondre.*

*Levar los uòlhs
mas sens cercar d'autres arbres
sens saupre çò que desrevelharà
en n'autres lor preséncia.
Aqui I a pas que camin*

per foraviar lo jorn.

5

*La Gardiòla èra luònta tras los ostals
e lo vinhal*

*dins l'espaci ont l'imagenavem
dins lo temps arrestat.*

Lo buf es cort

*las odors de la garriga se dobrisson
al poder dau vent que nos reten*

Lo còs d'una selva se sarra

La primièra relacion que se cava

es un batec sus un batec

dins la distància.

Tremola l'ombra de las fuòlhas.

Quan agach devèrs quana auçada?

*Quan es lo signe que ven s'i amagar
entre las nivols e nosautres*

*que nos sarram tras las regas tiradas
dels camps laurats.*

En esperant bastissem

*un itinerari amb mots que velhan
e d'autres que s'alunhan.*

*

*D'unes passejaires admeton
que lo camin desapareissia per endrech
que calia bartassar
entre matas e ròcs
se virant cap a l'absència de camin
se fasia jorn l'incertesa de la tòca a aténher
e la paur de se perdre.
Calia de lònga donar l'impression
d'escapar en aquela deriva
pas qu'amb una paraula
Se preparar a butar la pòrta que se dobris
sus un paísatge de vidas interioras
aqui ont lo camin cambia de raices
e se languís dins quauques racontes
d'un temps aitanlèn escafat.*

Ont sèm ?

1

Quand torna tombar lo silenci
Sus las tinas d'essència e de petròli
Del depaus gròs
Qual sem ?
Avem pas res en comun amb aquel luòc
Ni la jonquilha ni lo pinhièr
Sem parquejats al defòra
Tocats per l'immobilitat.

De camions cistèrna passan
D'òmes esperan
Marcham long de la canal
Voses brigalhadas, mans delanhadas
Nos comandan de rendre al paísatge
Una beutat raubada, una vida
Un còr de sòmis, una novetat
Aicí sem pas jamai a cò nòstre
O petròli, es que lo futur seriá tras nosautres ?

2

Es que se pòt acostumar a viure aquí
Pensar que deman semblarà uòi
Sens los arbres qu'aurián degut èstre plantats

Amb las flors en fiús de fèrre barbelats
Las susfàcias desraubadas al solèlh
Los jorns que foguèron armoçats
Per que se vese pas la realitat

Vivem en rasa del dangièr
Amb una votz que tremola en tèrra d'oblit

O B.P., paraula bona e lenga de fusta
S'aquela d'aquí pren fuòc
Volem pas rostir amb ela.

3

Demanda-te
Quan es aquel luòc sorneirós
Entre la canal e la rota
Poblat de tinas e de tudèus
Cerclat de cledissas
Ont sem ?
Aquí ont nòstres passes de vius se calan
La barrièra ditz STOP
STOP a las questions
STOP a la curiositat
Al despart d'aquí nos arrestam
De somiar e de florir
Es lo cant de las pompas
E de las bacas
Lo regne dels oleoducs
Lo parfum de la gasolina e de l'esséncia
Que mestrejan
Al despart d'aquí l'èrba ven rara
E la vida mai fragila.

4

Al virador que seguís
La primièra tina
Sortiguèt de l'ombra
E venguèt cabussar dins la canal

Tanlèu la nuòch s'espandiguèt
Fins a la mar
S'ausiguèt cridar
« crenhetz pas res
es una manòbra marrida
Vos donarem un autre rendetz-vos
amb la paur
Barratz vòstras fenèstras
E vojatz vòstras pòchas
Esperatz que los ostals
Tòrnan prene sa primièra pèira
E que la lutz tòrne montar al cèl ? »
Sus la riva de l'autra man de la canal
D'estajants charravan de tot
Çò qu'avián cresegut abans
Sens saber se n'èran a la fin
O al començament de sas frases.

Niki Marangou

*Pense a las femmas que se desrevelhan
Amb l'estèla dau matin per campejar son pan
Las crestianas amb sa levapasta facha
D'aiga benesida de la fèsta de la crotz
E las musulmanas amb d'aiga de las prumièiras plòjas.
Totas carrejan sos manits sus l'esquina
E lo saupre de la santetat de la vida
Sos òmes sovent oblidan aquò.*

Marc Wetzel

Gardiòla junh de 2008

1

La Gardiòla s'apond a çò que mestreja e volonta pas que Dieu

Aviai menat Alina (mon ex-collega de geografia) sus la Gardiòla, per que me'n comente lo relèu e la flòra. Alina, de costuma romegaira e malsapiosa solament, aqui èra en ràbia. “Es mòrt e mai mòrt aici!...” Trepejava. Un tecnician de l'ONF, crosat dins la novela pineda, ne fasia los fraisses.” Vòstre remendar, aquò's coma implantar una clòsca pelada”, cridava Alina “tant val arribar de monge sota una sèrva, meritarietz plan la mega descarga que l'aglomeracion vòl far”. Lor bramadis èra per ieu coma un vent chinés, pasmens lo boscatièr l'auria pla tabasada. “Lo còp que ven, me diguèt a la chut-chut, tornatz sol, gardatz vòstras mascas a clau!”

Lo còp d'après (lo lendeman) ère demorat aval. Bicicleta dins los Aresquièrs entre Vic e Frontinhan retorn per las plajas. Cada cinc cents metres, s'arrestar per espiar l'acrin- sens resulta- per destriar la forma del relèu dempuòi las salinas e l'estanh.

Dins lo calimàs, un textò sol (que me disia la mòrt de l'oncle Gui) me tornèt al present e ... m'evitèt solelhada.

2

Un plec de graissa pel ventre pren lo sens al mens d'una negligéncia, de sòbras perdudas. Pasmens un coissinet geologic – e mai larg e naut coma la Gardiòla- de qué ne seria lo sens ? A qual ò a qué serviria ? Çò que diguèt Alina (sus la butada dels Pirenèus (!) e “l'indici del son rebat”) me disia pas res- levat una tièra d'images descabestrats: una orladura dins un estòc, una guinda-acordeon, una pinça per factor. Pasmens es sa formula” es mòrt e mai mòrt aici” que me tafurava. Quana mòrt?

Al parcatge de l'abadia Sant Felis d'ont partissiai marchar aqueste matin, I aguèt doas causas pro estranbas : 1) aquel gus roginàs e còrquichat que dormissia motor alucat, dins son carri. Aviai agantat un passejaire e picat a la vitra amb el.Falsa alerta (lo jacent, tot embolbat, engolissia sa clim e non pas sos gas d'escapament!), mas 2) lo passejaire, que se disia parisenc, revertava un estudiant crosat trenta cinc ans endavant (doblido de lònca tot, levat las caras, reconoisseriai lo levandier quand la maire s'ajacèt !). Pasmensel se'n garçava plan: “siai respectuos de vòstre passat, me diguèt, mas m'interessa pas cap”

De quana mòrt parlava Alina aladonc? Simplement de l'inercia de la montanha? Pasmens pensam: aquel massis capta pas que çò qu'o sollicita : pas res. Es un puòg que dona tornarmai sus se (I a aqui una ò doas situacions per milion d'annadas -vertadierament pauc d'ocasions de far qu'un amb sa pròpra existéncia! Aquò bolega pas que per s'abausonar). Aquí es refractari d'origina. Los vius fan de sauts per subreviure , mas per quanes vams aquel mont ne fasia apel? (se pòt pas imagenar mai qu'una paret “al pè dau mur”).)

Hamda Khamis

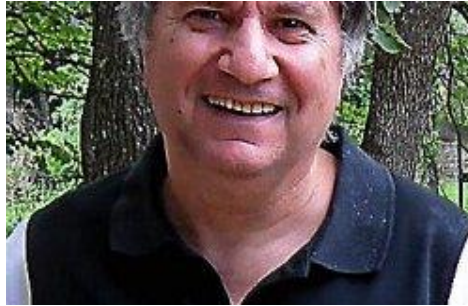

*quora pausèt sa man sus ieu
ela
rajolèron dins ieu de rius
e se son pas amaisats encara
e quora me potonèt
l'estelam se destimborlèt
e caiguèron las estèlas
sus mon cadavre*

*l'ostau que nos recabiguèt
dempuoi la pòrta
fins a l'òrt delembrat
lo bruch de nòstres dos còsses*

*s'es escrinçelat
dins los sègles*

Jaume LLONG

Lou cabanoun de la fadado
(Pèço dramatico en un ate)⁷

Pourtissoun

*Arribo sus l'avans-sceno, Batisto, lou troumpetaire publi, lou ridèn èi barra.
Roulamen de tambour o troumpeto.*

Batisto : Avis à la pouplacioun

A nue, à vuech ouro, à *** (1) , à la sallo di fèsto, grando vesprado
de tiatre prouvençau presentado pèr la chourmo « *** » (2) de ***

⁷ Publié dans le recueil de 11 pièces de théâtre de Jaume Llong : « 40 anys de teatre popular a Catalunya nord » Sous le titre « El casot del bog » Editions Trabucaire 2012 ; Traduit de catalan en langue d'oc/provençal par Jean-Marc Courbet. Cette version en langue d'oc a été publiée à la fin du recueil cité ci-dessus.

(3). Au prougramo : «Lou cabanoun de la fadado», obro dóu catalan Jaume Llong, revirado en prouvençau pèr Jan-Marc Courbet.

(Dins lou meme tèms, de l'autre constat de l'avans-sceno, soun vengu escouta Batisto : Tistet e Mariò, dins si vèsti de sceno, parlon en prouvençau)

Mariò : Jan-Marc Courbet ? lou Majourau dóu Felibrige ?

Tistet : Eh O !, segur, n'i'a qu'un, aquéu de Parlaren à Bouleno

Batisto : Madamo la Conse fai assaupre à la pouplacioun que, coume la salo di fèsto aura d'èstre libro à 9 ouro de vèspre picanto, pèr encauso dóu lotò annau au proufié de l'Assouciacioun d'ajudo à n-aquéli qu'an perdu soun dentié en mastegant de chi-chingoum de *** (1) , se jougara soucamen lou tresen ate de la pèço.

Tistet : Eh bè, sian pas crespina, nous àutri qu'avian li role principau dins lis dous proumiés ate !

Mariò : Es escandalous, m'anarai plagne mounte faudra, ai moun cousin qu'a lou bras long (*fai lou gèste*), travaio à la Prefeituro, es éu que curo li cagadou !

Tambour

Batisto : «Resumi di dous proumiés ate»

L'istòri se debano dins lou vilage de Toureto, à tres pas dóu Ventour, davans l'ataié de Tistet lou barricaire

Tistet : Es iéu !

Batisto : Que rèsto emé Mariò, sa femo, uno mourdudo dóu pichot escran

Mariò : Es iéu !

Batisto : La vido se debanarié sènso entrample dins lou vilage s'èro pas 'questo fadado d'Agnès ...

Mariò : Ma sorre !

Tistet : E, acò vai soulet, ma bello-sorre

Batisto : S'èi boutado dins la tèsto de jouga li marrit péu en vivènt à despart despièi trento an e un pau mai

Mariò : Fai trento an d'acò que ma sorre viéu souleto dins soun cabanoun coume Diogène

Tistet : Trento an que duro la coumèdi ! trento an que ma bello-sorre espèro vèspre à cha vèspre, en aut de la colo, l'explousioun de la boumbo atoumico ! (*Porto soun det à soun tempe, e lou fai vira*)

Batisto : Mai l’affaire s’èi coumplica aquésti darrié jour estènt qu’aro, Agnès tiro sus tout ce que s’aprocho de soun jas.

Mario : A meme tira un cop de fusiéu sus Moussu Antòni lou capelan, lou nouvèu curat de Toureto

Tistet : Uno chevROUTINO en plen dins lou beret. Vaqui, aro, que ma bello-sorre se pren pèr Guillaume Tell.

Batisto : En seguido de la fusihado que n’a pati Moussu Antòni, lou nouvèu curat dóu vilage, e fin que l’affaire se trate sus plaço, uno delegacioun menado pèr Madamo la Conse en persouno, a decida d’ana demanda d’esplico emai d’escuso à n-aquelo fadado d’Agnès.

Tistet : (*que pren Mario pèr la man*) : Zóu Mario, vène lèu, èi que sian de la delegacioun, anen-ié

Mario : (*vers lou publi*) A tout aro bràvi gènt de *** **(1)** (*quiton la sceno*)

Tambour

Batisto : «*Acabado*»

Anan se retrouba davans lou cabanoun de la fadado que dins un proumié tèms vai reçaupre lou pichot “Jirome”, lou soulet liame d’afecioun que la ligo enca ‘n pau à la soucieta.

Vaqui dounc l’ate tresen dóu «**Cabanoun de la fadado**»

Tambour

Batisto : E, óublidès pas ! 20 ouro : Tiatre prouvençau e à 21 ouro :
Lotò annau au proufié de l'assouciacioun d'ajudo à n-aquéli qu'an
perdu soun dentié en mastegant de chi-chingoum, uno grando
causo umanitari !
Qu'acò se digue !

Tambour

E s'envai

- (1) : ville où se joue la pièce**
- (2) : nom de la troupe qui joue**
- (3) : ville d'où vient la troupe**

Lou cabanoun de la fadado

Decor : lou cabanoun d'Agnès
Arribo lou pichot Jirome (un chin pòu japa)

Agnès : Alto !!! Quau èi ?

Jirome : Es iéu, Jirome

Agnès : As lou mot de passo ?

Jirome : O, O,

Agnès : La perdris ... ?

Jirome : Es au nis !

(Agnès duerb lou fenestroun e entrebado la porto)

Agnès : Adiéu ! Jirome

Jirome : Bon-jour Agnès

Agnès : Degun t'a vist ?

Jirome Noun ! ... siéu passa dóu coustat de la ribo negro

Agnès : D'aquéu coustat risques pas rên ; meme li reinard ié van pas.

Jirome : T'ai adu un tros de pan, de froumage, quàuqui tros de cire qu'ai recupera à la glèiso.

Agnès : Fai mèfi de pas te faire aganta pèr lou sacristan. Gramaci !
... pichot

Jirome : Ai tambèn pensa à la lùpi

Agnès : Bon affaire ! Enfin poudrai tourna legi

(*Agnès pauso la man sus l'espalo dóu pichot [gèste rare de sa part], countuniant*)

Agnès : De mounte vèn ? L'as pas raubado au mens ? ...

Jirome : L'ai escambiado contre uno pognado de goubiho emé Frank, lou pichot drole dóu vièi Tistet

Agnès : Lou Tistet a pa 'caba de roumega e de rambaia la Mario

Jirome : Tout lou mounde parlon de tu au vilage ... Li gènt dison que siés fadado ; lou siès ?

Agnès : Quau lou saup ? (*risènt*) coume vos que te digue se siéu fadado ... Uno fadado se rènd pas comte !

Jirome : Iéu, lou crese pas ! Siès tout simplamen diferènto dis autre

Agnès : Sas ? Jirome ? Quand fas pas li causo coume lis autre ; li gènt, la famiho, lis ami, ... t'empegon uno etiqueto dins l'esquino que s'envai pas coum' acò e que finisses pèr te retrouba souleto ! ... e incoumpresso. Coume l' Agnès s'acoumpagno toujours de fada ... dison qu' Agnès èi fadado.

Jirome : E fai de tèms qu'acò duro ... ansin ?

Agnès : Sai pas ! Ce que sabe ; èi qu'un jour tout vai s'arresta ; dins ma tèsto.

Jirome : Quant as de tèms ?

Agnès : Te lou pode pas dire ! ... Trento an ? Cinquanto ? Setanto ? Me n'en garce ! Ma pauo memòri ... Ai un grand traou.

Jirome : Ei pèr-ço-que ... Es un pau estrange ! ...

Agnès : Digo-lou que siéu fadado ! Tu tambèn.

Jirome : Noun, noun ! Ei pas ce que vole dire Agnès

Agnès : Siès un brave drole. Tè, m'envau te dire quaucarèn ; sas la passarello de la font de Volonge ?

Jirome : O !

Agnès : Quant i'a de barrèu à la rambado (*la man courrènto*)

Jirome : La rambado ? Douge o quinge ... A pas uno grosso impoutanço 'cò

Agnès : Diable ! ... Quand te lou dise ! Que si ! Dès, n'i'a dès, que chascun comto pèr dès an de vido.

Jirome : De qu'es aquéli comte encaro ?

Agnès : Escouto-me ! ;...La passarello èi quicon de fragile mai que mai, lougié e delicat. La pus pichoto eigado, un iliéu, o tout

simplamen un cop de bulldozer la pòu faire peta. E bèn ! ... Sian sus aquesto passarello ; èi nosto vido ... Iéu, ai coumença de la passa sènso tracas. Ère pichoto e escarabihado, enfin ; èi ce que disien à l'oustau ; e ; un cop arriba au tresen barrèu ...

Jirome : A trento an !

Agnès : Vese que coumprenes ! ... E bèn ; lou comte s'es arresta. Sabiéu pas se deviéu reveni à zerò o countunia ... Belèu countunie, sènso me n'avisa ... Sas Jirome ? Porte ma soulitudo coume un mièu soun bast. Tout ce que se passo dins ma tèsto es un pau neblous ; e souvènt fai nue ; uno nue negro. Se te disiéu que i'a rèn que tu que m'aduses un pau de calour au cor, lou creiriés ?

Jirome O ! Revendrai te vèire ; Te lou jure, Agnès !

Agnès Espèro !! Te baie quàuqui petard ; pèr rire un pau, tè, aquéu èi pèr lou ferrat de Tistet. Aquéu pèr la caisso de lavadou de la Louïso de Pau, lou fustié, sas à la ribièro, souto lou nouguié, au trau di granouïo. Aquéu, èi pèr manda au mitan dóu jo de bocho ; just quand lou Gastoun tirara à la petanco. E aquéu lou mai gros, lou pausaras, escouto bèn, quicha dins la sarraïo de la porto de la Coumuno pèr destimbourla un pau lou counsèu municipau, à la reünïoun que vèn ... Te n'en souvendras ?

Jirome : Gramaci ! O ! Lou farai coume as di. Me sauve, que vese de mounde dóu coustat de l'arbousié dóu camin de la font.

Agnès : Te souvendras tambèn dóu mot de passo ; se siès soulet :
La perdris ?

Jirome : Es au nis

Agnès : E se i'a de gènt que te seguissou o que t'espinchon ?

Jirome : A pres sa voulado

Agnès : Vai bèn ; aro moun drole bèu, au revèire ! ... e gramaci pèr
la lùpi

Jirome : Adiéu Agnès

*(Agnès s'embarro dins soun cabanoun. Jirome s'envai en fasènt mèfi de
pas èstre vist. Agnès mouno la gardo)*

*(Un moumen après arribon Mario, Tistet, Fernando — Lou chin pòu
tourna-mai japa)*

Agnès : Alto aqui ! Quau èi ?

Mario : Èi ta sorre, la Mario de Tistet

Agnès : De que vos ?

Mario : La Fernando, la conse, te vòu parla

(*Fernando vòu s'avança*)

Agnès : Avances pas, tout lou mounde à cinq pas au mens dóu cabanoun

Fernando : Agnès, escouto-me

Agnès : De que i'a ? De qu'ai encaro fa ?

Fernando : Ai de te parla.

Agnès : Li soulétis esplicacioun que baie, li baie emé de chevrotines

(*Davans lou cabanoun d'Agnès, aquesto darriero estènt à l'en dedins*)

Fernando : Agnès arrèsto de faire de bestige. Sorte d'aqui, femo. Sas ce que pòu te cousta lou cop de fusiéu sus lou capelan

Agnès : Vo lou sabe, e me n'en garce ! (*seguro d'elo*)

Fernando : Mèfi, que li gendarme vendran te querre

Agnès : Alor li desquiharai un pèr un.

Fernando : Sorte anen, tendren comte de tis esplico. Au vilage degun ié coumpren plus rèn.

Agnès : Digo-ié qu'es iéu que li coumprene pas, tis amenistra. Que me fouton la pas.

Fernando : Agnès, te voulèn pas de mau. Fas partido de Toureto. Ramento-te quand anaves à l'escolo emé iéu, quand veniés jouga à moun oustau. Aro Agnès, as de baia d'esplico à Moussu Antòni

Mario : O, ma bello, escouto ta sorre. Agnès te fai pas de bèn de remoumia tóuti aquélis idèio dins ta tèsto. Parlo ma bello !

Agnès : Se i'a qu'acò pèr te faire plesi e pèr agué la pas ; vai lou querre toun capelan. Nous esplicaren aqui davans moun cabanoun.

Fernando : D'acòrdi, Tistet s'envai lou cerca.

(Agnès sort dóu cabanoun)

Mario : Ah ! Agnès me fai plesi de te vèire. Digo ! as pas bono mino ...

(Agnès barro bèn la porto darrier elo e se tèn proun luen di vesitaire — fusiéu en man —)

Fernando : Enfin nosto bello amigo que sort de soun traou

Agnès : E aro mounte èi lou capelan ? *(secamen)*

Fernando : Arribo, èi dins lou bos, à coustat.

Agnès : Tout Toureto es aqui ? Coumence de n'avé ras di parpello !

Fernando : De que vos, siès lou cèntrè de l'atualita ! Èi lou pres de la glòri ! Agnès.

(Arribon lou curat e Tistet)

Curat : Bonjour, vous m'avez fait demander Madame Agnès

Agnès : *(que s'adreisso pas direitamen au curat)*
Coume ? Parlo pas prouvençau ?

Fernando : Noun, es un nouvèu capelan, un francés

Agnès : Digo-ié que parle rèn d'autre que la lengo de nòstis àvi

Curat : Rassurez vous, je comprends votre patois. Ma mère a des origines du côté de Sérignan.

Agnès : Eh bè ! La paureto, a pas de chanço em'un enfant coume vous

Fernando : Agnès, aro fau n'en fini !

Agnès : De que venias faire davans moun cabanoun ? Èi **ma** terro

Curat : Mais c'est un comble. Je me fais tirer dessus *(fai vèire soun beret trauca)* et l'on me somme de donner des explications.

Agnès : De quau soun aquéli restanco ?

Curat : Mais enfin Madame Agnès

Agnès : Dono Agnès, siouplèt !

Curat : Mai enfin Dono Agnès vous comprenez qu'au village tout le monde m'a dit que vous aviez des problèmes ... alors j'ai jugé de mon devoir de pasteur de venir vous trouver et d'éventuellement vous aider. C'est ce que je pratique avec n'importe lequel de mes paroissiens, avec n'importe laquelle des brebis de mon troupeau.

Agnès : Bè ! Bè ! ... Es acò, siéu uno fedo esmarado, uno destimbourlado, l'abouminablo femo de l'adré de la colo. Ouh ! Ouh ! ... *(Ié fai pòu, aubourant lou fusiéu)*

Mario : Agnès fagues pas la bèsti ! *(Se plaço au mitan, davans lou curat)*

Fernando : Agnès coumences de nous emmerda !!!
Digo à Moussu lou curat qu'as tira sènso lou faire esprès e que vouliés pas ié faire de mau. L'istòri sara classado, avèn proun perdu de tèms.

Tistet : Arrèsto de faire l'ouriginalo !

Mario : Bon, Agnès t'escoutèn

SILENCE

Agnès : De qu'èi que vous agrado pas, Iéu o, l'idèio que vous fasès de iéu ?

Tistet : Ah ! Ié sian mai !

Fernando : Anen, degun pòu s'aproucha de toun cabanoun. Vas trop luen, fas pòu i gènt de Toureto, O ié fas pòu. E, digo-me, d'ana cado nue en aut de la colo espincha la boumbo atoumico, creses qu'èi bèn nourmau ?

Mario : I'a de gènt que se demandon s'as tóuti ti faculta.

Agnès : Aro ié sian ! Segur qu'ai pas la memo noucioun de la realita. Vousautre, èi lou pastaga, lou journau, l'O.M. e la petanco, la televesioun que vous clavelo sus lou fautuei fin qu'arribe à vous infantilisa pèr pas dire mai ; coundiciouna que sias au poun que counaissès de tèsto la publicita, lou dise bèn coume fau lou dire ; sènso vous n'en avisa, e vòsti mourre se lèvon e se beisson. Poudès èstre tranquille ; la leiçoun, la sabès de tèsto. Sias bèn dins aquesto superficialita ... incounciènto ! ...Iéu d'acò ; n'en vole pas !

Tistet : Anen dounc, te creses que nousautre n'en fasèn pas de filousoufio, te penses d'être la souleto de counèisse li proublèmo de l'amo !! La diferènci èi que tu fas uno "nevroso óussessiounalo" sus la boumbo atoumico.

Agnès : Siéu l'óussedado de la boumbo atoumico ! ... Mai aro, en aquesto minuto, un ome o uno erreur de sis ourdinatour pòu faire sauta lou Mounde.

Mario : Calmo-te Agnès

Tistet : Bon, ma bello, siés trop pessimisto. Sas bèn que n'en voulèn pas dóu nucleàri.

Agnès : (*Seguissènt soun idèio, seguro d'elo*)

Que la guerro nucleàri vengue à touca l'Éurope e tóuti li soucieta de noste countinènt acabaran d'eisista, li prouvençau emé lis autre, nucleàri o anti-nucleàri, li poulticaire coume li pàuri pacan ... emé tambèn lou capelan !

Curat : Décidément vous m'en voulez ! Dono Agnès !

Agnès : Noun, mai 'nfin sabe bèn que sias pistouna e que voste Sant Paire vous gardo uno plaço au cèu.

Curat : Ridicule, ce discours devient ridicule

Tistet : Bon, recoumenço de se garrouia 'mé lou capelan

Mario : Agnès pèr lou darrié cop, escuso-te. Pense que lou capelan èi proun paciènt !

Agnès : (*Devers lou curat, emé gentun ...*)

Vous faguès pas de marrit sang Moussu Antòni. Ié crese pas à voste cèu. Mai dins vòsti sermoun, ié disès à vòti cago-messo, que sian devengu paralisat de la coumprenesoun davans la retourico de la curso is armamen !!

Curat : Je n'ai pas bien compris la fin de votre phrase

Fernando : M'avise Agnès que coumences de parla un prouvençau proun drud !

Tistet : De que dises, ié siéu plus !

Agnès : L'inoucènto dóu vilage que s'esplico ! Mai troubas qu'èi nourmau de mourir de fam à l'èro di missile. E troubas qu'èi nourmau que l'arsena dis armo nucleàri siegue proun grand pèr destrure dès cop nosto planeto. **LOU COUMPRENÈS ACÒ !**

Curat : Bien sûr, Dono Agnès et je peux vous dire que je suis d'accord avec vos propos. Ne vous mettez donc pas en colère.

Fernando : Bèn entendu qu'as resoun, mai ta vesiouun di causo, èi trop entiero, trop realisto. Proufito de la vido !!

Mario : O, as d'escouta Moussu lou curat e Madamo la Mairesso. Poudriés te teni à ti resounamen sènso faire la sauvajo, sènso vieüre pire qu'un ermitan.

Tistet : Bounta divino, de que cerques ! toun ome a fugi, toun enfant tournara pas. De que vos de la vido ? O, de que vos ?

Agnès : (*En coulèro mai que mai*)
Te defènde de parla de moun enfant.

Mario : Es acò ! Fai se teisa li gènt de ta famiho que vènon encaro te trouva. Aviso ! que te leissaren souleto. **TU, TOUN CABANOUN E LI SOUVENI DE TOUN ENFANT !**

Fernando : Basto, aro Agnès ... escuso-te, qu'autramen descendren querre li gendarme.

Agnès : De qu'es aquéli menaço, te creses de me faire pòu ? Emé ti cow-boys ! N'ai tuia mai que tu de gènt dóu tèms de la guerro, dins la resistènci, e n'ai garda uno medaio de felicitacioun. Alor èi pas dous gendarmo que m'espantaran.

Mario : Mai anen, creses qu'Alain tournara se fas encaro de couiounige ?

Agnès : Vous ai di que vouliéu pas parla de moun enfant

Tistet : Aro, la verita te fai t'encagna

Agnès : (*Mai que mai encagnado*) De que sas de la verita, tu Tistet pèr parla 'nsin ?

Tistet : Esplico-te alor ! Tout lou mounde la counèis la verita. Pauro Agnès, te fas un cinema !

Agnès : Arrèsto, arrèsto ... ! (*Se pren la tèsto dins si man*)

Tistet : (*Que sènt qu' Agnès es à noun plus*)

Alain, tout lou mounde counèis soun istòri. Coumediano que me fas dire !

Agnès : Arrèsto, Tistet me fas trop mau !

(Mario supplico d'un gèste Tistet d'arresta. Agnès a toujours sa tèsto dins si man)

Sènte batre lou tambour dins ma tèsto, contre mi tèmpo !

(silènci)

Agnès : *(resignado)*

Belèu Tistet que dises uno messorgo pèr avé ma verita, mai vucî ai trop parla, m'avès trop cercado ... E aro sabe, que tout lou mounde à Toureto anara fourfouia dins ma vido pèr saupre mounte es aro moun paure Alain. E acò lou pode pas leissa faire. Avès gagna, m'avès messo nuso coume un verme ... Moun secrèt m'escapo e èi simple.

(Silence)

Agnès : *(Ié vèn un soulajamen e rintro dins soun mounde)*

Moun enfant, Alain, èro à Hiroshima lou jour de la boumbo atoumico !

Fernando : Siegues seriouso Agnès, voulèn pas rintra dins ti foulié

Mario : Fau pas rire d'aquésti causo ...

Agnès : (*Sèmpe dins soun mounde*) Alain èi mort despièi l'espelado e a soufri ouriblamen. **L'IRADIACIOUN COUME DISON DE SA POURCARIÉ !**

Fernando : Fai trento an que te teisses, alor coume vos que te creguen. Te fas un rouman !

Mario : Mai, nous l'avies pas di, à nousautre que sian de la famiho.

Tistet : E nousautre que pensavian qu'eres tout simplamen fachado emé l'Alain — Diéu lou perdoune — Pense que siéu ana trop luen dins la prouvouacioun, escuso-me Agnès !

Agnès : (*sèmpe dins soun mounde*)

Fai uno eternita qu'ai rebuta lou mounde, que de vòsti riquesso n'en vole pas. Fai uno eternita que vive lou mai simplamen poussible, pensant souvènt à Segne Diogène, aquéu filousofe grè. Imaginas que tóuti li dardeno que soun pèr l'armamen siervon lis obro umanitari, lou mounde sarié meior e degun mouririé de fam.

Curat : C'est bien vrai ce que vous dites là Dono Agnès

Fernando : E sian d'accord emé tu !

Agnès : (*qu'a repres la counversacioun*)

Mai vous foutès de iéu o dequé ?

(*vers Fernando*) Te vole pas crèire tu, la pouliticaïro quand vese l'armamen que resulto de vòsti poulitico.

(vers lou Curat) Te vole pas crèire tu, l'ome de glèiso, quand vese toun Papo beisa li man di presidènt dis Iper-puissanço dóu Mounde. Sias presounié de la courso is armamen. Sian presounié (*E s'encagno encaro mai*)

Toun discours èi bèn bèu, mai èi faus, e tu e ti sermoun valon pas mai que si discours.

Fernando : Eh bè Agnès, parles pas souvènt i gènt, mai quand te ié metes chascun n'en pren pèr soun grade ! vai bèn que te couneissèn !

Mario : O, Agnès, Mai perqué déurian te crèire. Belèu que l'istòri d'Alain es uno de tis envencion ?

Agnès : *(sort un papié, bèn vièi e religionsamen plegá)*

Pren acò Mario, fai n'en ce que vos. Mai aro foutès-me la pas ! Èi la darriero letro d'Alain ... Legis ce que me disié.

M'envau espera moun enfant. Anarai plus en aut de la colo, mi cambo volon plus me carreja. Alain vendra direitamen à moun recàti ... e coume quand èro pichotet i countarai de cascadeleto. Parlaren de la plueio e dóu bèu tèms, di paure e di riche, di pàuris animau que sian e que nosto incousciènci fai disparèisse.

Quau saup s'uno nue aurai pas la chanço de parti 'mé moun drole !

Fernando : fagues pas lou couioun Agnès

Agnès : Te fagues pas de marrit sang, fai trento an qu'éisiste plus. Siéu l'oumbro de iéu-meme, siéu rèn que l'oumbro de moun oumbro ...

(Disparèis dins soun cabanoun)

(Coumenço alor sus la musico de “la marche au supplice” de la Sinfòni fantastico de Berlioz, la messo en sceno di darrié moumen d’Alain à Hiroshima. Leituro de la letro) :

« M’ère leva sus li cop de vuech ouro dóu matin lou sièis d’avoust de dès e nòu cènt quaranto cinq. Quand ai reçaupu subran un grand cop sus la cabèssò e tout s’es ensourni davans mis iue. Ai crida e auboura li bras. Dins li tenèbro arribave pas à coumprene ce que se passavo ! Franc qu’entendiéu un quilamen de tempèsto. Moun propre crid l’ai entendu coume s’èro esta manda pèr un autre !

Aviéu l’empressioun de me trouba sus lou liò d’un innènse cataclisme. De lusour bluio gisclavon de tout coustat, la tubèio sourtié en viravòu dis onstau e li flamo liberavon uno calour insoustenablo.

Davans iéu arribavon un mouloun de gènt coumpletamen desfigura. Tóuti èron à l’angòni, tóuti demandavon un pau d’aigo. Avien l’èr destimbourla coume se pourtavon lou meme masque blanc ... Aviéu l’empressioun d’èstre vengu sus aquesto terro en seguido de l’explousioun de la boumbo atoumico. O, aviéu l’empressioun d’èstre vengu sus aquesto terro en seguido de l’explousioun de la boumbo atoumico

Maire,

Quand aquèsti mot arribaran à Toureto, lou vènt envouloupara moun cors d’un boufe de repaus. Belèu que ti plour vendran counsoula moun amo ! Mai, iéu, sarai sèmpre à toun coustat. Ni lou tèms, ni li catastrofo poudran chanja lou camin sènso fin marca de nosto afecioun.

Adiéu Maire.»

(Lou lume revèn. Arribo Teresino)

Teresino : Se pòu aproucha ?

Tistet : Vo, avèn acaba, nous entournan

Teresino : Alor avèn vist dóu bos d'éuse qu'avès reüssi à faire sourti aquesto ouriginalo. I'a au mens cènt persouno qu'espèron ...

Tistet : Pos ié dire de s'entourna

Teresino : De que vous a di de tant interessant Agnès, a fa d'escuso au capelan ?

Tistet : Veses Teresino, parten qu'ai encaro fre dins l'esquino.

Teresino : Mai tu Tistet me sembles bèn atupi, siès blanc coume un cire. De que t'es arriba ? Creses que poudras veni dansa au balèti à nue ?

Tistet : T'esplicaren Teresino ! Me sente pas bèn, me vèn lou bòmi.

Teresino : (*Que coumenço de s'afoula*) Mai de que vous a fa Agnès, vous a enmasca o dequé !

Tistet : Nous a di sa verita, sa puto realita !

Teresino : Mai, parlarés vo o noun ?

Vous Moussu lou curat, tu Mario, tu Tistet, tu Fernando, de qu'es aquéli mino de quatre pan ! De gràci parlarés vo o noun ...

(Fai que d'ana e veni au mitan di quatre autre que soun atupi pèr la leituro de la letro)

Mario : Zóu, anen, faren pas mai aqui

Curat : Oui c'est cela Madame Escoufié : laissons cette brave femme à son triste destin.

(Un à cha un quiton lou davans dóu cabanoun. Souleto demoro Teresino que coumpren pas. Retèn Tistet pèr soun vestoun)

Teresino : Coume vai que voulès pas parla ?

Tistet : **P'A PAS RÈN FEMO, MAI CE QU'ES ARRIBA À AGNÈS, S'ARRIBAVO À NOUSAUTRE P'AURIÉ PAS PROUN DE CABANOUN PÈR ESCOUNDRE NOST' ANCIÉ DAVANS L'INMENSITA DE L'ENGÈNI UMAN !!!**

As ja encambat lo riu de la Comba de las cinc perièras.

Es un bonur qu'ages tocat los dos arbres.

Un bonur tanben que m'ages pas perduda.

Es un grand bonur de desbarrassar ton còr de totas las romecs,

L'ora bona que dintra dins una estròfa sus quane siai assetada pròche de la ròca,

*entre que rascle e girascle aquestes
quauques mots.*

Se sarrar de dos arbres al Puòg de la Barra

Calguèt avançar cap al Puòg,

Quitar lo camin.

Traversar lo silenci sens esper.

*Ges de vilatge. Ges d'ostal. Cap de paraula. Sobran quauquas abreviacions
“de plantas”.*

De vinhas entre la ròca trissada.

Socas cunhadas dins l'argela encalada.

L'idèia d'un camp de tir a man esquèrra

Desvaria totjorn. Una votz “al luònh”

“Penetrar” una taca embartassada de massas

*Ont se devista ges de linha
Escalar. Escalar. Espandida penjaluda quasi negra
Dins las espinas anonimas.*

*Branças secas. Carpans vegetals. Percussions que petan.
Tombar. Se relevar. Se revirar e languir.
Alai, al fons “una barca se sarra”.
Lo pè bronca sus una pèira que branda.*

*Al luònh, tant luònh te deviste, es qu'aquò's tu, es qu'aquò's vos, Vidas
Vistas
O cambiaments a la vista d'un esper sus l'aiga.
La mar te torna devèrs ieu. Remas . Ieu ieu ieu
Cerque la realitat que se sarra just al Puòg quand se passa la barra.*

*Brandisses un ramelet transparent d'ibiscus dau perfum de malva blanca,
t'aima ;
Al malvacèas, algas, aledas, caucidas e petelins, el t'aima;
Mon braç. Sabe pas mai. O arrapas, aimam;
Dos arbres al cap dau Puòg de la Barra se sarran, nos aimam.*

Ela, vei pas los dos arbres de la Gardiòla

*Un vèspre tardièr, tras la fenèstra dins l'ombra,
“Vesina”, mòstras dau det
Una planeta estrangiera de la Gardiòla
Al dessus dels teulats. E vese pas que los dos arbres qu'aima.*

Espiam amassa .

“Vesina” *parlas de la corba al luònh.*

La lanha d'una grua que craïna rodeja.

Dos arbres se liuran sempre dins mon agach.

Ela ditz

“an botat un blòt,

Mai gròs. Despassa.

S'aquò se perseguís I aurà pas qu'un mur.”

“Vesina”, *tricòtas jornadas e jornadas*

D'esquinas cobertas de garriga. De malbas en vèrs e en drech.

Li parlotege a l'aurelha. Puòt me cale.

Ela dentela.

Maldespièch de la realitat dos arbres regassan los mots dau poëma.

Totas doas fintam encara

La Gardiòla serà detràs.

Davant, quauques mots rajaràn long dels malons. “Vesina”,

Los arbres demoraràn mai nauts, encara mai vertadièrs que los sòmis.

Combas dels Rimbault...Rimbaut...Rimbot dins la Gardiòla

“Aimave las pinturas nècias...la literatura passada de mòda”

Rimbaud

Perdre dos arbres

*Cercar la rota estrecha ont tot se revira. La mar nos ten enrè.
Se pòt comptar los viradors que revelan pas lo mas Rimbault,
Mas ont son los companhons de las taulas e dels bancs de pèira ?*

*Dins la comba dels Rimbault podem pas comptar las fìgas,
Los insectes, ni mai los èstres. Ni mai las bèstias. Tant I a d'amor.
La Gardiòla serva los idillis. Una istòria de folias.
Mas ont son los dos arbres de la Gardiòla que sempre cerque ?*

*Vautres, rimbòts, arbres de l'autra man de la mar. Vautres precaris pins
d'Alep
Aparats dau fuòc de la tronçonaira de la canilha e de la mòrt, digatz
Ont son mos enfants, ont son . Ont es alai Plan bas,
Aval, sota un ametlièr de la Gardiòla, qual legis un poëma ?*

*“O qu'ane a la mar” veni, t'aculbissem Artus
Dins lo mas Rimbault de la Gardiòla. O sabem,
As “l'istòria d'una folia” dins ta pòcha. Respond-nos. Amb ton arquimia
Es que m'acompanharàs près dels dos arbres que me tenon drech?*

Traduccion de Joan-Pau Creissac

Entela Safeti KASI

Parlar a la flor

Coma pòs pas gardar aquel rai oblidat aquel mot embarrat dins la flama

Tombe ont plòu lo bruch non dich dau silenci

Amanhagant a la votz menuda aquel embauç grandaràs

T'atrobaràs dins lo nivolàs de l'uòlh

La pus nauta montanha aclapada

Sus l'ala de l'aucèl

Venir amb lo vent sus los anèls de la fenèstra d'èurre

Aquel aiga espessa, espaurugada per tota goteta

Nos, l'iscla desertada...

Dise a ma flor los mots non diches de la plòja

Esconduts dins la boca rajanta d'aiga de las estapas sornas ...

S'avance pas i a un miralh dins mon país de las meravelhas

Un peçuc perdut de cèl

Dins tos uòlhs descasuts sus cada parçan de la pèl
E èsser cremat per l'escalpradura de glaç, me conglace en fòra dau
jorn
E demorar sus lo meteis sòl e plantar una altra flor de tristum
Coma poiriá lo vent venir e ne far un poèma o un sauvament

Nusa davant tos liris
L'incici de cada mond e totes los mondes esconduts
Se l'escritura existís pas
Serai encara mai una femna ?!

Aladonc escriguère cada mot cada son dau silenci
E se i a pas de mar ni d'ocean
Poguèsse ieu demorar palaficada dins quana forma que siá?!

Vos mande cada forma de nívol, cada color d'aquel cèl
Chaque pesada de sable, de tèrra e de pèira, cada planta,
E tota la solesa dels mots que demòran
Ieu nani!

Youg-Sim Ga

*S'avèm encara mai de vida a viure
Aquò's que de longa demora un secrèt de la vida
Boscant la clau perduda e blava d'un pantais
Cabussam dins la lanha, quilhats davant un ostau void
Quana vida non es la d'una arma nafrada
Rescontram pas que la desesperança
Que trai enlai los sòmis de la vida*

Amir Or

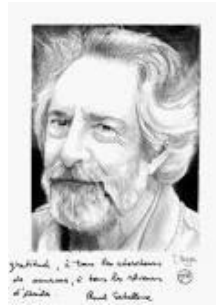
Lo lengatge ditz

*Lo lengatge ditz: abans lo lengatge
i a un lengatge. Lo lengatge es marcas
mascaradas enlai*

*Lo lengatge ditz: ara escota.
e escotas: èra aquí
l'ecò.*

*Pren te lo silenci e entacha-te d'èstre silent.
Pre te los mots e ensaja de parlar:
detràs lo lengatge, lo lengatge es una nafra
que d'ela lo mond ne raja e mai ne raja.
Lo lengatge ditz: es, es pas, es,
es pas. Lo lengatge ditz: Ieu.
Lo lengatge ditz: arriba, parla,
laisa te agantar; arriba, parla,
as dich -*

Pascal Gabellone

Tèrra paura, Tèrra unica

1

Peis negre, tencha
E lach cru de beure
Tre qu'apareis
Un matin novel

D'una mòrt
Encara esboçada

Lutz blava
Dilatada

2

sem los salvats
d'un naufragi
e los signes son
de fuòc.
Tòrnan al fuòc.

Daissam sorgir los mots del jorn
Doblidant los cendres
E los còsses
Abandonats.
Amor es lo mot
Que liga las mans
Dins lo negre dobèt

3
Cendres de causas
Que venon a la paraula
O ben temps sens
Votz
De distància pura

Ont passan las ombras,
Lor brusor
Mortala ?
Tota profecia, plegada
En aquel decret
Sòna l'ora
De sa messòrga.
Tèrra paura,
Unica tèrra !

4
A portada de votz

L'aucèl en intermitència
L'escauma del jorn
La farda fresca :
Una alenada d'arbre.
Mas tanlèu
La leiçon de nuòch
Que cava – entralhas –
D'abrics impossibles.

Traduccion de Joan-Pau Creissac

Nicole Barrière

Femnas d'eternitat en aqueles temps de revòlta

Femnas d'eternitat
en aqueles temps de revòlta
A totas las femnas desprovesidas per las revolucions
Los chins dau desèrt dormisson au fons de la memòria

Estelas de genolhs, ofrissent la plòja als aucèls
La ramassada de resistir

Als millenaris de polsa,
Qu'aurián après dau lum, cossí escondre lo vent.

L'eternitat a pas ges d'atge, espia lo cèl que passa
Quau ausís sa lenga estranha ?
La mòrt en camin?

L'odissèa sens escapa dels miratges ?
L'endevenir d'abséncia d'entre fiús d'aram ?
Los passants barrutlaires dau cèl ? aucèls, avions, pilòts ...
E quitament l'azur immobil i pausa son nom d'emprunt

Escrincèla sus los cròs los noms de sabla
Letras natura mòrta ont pausan de flors
Votz desprovesidas de las pastras e sos bessons de lucha
Amb una furor sorda de miralh, los caratges agantats dins una santa
fàcia
de femna universala e desliurada d'una part de silenci

Amb lo lum dessenha las raras dau void
difracta los nívols d'una sason fins a l'autra
dobrís los degrases d'una tèrra sens angoissa

De la memòria abenada de sos borrèls
Ven oasi desliura
Empeuta lo sorelh als mausòmis
Ven sens trantalhar lo parfum desliure dau desir
Quauques jorns per aprene lo lagui de flors.

Marta Petreu

« L'Apocalipsi segon Marta »

La falanja

Mos òmes – per una ora per d'annadas
vius mòrts forra-borra –
mos òmes òc de còsses redolents en sudor
dejós eles ai gemegat (per cortesiá o voluptat)

Òc. N'i aviá que m'agradavan
d'autres – un o dos – coma los aimavi me soi
programada per que m'agraden

Òc. Ai colcat amb eles a l'escorsa

Mos òmes comptats
embarrats en ieu coma dins una proveta
ara son amassats aici : forman una falanja

Mièlhs encara : soi ieu que los ai amassats aici
los ai instruches los ai comptats metodicament
per que pas cap gausa mancar a ma crida
Son empachats coma s'avián d'alas
puèi qu'an d'armas-atributs :
cranes malbiaissuts portan una lança e l'escut pesuc
macedonian

T'agachan atentivament quand t'aimi
quand mossegui delicadament dins ta carn de bèstia fèra
Tu agacha-los suavament : lor apertenes : al temps del
jutjament darrièr
vosautres meus sètz totes en reng
ma falanja d'òmes triomfanta ma falanja
macedoniana

Escota-los. Te cridan en còr amb de mormolhs
per los rejónher
per prene garda de l'arma de l'escut
E ton numerò d'òrdre dins la falanja

Ò. Ai fach l'amor amb eles totes. E d'unes ben pauc
me balhèron de plaser
Òc. Son passats a travèrs mon esperit ma carn
Salves e segurs los pòrti totes en ieu
los gardi dins mon cervèl coma dins un sarcofag
los compti coma de pèrlas sus un fial
los ordeni en fonccion de l'edat de las tissas los castigui lor
perdoni un noven còp

Agacha-los. Te cridan
t'amistosan tu lo jovent la bèstia de la carn tendra :
te vòlon escupir dessus te consolar me vendre a tu
per res
vòlon – benvolents – te prevenir te mormolhar a l'aurelha
çò que patiràs en colcant amb ieu
Eles. Mos òmes. Ai tastada lor saliva

Agacha-los. Cap besonh que me vendan
Te dirai voluptuosament çò qu'advenirà : ton sèxe
brutlant
ta sang ta saliva o l'espèrma
e – se ploras sus mon ventre coma los autres – tas lagremas
regoliantas e redondas
totas aquelas causas òc las cambiarai
en encra

Ò. Mon amor. L'encra amb la quala escrivi sens vergonha
de poèmas
Mon amor. Tu. Odissèus d'un estiu
Òc. Escrivi de poèmas sens vergonha
mentre que camini descauça a través un prat de tèsts
coma se trepejavi vòstra carn

serena
camini descauça a través lo palun d'espasas
coma se me portàvetz totes triomfants sus vòstres escuts

Vosautres. De mercenaris majestuosas pagats en vèrses

mos soldats a ieu. Ma falanja temerària.

Òc. Cauqui mon destin als pès
Al – dessus de nosautres – un naut cèl d'estiu

E ieu : mentissi pas en disent escriure amb de sang
e de las neurònas que brutlan dins mon cervèl coma de
pauras ampolas
sosmesas a un insostenible voltatge

Òc escrivi amb de sang. Amb ma sang a ieu. E amb
d'encre
que raja dapasset – al luòc d'espèrma – de vòstres còsses
noseluts

Mos soldats a ieu qu'emmeni dins l'En-delà

Revirat per Maelle Dupon

Jeannette Rogers

L'estèla casuda de Menèrba

Mai de 1199

Menèrba, Lengadòc

Lo primièr sovenir de Jensana èra de quora aviá cinc ans de temps. Sortissiá de l'ombra amb sa familha, dins la sorelhada bleuja de Mai. Èra un dimenge. Se teniá drecha aquí e sos uòlhs parpelejavan. Escalavan puòl la carrièira pavada que vai au castèl de Menèrba e viravan sus la drecha per davalari dins la comba dau riu Brian. Teniá la man de la mamà mentre seguissián lo Papà e Jacme.

Las èrbas baujas e las flors cobrissián lo campèstre. Las òlgas de romanin e de ferigola s'espompiá quora quitavan lo caminet estrech. Amont sus lors caps l'ombra dentelada dau castèl marcava l'ora sus los embaucos mentre los faucilhs e las arondas cabussavan au dedins e au defòra de caunas cavadas dins las parets de la combassa. Menèrba èra una ciutat romana antica ajocada sus un truc rocassós que fai una avançada sus un barrenc cavat per dos rius que se jonhon endejós. Cada còp que Jensana arborava los uòlhs cap a Menèrba dempuòi la combassa, li semblava de veire un naviri amb sa proa que s'avança dins lo cèl e sa popa ancorada per lo castèl. Quichava la man de la mamà et se disiá entre se que deviá pas se far de laguis. Se lo Papà e la Mamà se'n fasián pas, perqué se'n fariá ela ? Pasmens semblava estranh que davalèsson au fons de la combassa dau riu aquel dimenge amb la mamà que portava dins lo ventre

un manit tan pròche d'espelir. Veguèt la mamà que resquilhava sus un còdol e qu'agantava l'espata dau papà per gardar son equilibri, e puòl amb ventre tombava d'esquina. Jensana imaginava qu'aguèsse pas arrestat sa casuda e aguèsse rebordelat au fons de la combassa coma un rocàs. Quichava mai estrech la man de la mamà. «Serai ton ancora, mamà, coma le marchandon nos contèt, coma per los naviris."

La mamà li aviá sorit. "Òc, vesiadeta, aquò me serà d'ajuda. Aganta ma marga drecha aquí, Jensana. "

Semblava de se pas faire ges de lagui.

Dau temps que marchavan Jensana pensava a aquel marchandon qu'aviá passat tant de temps a lors fornèls l'ivèrn passat. Aviá escalprat un naviri sus una bana d'evòri tan longa coma son braç. Aquelas nuòchs èra assetat davant lo fuòc amb la familha e sos vesins. Mentre escalprava son naviri, parlava de sos viatges au travèrs de la mar cap a de tèrras ont las gents parlavan d'autres lengas. De còps parlavan amb de bruches cliquejants, lor aviá dich, e sas pèls podián èsser brunas, o rojas, o jaunus o negras. Disiá que i aviá de gents que se pintravan de blau abans d'anar au combat (es a aquel moment qu'acomencèt de pas i creire d'a fons) e mai d'unes autres qu'adoravan de divessas amb de braces nombroses. De creaturas meravelhosas e de mostres terriblasses empobolavan la mar, ont las tempèstas se descabestravan, amb d'èrsas que pojavan tan naut coma lo cèl, e dins d'unes naviris i avia de tropeladas de piratas amb un cotèl quichat entre las maissas. Desirava bravament de veire tot aquò, relevant saï que los piratas, mas per l'ora, li caliá èsser l'ancora de la mamà.

Dins un brieu aguèron gandit lo riu Brian, que l'arbralha ne cobrissiá la quita riba, amb sas brancaas que s'entremesclavan amont per en dessus de sas tèstas. La lutz dau sorelh escandihava sus l'aiga linda que lisava sus de còdols liscs e blanquinoses. Cordonièrs e cabassòlas s'abolegavan dins l'aiga pas gaire prigonda long de la riba e de pèis linges fusavan entre los ròcs. Jacme semblava pas se laguiar de Mamà que davalava dau penjal, avia desaparegut a l'endavant. Mamà la potonèt sus la gauta e la quichèt mens fort. « Soï en seguretat ara Jensana, mon aucelon. Pòs t'espaciar se tu e Jacme demoratz ensèm. Vos sauprem retrobar. « Jacme, vèni aici », faguèt. « Pren ta sòrre amb tu ».

Jacme li donèt la man e se n'anèron long dau caminet en forviant las ortigas e los rosièrs fèrs, e puòì virèron a drecha e enreguèron lo pont de pèira que vai au molin. Sa ròda virava de contunh jos lo rag, e mai digús non farinegèsse lo milh lo Jorn dau Senhor.

Jacme e Jensana restropèron lor farda e anèron patolhar dins un besal qu'i trasián dos rajolets. Aimava aquel bachàs amòr qu'èra pas mai prigond que son menton, amai quand i èra au bèu mitan. Arpategèron coma de cadèls cap a un dels rajolets e i cabussèron dejós. Quora pausèt son pè sus la riba resquilhosa un pèis li lisèt entre las cambas, e ela raspalhèt, trasent un falapat d'aiga sus l'esquina de Jacme. Aquò se cambièt en una granda guèrra de regiscladas au mitan dau pesquièr ; e puòì lo Papà siaguèt el tanben dins l'aiga. « Raahhrrrr! » bramèt, s'acorsant darrièr eles coma un mostre marin, e los agafava e los trasiá dins l'aire, e quora casián dins l'aiga aquò fasiá una regiscladura espectaculara.

La mamà senhalèt qu'èra aquí e montèron ensèm un brieu mai naut dins la comba fins a una gorga qu'èra estada cavada dins lo ròc, mai esvartada. Aquí se desvestiguèt e dintrèron dins l'aiga. Semblava un uòu grandàs e tot lulent. Èra bravament polida la Mamà! Se lavèron completament dins l'aiga que rajolava. Un còp Jensana gislèt d'en dejós de l'aiga e veguèt lo papà que los espiava de dempuòì la riba dau gorg, ras d'un rajolet. Lèu la Mamà sortiguèt de l'aiga e s'engulhèt prompte dins la rauba que lo Papà li aviá portada, e Jensana tornèt davalar lo riu per i retrobar Jacme. Pas qu'un brieu e Jacme e ela gandiguèron la riba, afrescolits e atalentats, per i rejónher la Mamà e lo Papà a l'ombra d'un marronièr.

Dau temps que Jensana nosava sa cinta sus sa rauba i aguèt un brusiment dins lo bartàs e doas femnas sortiguèron de la gamassa. Lo visatge seren de la mai granda portava un crètge argentiú dempuòì lo gautisson fins au menton; l'autra femna redondeta e pichona coma una manida èra totescàs mai granda que Jensana. Anavan pèdescauç e èran vestidas de las simples raubas negras de las Perfièchas, las vertadièiras crestianas.

« Bòn vèspre, amics », diguèt la femna menuda, « podèm venir amb vautres ? ». Marchava aisidament dins l'aiga en restropant sa farda e se venguèt assetar sus un gròs ròc blanc sus la riba dau riu. « A, aquò fai un ben que non sai a de vièlhs pès », marmussèt entre se, e laissèt sas cambas bolegar dins lo rag. L'autra femna s'assetèt e laissèt tanben banhar sas cambas dins l'aiga.

« De segur podètz venir amb nautres, bonas Crestianas, ne serem onorats » diguèt la Mamà. E ela e lo Papà se clinèron tres còps davant las femnas per ne recebre la benediccion. La Mamà èra tròp granda per tocar lo sòu. E quora se clinèt per ajudar Jensana a nosar son eissarpa, aicesta demandèt : « Son de Perfièchas, mamà ? ». Capegèt per dire de òc. E Jensana sachèt qu'èran de femnas santas qu'avián abandonat tot çò sieu e consagrat lors vidas a lor fe. D'òmes tanben podían èsser Perfièches. Lor disán tanben de Vertadièrs Crestians, de Bòns Òmes e de Femnas bònas, o de Bòns Crestians. La glèisa de Roma los sonava erètges. L'istòria lor balharia lo nom de Catars e d'Albigeses.

Jacme e Jensana se virèron cap a las femnas e se clinèron tres còps davant elas, e recebèron eles tanben la benediccion. [...]

*Començament de « Ancient Music », Roman per paréisser
Revirat de l'Anglés per JF Brun*

Tal Al-Mallouhi

Caminarai amb totes los que caminan

Nani pasmens

Restarai pas aquí sens far res

Espiant solament los passejaires

Aquò's mon país

Ont ai

Un palmièr

Una casuda dins un nívol

E un tombèu que serà mon refugi

Revirat per JF Brun

Annèxas

rendut compte dau « Talhièr sus las reviradas »
a l'acamp dal PEN Occitan a Tolosa, 2009⁸

1) revirar l'òc en d'autres lengas.

Aquò's indispensable per alargar lo public que nos conois, e per far conóisser dins lo mond nòstra literatura. E se metre en comparason amb las autras literaturas dau mond. Una lenga entre las autras, ni mai ni mens.

⁸ http://www.jfbrun.eu/pencluboccitan/tauliers_reviradas.htm

E aquí cadun es consent que revirar en francés es una necessitat estrategica absoluta. "Nòstra literatura, diz Sèrgi Carles, patís del tròp pichon nombre d'òbras reviradas en francés. Sens la revirada francesa nòstra literatura pòt pas èsser a la portada del mod del país. Sens aquò restarem de Catòias."

Cau destriar l'autorevirada, ont l'autor utiliza la libertat qu'es la sieuna d'escriure un autre tèxt en regard de son originau en se rementent en situacion de creacion, e la revirada ont un autre autor cèrca de pegar dau mai que pòt a l'original per lo rendre dau mai que se pòt dins l'autra lenga.

E pasmens la revirada de l'òc au francés es un exercice perilhós que pausa de problèmas. Lo rapòrt entre las lengas es pas ges neutre. Lo francés es implicitament percebut coma superior per lo public exagonal, que sovent vai pensar que lo tèxt vertadièr de l'òbra serà la revirada, coma o avèm viscut amb las òbras de Max Roqueta. Pèire Anghilante nos indica que per revirar l'òc en italian aquò pausa mens de problèmas de consciéncia, aquò se fai amb serenitat. En Occitania las bonas reviradas en francés existisson mas son raras. Perqué? Los autors dau sègle XIX metián en regard una revirada "pedagogica" francesa en règla marrida, coma Mistral o Langlada. Mas au sègle XX s'es pas fach gaire mmelhor. Perqué? JC Mariòt fai referéncia als libres de Henri Meschonnic sus la problematica dau revirar. Ont se vei clar que revirar en francés es pegar sus lo tèxt l'ideologia carrejada per la lenga de revirada. Liscant per se conformar a sas convenéncias esteticas las asperitats de tèxtes reganhuts, lor levant sovent son pèbre e sa sau. Rotland Pecot contunha dins aquela rega, mostrant que lo francés s'es especializat dins l'abstraccion au sègle XIX, a l'epòca de l'enciclopedisme, es a dire "dels Lums", periòde qu'es tabó de

remetre en question. "Lo francés cultural es un subreieu e pas un ieu", nos ditz...

S'acomença de veire de reviradas dins de lengas qu'an un rapòrt "neutre" amb l'òc, coma l'anglés o lo castelhan. Iniciativa que sortís l'òc de son terrible fàcia a fàcia amb la lenga dominanta, li baila son estatut de "lenga coma las autras"... mas estrategicament lo besonh de bonas reviradas francesas demòra crucial. Cau passar au nivèl professional coma se fai per los traductors en francés d'autras lengas. Lo PEN club occitan deurà ensajar de metre aquò en camin dins l'encastre dau PEN internacional e dau PEN francés.

Mas d'en primièr serà mestièr de far l'inventari descriptiu e critic dau corpus de las reviradas qu'avèm ja. Autre talhièr en perspectiva, indefugible...

JC Mariòt assenhala l'exemplaritat de l'edicion de l'"Empèri de l'Ombra" de Salvagno en cò de "JORN"

Lo cas de la revirada au catalan es un pauc especial, estent qu'es una lenga sòrre e que sovent nos apareis a nautres coma quasi una adaptacion.

2) revirar en òc d'òbras en d'autras lengas.

Cada escrivan o fai per se, per trabalhar son otís d'escritura. L'idèa d'aver en òc las òbras màgers de la literatura d'òc es un ancian projècte de la SEO (Alibert, Carbonell i Gener) que siaguèt interromput per la guèrra d'Espanha e la segonda guèrra mondiala. L'IEO manten una colleccion "For envèrsa".. que viveja mas se vend pas gaire. Sovent los reviraires son de començants que fan aquò per melhorar son occitan. Aquò pòt balhar de bèus libres s'un escrivan biaissut passa darrièr per los melhorar, coma las

traduccions de Delteil ont Ives Roqueta metèt puòi la man.. Adonc de traduccions que sián de bèus libres de bons autors occitans poirián trobar un public mai larg e aver un ròtle pedagogic important. « Revirar deu èstre la meteissa causa qu'escriure ». Parlam de las traduccions en fancés de Milton per Chateaubriand o de Poe per Baudelaire que son de fach de classics de lenga francesa. En cò nòstre son antau las traduccions que faguèt Max Roqueta (Synge, Lorca, Dante...) e que s'es previst de publicar.

Rotland Pecot nos parla d'una experiéncia ambiciosa en camin ont s'es implicat Alem Surre-Garcia: la revirada de las 1001 nuòchs amb d'especialistas de l'arab e dau persan, d'escrivans d'òc, e un capmèstre qu'unifica l'estil e lo biais.

Pèire Anghilante explica las dificultats especificas qu'a per revirar en occitan de las valadas d'òbras estrangèiras. Coma o faguèt per Simone Veil. Lo lengatge montanhòl es esbrigalhat en varietats pro diferentas e es dificil de ne trobar una forma "mejana" o "comuna". E de respiechar un parlar tròp "estrech" ven un embarrament localista que fai pèrdre a l'escrich son estatut de lenga... E escrive una lenga tròp "larga" se tusta a l'artificialitat. Reconoissèm que en Occitania francesa la situacion es un pauc diferenta e que l'occitan reconquistat es forçadament mens estrechament local, emai un cèrt nivèl de dialectalitat demòre necessari per forviar de tombar dins una lenga totalament inventada qu'es pas pus una lenga viva portaira d'emocions e de sentidas. Mençonam dins la discutida los concèptes de "grafisme supòrt" per quichar encara sus l'unificacion de l'escrich (ex: amb per emé, embé, endé, amé, etc..) e aquel de "diglossia dau dedins" amb una lenga mai normalizada e l'emplec persistent d'usatges locals, en coexisténcia e en equilibri...

Per la revirada, convenèm totes que coma o ditz Rotland Pecot çò que cau es una lenga a l'encòp generala e enrasigada.

Teiriç Òffre ajusta que de revirada non pas escrihas mas enregistradas sus un supòrt sonòr son una altra dralha. De CD o de MP3 de telecargar. De libres ont i aviá lo CD en mai se son melhor venduts que de libres tradicionals. E un enregistrament simple sens quitament de musica vau encara melhor per un tèxt literari.

2) L'acamp general dau PEN de lenga d'Òc s'es tengut a Valença lo dimenge 18 de Novembre 2012.

Autre talhièr d'importància màger: las reviradas.

Dins los dos sens : de l'Òc a d'autres lengas amb una insisténcia per de lengas autras que lo francés, e de las lengas dau mond cap a l'Òc. Rementam lo vièlh projècte dau temps de la SEO de las annadas 30, d'una « bibliotèca ideala » anonciada e que jamai non pareguèt. Max Roqueta dins aquela amira revirèt « l'Inferno » de Dante, e Pau Eyssavel « Dafnís e Cloè », de Longin e lo « Satiricon » de Petròni. Se pòt qu'aqueles manuscrites que consideram ara coma perduts sián en fach a Sitges, o caudrà veire amb Jaume Figueras. E saique benlèu los metre en circulacion.

Per l'ora s'es acomençat un inventari de las traduccions, trabalh coordonat per Gui Mathieu. La poirem metre en linha quora serà mai exhaustiva, e mai de segur se sàpia qu'un tal trabalh es pas jamai acabat. Lo CIRDÒC nos poiriá ajudar a completar aquel inventari de reviradas.

De tot biais lo mai important es de rendre accessibles aquelas reviradas, comment rendre toutes ces traduccions accessibles ? causa

que las condicions de l'edicion occitana (e dau lectorat) an pas jamai fins ara rendut possibla a de bon. Mas los temps an cambiat. Ara aquò se pòt far sens ges de còst, solament amb de trabalh, en alestissent d'e-books telecargables sus internet. Caudriá que sián estampables sus comanda en se coordonant amb la Chambra d'Òc. Donc d'e-books polits, de bon legir sus tauletas de lectura coma lo kindle (qu'accepta los pdf) e tanben estampables per quau los volguèsse dins sa bibliotèca.

Cau començar, un libre es quasi lèst se li consagram un pichon trabalh de revision de las cauquilhas, es la traduccion dau Tao Te King de Lao Tzeu per nòstre car sòci André Perotto. Serà l'escasença de metre en camin aquel projècte : revision, mesa en forma que serà la de la colleccion (de veire amb un estilista coma Georges Souche), definicion de l'estatut juridic que deuriá èsser aquel de la liura utilizacion jos condicion de respiechar lo tèxt e de citar la sorsa, causida d'un format que permetèsse la lectura sus tauletas e tanben l'estampatge. S'i atalam dins los meses que venon.

Un autre apens tant important es d'expandir a l'estrang de traduccions de la literatura occitana. Lo PEN nos porgís una possibilitat amb « Diversity », bailejada per nòstra amiga Kata Kulakova. Avèm ja pres lenga amb ela au congrès de Geongjyu. Se deu imaginar una tièira de reviradas dins la colleccion de « Diversity », imaginar une liste de traduccions dans la collection Diversity du PEN international ont i a de libres en linha e tanben de libres estampats, e que serián accessibles per de ligams sus lo sit dau PEN occitan. De tèxtes que poirián iniciar aquel projècte, se veí la revirada angloamericana de « Luònh » de Cristòu Razaire, qu'a ja cinc ans, a circulat mas demòra inedicha. Agrada a d'unes e desagrada a d'autres mas es un tèxt qu'existís, qu'empacha pas que

se'n faguèsse una altra estent que Meschonnic escrivíá « l'atelier du traduire est d'abord celui du retraduire ». Donc nos atacam a aquela biblioteca virtuala de reviradas en coordinacion amb lo PEN internacional, projècte ambiciós mas realista maugrat la flaquesa de nòstres mejans.

For a minorised language without any real recognition as is obviously Occitan, the issue of translation is at least threefold:

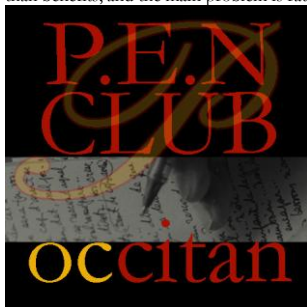
- Translation of works of world literature can expand the "area of thought" peculiar to this language, and enrich its possibilities of expression. For Occitan such a work has until now been done on a very fragmented and disorganized way. We undoubtedly have beautiful translations of *Odyssey* and *Divine Comedy*, but for example the translation of biblical texts has always remained incomplete until 2013 when at least a fully accurate translation of the entire Old Testament just appears (while the Gospels have already been more or less translated several times since the Middle Ages). A project of an "ideal library" was raised in the 1930s by the "Societat d'Estudis Occitans" but the collapse of the Catalan autonomy and the Second World War stopped the project. It should be noted regarding this type of translations that more often, until very recently, they do not fit to current standards of modern translation. By contrast, many of these translations have been performed by good writers according to their own feeling, and sometimes with some infidelity. These "beautiful infidels" are, however, very precious in the current state of Occitan culture. The Occitan PEN has undertaken an inventory of these translations and plans to make them largely available and develop a concerted program of restitution of the major works of world culture into Occitan, under the form of freely downloadable e-books.

-- translation of Occitan into other languages actually deals with two different projects that are sometimes not well separated, but it is important to consider each of them specifically:

- "pedagogical" translations for learning the language. In this case the translation is written in a referencelanguage, which is almost always French. Examples of this are French translations of Frédéric Mistral's poems, which are very poor (explaining why this poet is not read in France!). Another example is the scholar translations of medieval troubadours. In all these "purely technical" translations almost all aesthetic and emotional aspects of the text are ruled out.

- literary translations made for readers that does not practice language literary quality of the text. They develop only recently, with different philosophies. Most are French translations made by authors themselves, but the practice of cross-translations made by another colleague is expanding more and more. French translation raises the issue of an antagonist situation, since French was historically the "eraser" of Occitan. All Occitan authors actively distance their language from French, exploring other areas and other sensitivities, which makes it difficult to further transpose into the dominant language. Translations into other languages, mainly English, are developing. This is a very interesting issue which raises the question of linguistic competence of translators, and requires teamworks involving a writer and a translator who perfectly knows the target language in all its nuances.

Ideally, for such a culture outside of any economic context, notions of copyright and literary property are sometimes more obstacles than benefits, and the main problem is rather to find enough authors able to develop for free this project essential to any culture.

ISBN

979-10-92642-05-6

EAN

9791092642056